

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД

Бүгэдэ арадай сонин

ҮНЭН

1921 оной декабрийн 21-нээ гарана

2003
январийн
9
Четверг
№ 4
(20666)

Убэлэй һүүл
харагшан
үхэр
нарын
7
гарагай
5

Буряад Унэн

ЕЛУҮРТЭЭ ЕРЭЖЭ СЭНГЫТ ДАА

Шэнэ жэлдэ хүүгэд—багашуулнай

шууяатай, хүхюүтэй даа...

АРЬЯА-БААЛЫН МААНИДА МОРИЛЖО ХАЙРЛАГТЫ!

Ивалгын дасанай 3-дахи гэртэ бүри совет үедэ Бимба ламхайн хүтэлбэри дор Арьяа-Баалын гурбан үдэрэй маанинууд үнгэргэгдэжэ, хара зон, хүзэгшэд хабаададаг байһан юм.

Мүнөө энэ заншалаа һэргээжэ, байгша январийн 16-19-нэй үдэрнүүдтэ манай дасанай тэрэл 3-дахи гэртэ Нюнэн хурал - маани хурагдахань. Январийн 18-да буряад нарын 15-най Дүйсэндэ мааниин гол үдэрэнь болохо. Эгээл энэ үедэ Энэдхэгэй Бодгая хотодо Арьяа-Баалын хубилгаан - Үндэр түрэлтэ Далай-ламын гэгээнтэн Дуйнхор ваан олон мянган хүзэгшэдтэ табижа байхань гэшэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ масаг барижа, гансал сай уудаг. Тиин маанида һуугша хүн өөрыгөө энэрхы сэдхэлтэй Арьяа-Баала бурхан гэжэ бисалгаад, долоон үетэ зальбарал уншахадаа, лама багшанарайнгаа урда һунажа мүргэдэг, үгэлиг үргэл бодотоор болон сэдхэлээрээ баридаг, энэ болон урда түрэлнүүдтэ хэһэн нүгэл хилэнсээ наманшалжа, шатаал хаа, дабтахагүйб гэжэ тангаригладаг, хамаг амитанай, Бурхад, бодисаданарай буянгы даган баясадаг, бидэнэй туһын тула Номын хүрдэ эрьюулан, сансарын барагдан үнгэртэр энэ орондо оршон соёрхо гэжэ багшанараа гуйдаг, хамаг буянгаа

Дээдэ Боди сэдхэлдэ зорюудаг. Удаань Дүрбэн Саглашагүйе уншадаг.

Тиигэжэ бээ бэлдэһэнэй һүүлээр «Ум маани Бад Мээ Хум» гэжэ Арьяа-Баалын зүрхэн тарни, эрхиеэ татан дабтажа эхилдэг.

Гурбан үдэрэй туршада эдэзлэнгүй, бээ арюудхан, уншалга, мааниа дабтахадаа, хамаг амитание нигүүлэхэн абардаг Арьяа-Баалын адиста

хүртэһэнэй ашаар хүзэгшэ хүн нүгэлөө арилган багадхадаг, саглашагүй ехэ буян хуряадаг. Тиихэдэ энэ наһандаа жаргалтай һууха, хойто наһандаа һайн түрэл олохо, гэртэһин, түрэлнүүдтэнь туһатай байха жэшээтэй.

Мааниин хурал нютаг орондомнай амгалан байдалай оршон мандахые үршөөн тэдхэхэ адистай байха.

Маанида һууһанай һүүлээр бээ хүнгэн, сээжэ, толгой һонор, эгээл эрхимын гээл, хүнэй зан энэрхы һайхан, тэсээртэй болодог.

Үдэртөө жаргахамнай болтогой. һунидөө жаргахамнай болтогой. Үдын хойно жаргахамнай болтогой. Үдэр һунигүй жаргахамнай болтогой. Гурбан Эрдэниин адис үршөөлдэ хүртэхэмнай болтогой!

Хамаг хүзэгшэдые манай дасанда хурагдахаяа байгаа Нюнэн хурал - маанида уринабди. Бүхы гурбан үдэр соо дасанай хорёоһоо гарангүй, маанида һуубал, ехэ һайн байха.

Банзаровай талмайһаа үдэр бүри 8, 10, 15, 17 сагта микроавтобусууд ябажа байдаг. Дасанһаа гараха сагынь: 7-15, 8-45, 14-00, 16-00. Сэнгын - 15 түх.

Амгалан ДОРЖИЕВ,
Ивалгын дасанай лама.

Сагаалгание угтуулан

АЙЛ БҮХЭН АНХАРЫТ!

Шүтөөн бүрийн гүн удхые ойлгохо гэшэ тон шухала. Илангаяа эгээлэй байдалда хэрэглэгдэдэг тэдэнэй удхые мэдэжэ, нарин сахидаг байбал, үлзы хэшгэй үндэлэхэ эрхэ байдал хүнэй сэдхэлдэ түхөөгдэжэ, ада баршадуудай хорлолгодо эсэргүүсэхэ хүсэниин хэзээдэ һэргэг эзбсэгтэ харуулан байха болоно.

Сагаан нарын угтамжада бэлдэхэлэй энэ үедэ хадагууд тухай нэгэ тайлбари танай һонорто дуралдаха.

ХАДАГУУДЫЕ, СЭРЖЭМЭЙ АРЮУН ДЭЭЖЭ ХАДАГЛАЖА ШАДАДАГ ХҮН ХЭЗЭЭДЭ МҮНГЭТЭЙ, ТЭРЭНЬ ТҮРЭСЭ ЕХЭТЭЙ БАЙДАГ

Хадаг - сэдхэл ухаанай, эд зөөрээр элбэг байлгын дээдын һүлдэ юм. Эртэ сагаһа табан үнгэтэ хадагуудые гэртэ хадаглажа, ёһо гуримын сахихадаа, гарза хохидоггүй, амгалан түбшэн байдал гэр бүлэдэ түхөөгдэнэ гэжэ ойлгодохо зэргэтэй.

Ногоон үнгэтэй хадаг - үнэр байдалай, үндэр баян ургасын һүлдэ болоно.

Хүхэ үнгэтэй хадаг (огторгойн үнгэ) - эб һайхан байдалай уда.

Улаан үнгэтэй хадаг - гуламтын галай задирангүй, хэзээдэш дэгжэжэ байхын тэмдэг.

Сагаан үнгэтэй хадаг - эхын һүн мэтэ сагаан сэдхэлтэ бодисадын арюун ухаан, буян дэмбэрэл, үлзы хэшгэ.

Шара үнгэтэй хадаг - ада баршадай хоронһоо зайсуулга. Буддын шажанай дээшэ дэгжэжэ, үргэнөөр дэлгэрхын үлзы тэмдэг.

Үнгэтэ табан хадагууд, багахан амһарта соо хэгдэһэн сэбэр спирт сагаан нарын угтамжын үедэ гунгарбаада табигдаха зэргэтэй. Гурбадахи һарада эдэ бүгэдэ хуряагдажа, абдар соо хадаглагдана.

Сагаан һараһа табан үнгын хадагаар, арюун сэржэмээр айл бүхэн амгалан һайхан угтая!

Михаил БАТОИН,
уран зохёолшо.

ЗАГАНАШАД ОЛЗОТОЙ

Омоли энэ жэлдэ хэдэ шэнээн олзоборилхо тухай тусхай зүбшөөл Россин байгаа хамгаалгын талаар дээдын зургаануудһаа горитой оройтожо ерэнэн юм. Зүгөөр Байгалай, заганашад тусхай зүбшөөлэй үгтэмсөөр, жааханшье саг миин һалгангүй, ажалдаа шармайн ороходоо, һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа эхилһэн байна. Жэшээлбэл, Кабанскын аймагтахи хүдөө ажахын үйлдбэрийн «Прибайкалец» кооператив (түрүүдэгшэнь Иван Плешаков) үнгэрһэн ноябрь һара соо 80 тонно загана олзоборилоо. Тиин урзанданайн үрэ дүнгүүдтэй сасуулан харабал, тон ехээр

загана олзоборилогдоод байна. Хойто-Байгалай аймагтахи «Байкалец» гэнэн хүдөө ажахын эвенкийскэ кооператив (түрүүдэгшэнь Николай Боярченко) урзанданайһаа 50 тонноор ехэ загана олзоборилхоодоо, мүн лэ түрүүшүүлэй тоодо орохо ёһоороо оролсоно. Тиихэдэ Баргажанай аймагай заганашад баян олзотойгоор энэ жэлэ түгэсхэжэ байнхай. Жэшээлбэл, «Баргажан» гэнэн хүдөө ажахын үйлдбэрийн кооператив (түрүүдэгшэнь Сергей Красинский) урзанданайһаа 98, Татьяна Коробенковагай хүтэлбэрилдэг үмсын предприяти 100 тонноор ехэ загана олзоборилоо.

Тэрэшлэн ялаагана, алгана, сурхайгаараа суурхадаг Яруунын нуурнууд сооһоо олзо хэдэг «Нептун» гэнэн акционернэ бүлгэмэй заганашад мүн лэ амжалта түгэс хүдэлнэ. Тэдэнэр нёдондонойнгоо энэ үсын хэмжээ 47 тонноор үлүүлээд байна. Тус акционернэ бүлгэмэй заганашадые Игорь Халько шадамар бэрхээр хүтэлбэрилнэ. Юрэнхы дээрэ Шэнэ жэлэй эхиндэ республикнай заганашад урзанданай энэ үсынхихөө 352 тонноор ехэ загана олзоборилоод байна. Энэнь ехэ амжалта гээд тэмдэглэхэ шухала.

Баир БОДИЕВ.

ЗАЛУУ МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ - ГЭР БАЙРА

Үнгэрһэн жэлдэ «Залуу мэргэжэлтэдые гэр байраар хангалга» гэнэн гүрэнэй программа тухай ехэ үргэнөөр республикын мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдээр хэлэгдээ, харуулагдаа. Мүн энэ ерэнэн 2003 ондо республикын хорёод аймагуудай 151 залуу мэргэжэлтэдтэ гүрэнэй түлбэригүй гэр байрын тэдхэмжэ үгтэхэ юм.

Залуу мэргэжэлтэд Мухар-Шэбэрэй, Ахын, Хэжэнгын, Бэшүүрэй, Загарайн, Хяатгын, Ивалгын, Прибайкалин, Кабанскын, Захааминай, Хурамхаанай, Муяын, Баргажанай, Северобайкальск хотын, Хориин, Сэлэнгын, Түхэнэй, Зэдын аймагуудта иимэ туһаламжа абаха юм. Тэдэнэр элүүрые хамгаалгын, һуралсалай, соёлой, ажахын, социальна хамгаалгын, ЗАГС эрхилэлгын, гэр байрын-коммунальна ажахын һалбаринуудта, хүдөө нютагуудай захиргаануудта, эмхи зургаануудта хүдэлнэ. Тус программа гансал залуу бүлэнүүдтэ хабаатай юм.

Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалин, Хэжэнгын, Загарайн, Хяатгын аймагуудһаа хамтадаа 31 мэргэжэлтэд энэ программада хабаадаха аргатай болоод, «Резерв» гэнэн шэнэ списогтэ оронхой юм.

Ерэнэн шэнэ жэлдэ бүри олон залуу мэргэжэлтэд шэнэ гэр байртай болохой гээд хүсэе!

Янжам ЖАПОВА.

ВРЕМЯ БОЛЬШИХ ПЕРЕМЕН

В сегодняшних сложных условиях товаропроизводителям трудно найти свое место на рынке, и особенно трудно это сделать тем, кто связан с сельским хозяйством. Поэтому значительная роль в становлении хозяйств «на рельсы» отводится органам местного самоуправления. Именно взаимодействие всех структур органов местной власти может оказать существенную поддержку сельхозтоваропроизводителям в стабилизации финансово-экономического положения.

В Селенгинском районе проведена большая работа по реанимации неплатежеспособных хозяйств, в результате которой создано 18 обществ с ограниченной ответственностью, 1 товарищество на вере, 1 акционерное общество, зарегистрировано 4 индивидуальных предпринимателя.

Реанимации хозяйств предшествовала подготовительная работа, которая включала в себя изучение финансового состояния хозяйств, проведение общих собраний, на которых давались разъяснения по различным организационно-правовым формам, их отличительным особенностям и т.д. К каждому хозяйству подходили индивидуально, с учетом многих факторов, поэтому реорганизация хозяйств в районе проведена не по единому шаблону, а различными способами.

Колхоз «Бестужевский» по состоянию на сентябрь 2000 года имел задолженность в местный бюджет 482 тысячи рублей. По решению общего собрания, колхоз добровольно передал районной администрации в счет задолженности продуктивный скот и сельскохозяйственную технику. Районная администрация передала в свою очередь технику и скот вновь созданному обществу с ограниченной ответственностью «Бургастай», с которым заключила договор аренды на 10 лет с последующим выкупом. Учредителями ООО «Бургастай» стали работники одного из отделений колхоза «Бестужевский», пожелавшие сохранить коллективную организацию труда.

На базе бывшего подсобного хозяйства ОАО «Разрез Холбольджинский» было создано общество с ограниченной ответственностью «Цайдам». В счет налоговых платежей ОАО «Разрез Холбольджинский» в местный бюджет также были переданы администрации района основные средства и продуктивный скот на сумму 1400 тысяч рублей, которые в последующем были переданы ООО «Цайдам» в аренду на 7 лет с последующим выкупом.

В селе Жаргаланта было создано товарищество на вере «Сагаан Хада», учредителями которого стали СПК «Жаргаланта», внесшая в качестве кредитного взноса основные средства, а также отдельные работники хозяйства. На сегодняшний день СПК «Жаргаланта» проходит стадию ликви-

дации. Решением арбитражного суда конкурсным управляющим здесь назначен бывший руководитель СПК «Жаргаланта» Халзанов Б.Д.

В поселке Селендума создано 6 обществ с ограниченной ответственностью, занимающихся различными видами сельскохозяйственной деятельности: «Вершина», «Эрэлжа», «Шанан», «Тэрэнги», «Ягаан», «Сосновка». Учредителями этих обществ стали бывшие работники колхоза «Селенгинский», который на сегодня проходит стадию ликвидации. Все общества выкупили у колхоза по договорным ценам основные и оборотные средства.

Колхоз «Эрдэм» находился в сложном состоянии. На общем собрании хозяйства было решено раздробить хозяйство на мелкие кооперативы с учетом территориального положения (в каждом селе свой небольшой кооператив). В результате созданы общества с ограниченной ответственностью «Нур-Тухум», «Дэбэн», «Енхор», «МИП», «Эрдэм». Все эти общества заключили договор с колхозом «Эрдэм» на куплю-продажу основных средств и аренду зданий и помещений. Колхоз «Эрдэм» также находится в стадии процедуры банкротства.

В АКХ «Облепиховый» кредиторская задолженность на начало 2002 г. составляла 10632 тысячи рублей; в том числе районной администрации - 2800 тысяч рублей. В счет погашения задолженности администрации переданы основные средства на сумму 2100 тысяч рублей. В результате реорганизации был создан СПК «Облепиховый». Также зарегистрированы 4 индивидуальных предпринимателя по производству овощей и пчеловодству, которые выкупили у АКХ «Облепиховый» основные и оборотные средства. На сегодняшний день АКХ «Облепиховый» находится в стадии банкротства. Создано акционерное общество открытого типа «Ацула», учредителями которого выступили работники СПК «Облепиховый», а также районная администрация, внесшая в качестве взноса основные средства на сумму 2100 тысяч рублей. Создано общество с ограниченной ответственностью «Лагра». ООО «Лагра» профинансировало закуп недостающего оборудования и создано дополнительно 21 рабочее место.

В селе Ноехон создано 5 обществ с ограниченной от-

ветственностью: «Залата», «Мынгей», «Хилок», «Тухум», «Наран».

Такие хозяйства, как колхоз имени Ленина, СПК «Харгана», МУП «Плодопитомник», АО «Полкюс», СПК «Иро» заключили договора реструктуризации с налоговой инспекцией по Селенгинскому району и на сегодняшний день выдерживают ее условия. По СПК «Иро» проводится работа по финансовому оздоровлению хозяйства.

Проведенные мероприятия позволили многим хозяйствам избежать неминуемого банкротства, сохранить объем производства, рабочие места и начать работу на качественно новом уровне. К людям пришло сознание того, что именно они являются хозяевами новых предприятий, но этого недостаточно, чтобы окончательно выправить положение в хозяйствах. Поэтому администрацией района и управлением сельского хозяйства проводится работа по созданию условий для функционирования хозяйств и развития индивидуального предпринимательства, которое в течение 5 лет не должно менять своего профиля.

В мае 2002 года создан сельскохозяйственный кредитно-сберегательный кооператив «Весна», учредителями которого являются сельхозтоваропроизводители всех форм собственности, включая коллективные, крестьянско-фермерские хозяйства, владельцы личных подворий. Основная цель создания кооператива - оказание услуг своим членам по предоставлению займов, сбережению вкладов, оказанию консультационных и других услуг. За 6 месяцев работы кооператива предоставлены займы на сумму 3696,1 тыс. рублей.

Концентрация средств, направляемых на сельское хозяйство района, в СПКСК «Весна» позволила впервые отказать от получения бюджетной ссуды от администрации на проведение уборочных работ. Наличие собственных средств позволяет решать вопросы финансирования районных программ и оказывает существенную поддержку всем сельхозтоваропроизводителям. Проводится работа по созданию в селах кредитных кооперативов 1-го уровня, в частности в селе Ноехон создан кредитно-сберегательный кооператив «Нарас». В дальнейшем будет проведен более широкий охват частного сектора.

В районе с 1999 года внедрена паспортизация скота частного подворья, которая позволила решить ряд вопросов: наведение порядка в личном подворье, повышение ответственности владельцев скота за проведение ветеринарно-профилактических мероприятий, в целях ликвидации каналов хищений, а также материальной заинтересованности

владельцев личных подворий в получении дотаций из местного бюджета на мясо и молоко, реализованные на рынке и через головные хозяйства.

Действует 18 пунктов искусственного осеменения коров, почти во всех населенных пунктах построены или отремонтированы дворы и расколы для проведения обработки скота. С целью улучшения работы сельских администраций с населением в 5 крупных администрациях введены должности специалиста по сельскому хозяйству.

Для оживления личного подворья из средств местного бюджета выделено 230 тыс. рублей для ОАО «Полкюс» и организованы пункты по приему молока в 7 селах, для определения жирности молока приобретен прибор «Клевер», что позволило закупить у населения 65 тонн молока. Для организации закупа молока у населения ОАО «Полкюс» выделен кредит в сумме 140 тыс. рублей на приобретение автомашины. На дотацию товаропроизводителям с местного бюджета выделено 23000 рублей.

В районе в 2001 году создан районный страховой семенной фонд в количестве 127 тонн семян зерновых культур, создание которого позволило обеспечить вновь образованные общества с ограниченной ответственностью в 2002 году семенами. В этом году планируется пополнение фонда до 180 тонн.

С целью закрепления молодых кадров на селе из средств СПКСК «Весна» с 2003 года будут предоставляться займы сроком на 3 года молодым специалистам, работающим в агропромышленном комплексе на обзаведение личным подсобным хозяйством под 10 процентов годовых.

В районе ведется интенсивное строительство животноводческих помещений и жилых домов для работников сельского хозяйства. Построено и эксплуатируется 11 мини-ферм, 13 кошар, 1 конный двор, 13 жилых домов, 1 дом

отдыха и 3 бани, строятся 2 школы.

Начиная с 1999 года, в районе разрабатываются условия трудового соперничества, итоги которого подводятся по результатам года. В условиях отражены меры морального и материального вознаграждения передовиков сельскохозяйственного производства среди сельхозформирований, крестьянско-фермерских хозяйств и личных подворий. С этой целью создан Фонд материального стимулирования в сумме 210 тыс. рублей из средств хозяйств и СПКСК «Весна», учреждены именные призы бывших знатных людей района. На итоговом совещании работников АПК с приглашением знатных людей, чьи именами учреждены призы, передовикам сельскохозяйственного производства вручаются ценные призы и премии. Такое мероприятие позволяет не только повысить материальную заинтересованность работников, но и имеет положительный моральный аспект. Ежегодно проводится спартакиада работников сельского хозяйства.

В данный момент прорабатывается вопрос создания единой районной агрофирмы на базе ОАО «Селенга», которая позволит объединить в единый замкнутый цикл производство, переработку, хранение и реализацию сельскохозяйственной продукции. Для организации деятельности агрофирмы необходимо закупить автомат по расфасовке молочной продукции, оборудование по переработке масличных культур. Взаимовыгодное сотрудничество всех структур, связанных с сельским хозяйством, позволяет решать многие вопросы в пользу товаропроизводителей.

Н.БАДМАЕВ,
глава Селенгинской
районной администрации.
П. БРЯНСКИЙ,
начальник УСХ
Селенгинского района.
А. ЖИГЖИТОВА,
исполнительный директор
СПКСК «Весна».

САГАА НАРЫН ГОЛ УДХА БУ АЛДАЯ

Сагаалган буряад зоной эгээл ехэ хайндэр болоно. Энэ ехэ хайндэрые республикын бүгдэ зон үргэлжэ үнгэргэдэг болоһониинь баясамаар. Теэд Сагаан нарын гол удха шанар зарим нүхэд, тэрэ тоодо зарим эрдэмтэд, хүсэд дүүрэн сэгнэнэгүй гээшэ гү гэжэ ханамар болодог. Илангаяа радио, телевиденээр сагаалгание сагаан эдеэнэй дэлбэржэ байһан хаһа, тиймэ дээрэнэ энэ һара сагаан һара гэжэ нэрэтэй гээд хэлсэдэг байна. Энээнине би буруушааха, өөрынгөө ханамжа дуулгаха хүсэлэнтэйб.

Апха түрүүн хэлэхэ ушар гээд, бидэ, миини үеын зон, үнгэргэшэ ехэ дайнай эхилхэдэ арбатайханууд ябаабди. Дайнай бадайнай хойто жэлүүдтэ үбгэд хүгшэдөөр дүтэ холбоотой колхозой ажалда хүдэлхэн гээшэбди. Залуу зоной армида ябашахадань, хүгшэн бага балшар хоёр харилсаха ушартай болоо. Тэдэ наһатайшуул соо XIX зуун жэлэй хоёрдохи хахадта түрэн зон ябагшад һэн. Тэдэ урданайнгаа заншал һайн мэдэхэ, манда нилээдгүй ехэ нүлөө үгэнэн байдаг. Энэ статья соогоо тэдэ зоной хэлэн үгэнүүдые баримталан ханамжаяа бэшэхэм.

«Сагаан харамнай дүтэлбэ, энэ үеши - үндэр дабаан өөдэ үгсэдэ ябаһандал, моринойш шадал халантажа үзэгдэхэ, арайхан гэжэ дабаанай оройдо гараһантай адли юм гүб даа», - гэжэ жэшэхэ. Энэ Сагаан нарын гарахые хүлээжэ ядаһанаа мэдүүлнэ гээшэ. Хабарай эхин, сагаан нарын гарахада, хүнэй досоо зохид боложо, хүйтэн хүндэ үбэл үнгэрхэ тээшэ болобо гэжэ хүн бодон хам юм.

Шэнын нэгэнэй гарахада, дабаанайнгаа оройдо гараһан шэнги, саашаа дабаагаа уруудажа захалһантай адли гүб даа. Үдэр бури, сагай үнгэрхэ тума, агаарай байдал зөөлэрдэг, хүнэй болон малай байдал һайн тээшээ тэгүүдэг, тийгэжэ сэбдэг хүйтэн

үбэл үнгэржэ, нэгэ һаһа нэмэжэ, ажамидаларнай үргэлжэлхэ аргатай болобо даа - гэлдэдэг һэн. Энэ нэгэтэ бэшэ хэлэгдэн үгэнүүдэй удхыень ойлгожо, сагаан нарын удха шанар тайлбарилха ёһотойбди. Үшөө тийхэдэ, үүсэ үбһэн хоёр хахадлаад байбал, һайн байгаа. Тэрэнше буруу бэшэ, юуб гэхэдэ, хэдыше байдалай сагааржа эхилээше һаань, хабарай хатуу үе хүлээжэ байна хам юм. Эдэ үгэнүүд буряад зоной хэр уһаа хойшо хэлсэжэ ябадаг үгэнүүд, миин юрэ хэлэн үгэнүүд бэшэ, удхатай, ушартай үгэнүүд гээшэ. Сагаан һара нэгэ бага уридше, хожомшогые гарадаг. Юрэдөө, алдуугүй нэгэл үедэ хүрэхэ ердэг. Уринай аминай унахые малшад аргагүй баяртайгаар угтаха, долоо-найма хоноод, дунда уринай амин баһал сагаан һарада унадаг. Үшөө долоо-найма хоноод, ехэ уринай амин унадаг. Тийгэжэ энэ һарада агаарай байдал зөөлэр зөөлэрөөр дулаанай саг ердэг.

Теэд юундэ энэ һарые Сагаан һара гээ гээшэб? Мүнөө зарим эрдэмтэд Сагаан һарые сагаан эдеэнэй дэлбэржэ байһан үе хадань тийгэжэ нэрлээ гэдэг. Энэ миини ханахада, огто буруу. Сагаан эдеэнэй нэрээр нэрлэгдэн һара бэшэ. Сагаалганай үедэ сагаан эдеэгээр хүниие хүндэлхэ, ямбалха энэ манай ёһо гурим. Урдань энэ үедэ сагаан эдеэн дэлбэржэ байгаагүй, ганса нэгэ үнеэд тугаллажа эхилхэн, ехэнхи үнеэд март, апрель соо түрэдэг байһан. Урданай сагта үбһэ ехэ бэлдэдэггүй үедэ, үнеэн энэ үедэ хоохоншо, тугалаа арайхан гэжэ тэжээдэг байһан ааб даа. Юрэ сагаан эдеэн дэлбэрээгүй, эхиниинь харагдаад байһан байха. Теэд энэ һара үни урданай үеһөө хойшо «сагаан һара» гүүлэн гэжэ мэдэнэбди. Удхань хүнэй ажамидалартай нягта холбоотой гэжэ хэлэхэдэ алдуугүй. Дээрэ дурсагдаһан хөөрэлдөөнүүдые удхалан абахада, хүн зон энэ хүндэ хүшэр сагай үнгэрхэ хаһа

ерэбэ, саашаа саг хайжарха, юумэн хуу сагаарха, саг наашаа болобо гэжэ миин юрэ хэлсээгүй.

Сагаалганай үедэ уулзаад хэлэхэ түрүүшын үгэнүүд: «Буруутнай булшантай гү, даагантай далантай гү?» - гээд золгодог байгаа. Энэ ямар удхатайб гэбэл, малтай бараг үбэлжэбэ гү гэжэ эхин түрүүн һурана хам юм. Манай арад зон малай шэмэ шүүһэ эдлэжэ амидардаг, малайнгаа ондо ороходо, өөһэдэйн амидарал абаарагдаһан, саашаа үргэлжэлхэ аргатай болоно. Тиймэ тула Сагаалган гээшэ манай арадай гол амидаралай шухала хайндэр болоно. Энэ һарые юундэ «сагаан» гээ юм гэжэ ойлгожо ядаха юумэн үгы ха. Буряад зон энэ үеын һара «улаан зудан» гэдэг, түгэд-монгол календаряар жэлэй эхин һара - «бар» һара гэжэ нэрэтэй юм. Энэ һарые «сагаан» һара гэхэдэ, энэ нарын удха шанарыень тэмдэглэнэ, ямар һараб гүһэн асуудалда харюу болоно.

Буряад хэлэн дээрэ «сагаан» гэжэ үгэ хоёр удхатай, гансал юумэнэй үнгэ тэмдэглэдэг бэшэ, харин юумэнэй шанар удхалдаг хам юм. Сагаан, сагаалмаар хүн гэхэдэ, тэрэ хүнэй үнгэ зүһэ бэшэ, харин шанарыень тодорхойлоно. Арбан сагаан буян, арбан хара нүгэл гэнэбди, сэбэр сагаан сэдхэл гэхэдэ, хүнэй сэдхэл сагаан үнгэтэй гэнэгүйбди, харин сэбэр хайхан сэдхэлтэй гэнэ бэшэ гүбди. Тийхэдэ «Сагаан һара» гэхэдэ, энэ нарын үнгэ зүһэ тэмдэглээгүй, энэ нарын гайхамшагта хайхан шанар тэмдэглэгдэнэ. Энэ һара соо юумэн хайжаржа захална.

Һүнэй үнгөөр нэрлэгдэн хайндэр гэхэдэ, өөдөгү удхатай, харин хүнэй ажамидалартай холбоотой гэхэдэ, ямар ехэ удхатайб. Буддын шажан манай арадай ажабайдалтай тон дүтэ холбоотой хам юм. Сагаан нарын шэнын нэгэнһээ эхилээд, 15 хоног соо дүйсэн үдэрнүүд гэжэ мэдэнэбди. Энэ арбан табан

Сагаалгание
 угтуулан

хоног соо бурхан Багша тэрсүүдэй 6 багшанарые номгодоно гэхэ. Тэрсүүд гээшэ манай шажанай дайсад. Дүйсэн үдэрнүүд буян үйлэдэхэ, шажанай ехэ үндэр удхатай. Эндэ хэлэгдэнэй ёһоор, сагаан нарын түрүүшын 15 хоног аргагүй ехэ удхатай үдэрнүүд гэжэ мэдэе. Эдэ үдэрнүүдтэ дасанда ехэ уншалга болоно. Энэ үедэ хүн зон үнэн зүрхэнһөө сэбэр сагаан сэдхэл сэдхэхэ, буян үйлэдэхэ, бүгэдэ зондо тухатай ажал хэрэг ябуулха ёһотой. Сагаан нарын энэ сэбэр сэхэ үедэ хара баршад халан дэгдэг, хүнэй байдал хайжараг, захараг, хэрүүл хэлэ зогсоохо, үбгэд хүгшэдөөр һургаал заабари абаха, үншэн хэнзэ зондо тухалха, ганса бэе хүниие нүхэртэй болгохо арга олоосохо. Эдэ мэтын хайхан хэрэг мүнөө сагай байдалһаа эхи абан нэбтэрүүлхэ ёһотойбди. Энээн тухай «Сагаан нарын бодолнууд» гэнэн статья соогоо хоёр жэл дабан бэшэ һэм. Теэд тэрэ статья алише талаһаань шүүмжэлхэн ондоо статья гараагүй. Хүн зүбшөөнэ гү, али буруушаана юм гү, бү мэдэе, юрэ ойлгоходо, олохон зон урданайнгаа заншал мартанхай хаш даа. Эдэ мэтэ баян заншал дэмжэхэ, шэнэ үедэ мүнөөнэй шухала байдалтай холбоод, хайхан заншалаа үргэлжэлүүлээ һаамнай, һайн байгаа. Тийгэбэл түрэл арадайнай түхэл маяг ямар баянаар үзэгдэхэ һэм.

Хараад үзэт, хүндэтэ нүхэд, ород, мусульман зон ямар

нягтаар заншалаа барина гээшэб. Бидэ, буряад зон нимэ ехэ баян уг заншалтай, хүсэ ехэтэй шажантай аад, шажанаараа дамжуулан, эдэб хайхан заншалаа бодхоохол байгаабди. Жэшээлбэл, Сагаан нарын нэгэн шэнэдэ гүрэнэй хууляар амараад, мүнөөнэй абаряар хайндэрлөөд, бэшэ үдэрнүүдтэнь ондоогоор заншалаа даган үнгэргэхэ байна. Дасанда хүсэ ехэтэ уншалга ябажал байха. Эгээлэй зон, арадайнгаа заншал бага шэнэдхэн һэргээе.

Сагаан нарын 10-15 үдэрнүүдтэ масаглаха гү, али зүбөөр хоол бариха, бээ һэргээхэ, заһаха үдэрнүүд гэхэдэ, болохо байна. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, манай буряад зон сагаалган соогоур үргэлжэ архидаха, хүхихэ гэжэ ойлгожорхинхой. Иибэл, энэ буруу заншал дарагдаха һэн. Архи тэрсүүдэй нэгэн, буддын шажангание һалгаха гэнэн ундан хам юм. Сагаалганайнгаа ехэ уншалгатай үдэрнүүд соо архитай нүхсэхэ ёһогүйбди. Энэ үедэ архидажа, айлаар зайжа, архи бэдэржэ ябабал, шажанай хорото этэгээдүүдтэй нэгдэнэнтэй адли болохо байна. Бодожо үзэхөөр байха.

Эндэ хэлэгдэн ханамжинуудые сэлэнжэ, бодолоороо хубаалдыт.

Б. РЫБДЫЛОВ,
 ажалай ветеран.

Хэжэнгэ тосхон.

ОБОГАЩАЯ МИРОВОЮ КУЛЬТУРУ...

Приглашение

Даши-Доржо БАЗАРОВ - один из знатоков, собирателей и пропагандистов старинной бурятской народной песни, которая сохранилась в памяти народа. Он - непременный участник конкурсов исполнителей бурятской народной песни. Несколько прекрасных песен, записанных в исполнении Д.Д. Базарова на пластинке фирмой «Мелодия» и на радио БГТРК, вошли в золотой фонд нашего радио. Необходимо отметить, что в исполнении народных песен он вносит что-то свое самобытное, тем самым обогащает песню, безупречно откладывая отпечаток на исполнительскую манеру песни.

Кроме того, Д.Д. Базаров - неутомимый собиратель, сочинитель, истинный и верный служитель фольклорного, танцевального и песенного искусства, им создано немало интересных сценических постановок. Неутомимый энтузиаст развития и пропаганды национального фольклора, более 40 лет своей творческой деятельности он посвятил культуре родного края.

Он является участником II декады Бурятского искусства и литературы в г. Москве. Такие мастера, энтузиасты своего дела, как Д.Д. Базаров, внесли большой бесценный вклад в дело возрождения на-

циональной культуры. Руководителей такого уровня в республике мало, они являются нашим национальным достоянием. Им созданные фольклорные ансамбли, выступая на разных сценах, в передачах по радио и телевидению, действительно являются пропагандистами народного искусства.

Его воспитанники - заслуженные артисты и работники культуры, которые работают в профессиональных коллективах, в отделах и домах культуры республики.

Такие люди сохраняют и приумножают самобытную традиционную культуру бурят в жан-

рах фольклорной песни и танца, в семье других народов России, дополняя и обогащая всеобщую мировую культуру. Ведь самобытность в народной культуре дает основание предполагать родственные связи бурятского народа с 300-тысячным индейским народом апачи в США, уходящим своими корнями в глубины тысячелетий.

Художественный руководитель фольклорного ансамбля песни и танца «Наадан дээрээ» профессионального лицея №24 г. Улан-Удэ, заслуженный работник культуры Российской Федерации и Республики Бурятия Базаров Даши-Доржо Баль-

жинимаевич приглашает Вас на творческий вечер, посвященный 65-летию со дня рождения и 45-летию творческой деятельности.

Вечер состоится 12 января 2003 года в 11 часов в Бурятском академическом театре драмы им. Х. Намсараева.

Д.С. ДУГАРОВ,
 зав. кафедрой этнологии и фольклора Восточно-Сибирской государственной академии культуры и искусств, доктор исторических наук, профессор.

Россин хэвлэлэй 300 жэлэй ойдо

«ҮНЭНДЭ» ҮНЭН БЭЕЭ ОЛОО НЭМ

(Түгэсхэл. Эхинийн декабриин 5-ай, 19-нэй дугаарнуудта).

- КПСС-эй гэшүүн хэн тула сэхэ руунь хэлэ, мэлзэнэй дэмы, - гэжэ Раднаев стол ёборбо. Энэ мэтээр хоёр тээхэ мүшүүлэн, доромжолуулан нуутараа гэнтэл ханажархибаб. Юундэб даа энэдэхэмши хүршөө бэлэй. Зүб, зүб. Нээрээшье, 62 оной августын нэгэ нарата үдэр «Буряад үнэнэй» модон байшанай газраа хэдэн залуушуул сугларбабди. Гэнтэ Дондок Улзытуевнай: «Хүбүүд, наһажаал зохёолшоднай бидэнэй харгыда хүндэлэн хүдөө табина. Зохёолнуудаа өөһэдөө зүбшэдэг, сэглэлтэ үгэдэг болое. Номуудаа өөһэдөө хэблэлдэ бэлдэхэбди. Хэрэгтэйгээ урагшатай ябахын тула хамтын кассатай болое. Сергейнай Шмидтын гудамжаар байратай, ушар тиммэхэ штабимнай даргаар, харин Зэгбэ нарин нягта хүн хэн тулаада мүнхэнэй сангай дарга болог», - гэжэ дурдахал даа.

Хүбүүд хүхилдэбэд, угаа шууяатай зүбшэдөөн, тоосолдоон захалба.

- ханана гүт, хүбүүд ХХ зуунай эхиндэ Москвада Телешов түрүүтэй зохёолшодой бүлгэм бии болоо нэмнай, - гэжэ би ханамжаа хэлэбэ. - И.Бунин, Л.Андреев, С.Есенин, Степняк-Кравчинский, В.Вересаев, А.Куприн, А.Блок гэхэ мэтэшэлэн бэлиг түгэс зохёолшод Телешовай гэртэ сугларжа, бүтээнүүдэ зүбшэдэг, үгышые наа, юрэл хүхилдэхын тула суглардаг нэмнай. Энэ талаар Дондогой дурдахалы дэмжээр. Зүгөөр тусхай Дүрим баталха, хамтын касса нээхэ гэшэмнай эндүүтэй хэбэртэй. Энэмнай нюуса эмхи гү, али бүлгэм болоно бэшэ гү?

Олонхи нүхэд намайе дэмжэбэ. Тэрэ гэхэн сагнаа хойшо энэ хөөрэдөөндөө нэгэтшые бусаагүйбди, нэгэтшые суглараагүйбди. Зугаахайн арилдаан болоод лэ, мартагдашоо нэн. Харин хүүлдэ мэдэхэдэмнай, задагайшаг амагай Дондогнай артистнуудай, зурашадай, композиторнуудай дунда үгэ тараажархиан байгаа. Үнгэржэ ерэхэдэ, Дондок монгол нүхэдтөө хайража, зэмзэ бүри гүнзгүрүүлэн юм.

Эдэ бүгэдэ Раднаев Бардонов хоёрто хөөрзөб.

- Шамайе шүүд лэ редактораар табижархин алдабабди. Саг соогоо баригдабаш, - гэжэ Раднаев мэдүүлбэ. - Энэ хэрэгтэй А.У.Модогоевой захиралтаар КГБ-дэ даалгагдаа.

Базанар Дондок Улзытуев, Георгий Дашабылов хоёр КГБ-дэ хайсахан мушгуулаа бэлэй. хүүлэй хүүлдэ КПСС-эй Обкомой бюрогой шийдхэбэрээр Д.Улзытуев хүүлдэ донгодоогодо хүртөө, харин Г.Дашабылов хараалгад, зануулаад халаа...

Москвагай КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Дээдэ хургуули ошохо дээрэмни үнөөхи уршагта «гэмтэ хэрэгтэй» дахад дурдагдажа, тойбо татан алдаа. Партийн обкомой секретаряар хаяшаг хунгагдахан А.А.Бадиев бурхамни болоо бэлэй.

Тэндэхи нуралсал тухай хэлэбэл, нимэл даа: бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ профессор, академигүүдтэ заалгаха, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнуудай, таһагуудые цагшанарай элдхэлнүүдые, хөөрөө шагнахадаа ухаан бодолоо, эрдэм мэдэсээс нилээн лэ баяжуулаа хэн бээбэ. Курсынгаа старостаар хунгагдахан тула деканат соо тэдэ мэдээжэ зонтой нюур нюураараа золгожо хөөрэлдэхэ золдо хүртэхэмби.

«Звездный» городок хоёр удаа ошононби. Олон космонавтуудтай танилсааб. Андриян Николаев үлүүсэ даруу зантай байгаа нэн. Харин Алексей Леонов тогтууригүи түргэн, угаа хошонгууша хүн байшоо.

- Таанад бүхэтэй зон хадаа хаа-яхахаа хоолойгоо тоншодог бээтэ? - гэжэ мишии нүхэр Анатолий Карпычев (тэрэ хүүлдэ «Правда» газетын харюусалгата секретаряар, ахамад редактораар орлогшоор ажаллаа) Леоновхоо асууба.

- Тренажёрта хүлэ-халхан болотороо бээе зобоогоод, гэр гэртээ тарахын урда тээ нүхэдтээ хахадые тоншожорхишо. Тренерүүдтэ мэдүүлэнгүй хахад харааа туаледэй бачок соо нюудагбди. Бээе угаажа сэлмээгээ, самсаалтай аягаар архияа гудамхяад тарахада гоё бэд даа, - гэжэ Алексей Архипович ташаганаса энээгээ нэн. - Ород архияа хэм соохононь уухада бээдэ тухатай...

Хожомын «Байгалай» ахамад редактор болоод ябахандаа, космонавтануудтай холбоо барисаагаа үргэлжэлүүлэн, журналайнгаа «Авиаци, замбуулин ХХ зуун жэл» гэхэн гаршагые бүри хонирхолтой болгожо, Эхэ оройонгоо уран зохёолшод сооһоо эгзэн түрүүлэн Гагаринай алтан медалаар шагнагдахамни мэдээжэ ааб даа.

Зай, 1971 ондоо бусаа. Наһанайнгаа амаралтада бусабашые, редакцида оршуулагшаар үлээгдэхэн Раднаев Бадмаевич Бимбаевай орондо августын 15-да редактораар орлогшоор томилогдобоб. Үглөөдэрнын лэ Р.Б.Бимбаев намда маряанги орожо эрээд, нялуууханаар мэндэшлээд, альгаяа элбэсэгээн хандаба:

- Сергей Сульгимович, та «Правдын» манай захилаар эльгээдэг пресс-бюллетень оршуулжа турштыг, теори хайн мэдэхэ хүн ха юмта.

Арсхаа зүрхэмни хүрбэгүй. Хоёр хонго соо одоол зобохысо зобожо оршуулаад, үбгэжөөлдэ үгэбэб. Хэдэн саг үнгэрхэн хойно марьшые нэм хэрэгтэй Ц.Ц.Цибудеевтэ ороһомни, редактораар урда Бимбаев зогсонхой, улаан бэхээр абаха танаггүйгөөр ханажархиан минии оршуулгые харуулжа байба. Үнэмни үрээгэд гэшоо нэн.

- Намда харуулхаяа яагаабта? - гэжэ эрдээр асууба.

- М-даа, изэрээшые, С.С. зүб асууна, - гэжэ редактор намайе дэмжэхэн хэбэр үзүүлээд, үргэлжэлүүлбэ. - Оршуулгада дүршэл, дүршые хэрэгтэй. Залуут, хурана бээтэ.

Үглөөдэрнын партиин обкомой секретарь А.А.Бадиев уриба.

- Хара, - гэжэ, тэрэ үнөөхи уршагта оршуулгыем урдаанаа шэдэхэрхибэ. - Буряадаараа бэшэжэ шадахагүй юм гүш? Тээд уран зохёол яагаад бэшэдэг юмши?

- Арбаад жэл соо ородоор бэшэе ха юмбиб даа. Тиигээдые уран зохёолой ба газетын бэшэгтэй маяг тад ондоо...

- Хэрбээ ши бээе сагааруула гээбэ, хүдөө гаража томохон статья, очерк асара. Оршуулжа шадахагүй аад, юундэ тэрэ үбгэнэй мэхэдэ орооошй?!

Хойто үдэрнын Ярууна руугаа гүйлгөө нэм. Үлбэдргын бэрхэ механизатор Климовтэй бүлын ажаһуудал тухай шэнжэлхы удхатай статья, мүн бүхы наһаараа почтодо хүдэлхэн Юндунова тухай томохон зурагал асараа бэлэйб. Тиигэжэ Раднаев Бимбаев намда хамараа сохиулжа, хүлисэл гуйгаад: «Намда муу бү наһаарайгы», - гэбэ. Би харюудан: «Гомдол байхагүй. Мартагдашагүй хургаал абааб», - гэжэ хэлээ нэм. Тэрэ гэхэн сагнаа хойшо оршуулгые ой ухаанһаа үзэн ядадаг болошоо бэлэйб. Зүгөөр ород нүхэдтэйгөө зохёолнуудые дуратайгаар оршуулдаг нэм. Жэшэнь, Исай Калашниковай туужа, В.Корнаковой роман буряадшалһанби.

Тэрэ үедэ партиин съездүүд, конференциүүд, пленүүд, элдэб зүблөөнүүд зарлагдажал байха. Л.И.Брежневэй, А.Н.Косыгинай, Политбюрогой гэшүүдэй унжагай ута элдхэлнүүдые заатагүй толилдог байгаабди. Сэхыен хэлэбэл, буряад хэлэн дээрэ уншаха зон үгы шахуу бэлэй. Жэшэнь, би тэрэ материалнуудые ородоор лэ уншахадаа хүсэд хайнаар ойлгодог нэм.

- Уран зохёол үргэлжэлэлтэйгөөр эхилээд байтарнай зорёолһон юм шэнги партиин ЦК-гай Пленум зарлагдашана. «Үргэлжэлэлэнь удаадахи номерто» гэхэн аад, хэдэн газетээр таһадуулха баатай болонобди. Яалтай юм? - гэжэ харюусалгата секретарь Бато Будаевич Дашиев нэгэтэ намда хандаба.

- Нээрээшье, уншагшадаа мэхэл-хэншүү болонобди, - гэжэ харюусабаб.

- Зай, тиигэбэл «Үргэлжэлэлэнь гү, али түгэсхэлэнь хожом гараха» гэдэг болое.

- Тон зүб, - гэжэ Б.Б.Дашиев хүжээ бэлэй. Харин мүнөө «үнэнэйхид» үргэлжэлэлэнь удаадахи номертоо үгэхэл аад, «хожом» гэхэн зандаа. хураһан юумэн хураар татагдадаггүй гэхэншүү...

...Газетын түрүү бэшэг ханааеом ходел зобоодог болоо нэн. Юуб гэхэдэ партиин обкомой гү, али Министрүүдэй Советэй Тогтоолнуудые дуураһан, хонирхол татамаггүйгөөр, хэб шэнги ади маягаар бэшэгдэхэн түрүү статьянууд газар лэ эзлэхээ ондоо «аша» үгэдэггүй бэлэй. Тэрэ «газарын» иматгал редактораар мэдээдэ. Хаа-яа Б.А.Гылыковтэ (хүдөө ажахын таһаг), С.И.Бардамовада (промышленность), Д.Ж.Жугдуровада (пропаганда), Г.Я.Цыреновотэ (совет дүүдэй ажал) түрүү бэшэг бээхээ талаан тухаа, юуб гэхэдэ гонорарын юрын статьяда ороходоо хураггүй ехэ байгаа бшуу.

Партийна, совет хэдэн хүтэл-бэрилэгшэдтэ энэ асуудалаар хандабаб. Түрүү бэшэг уншадаг зон олдобогүй шахуу. Дүтүнгөө нүхэд М.Н.Нимаев, Д.Ж.Жугдурова, Г.Ц.Дашабылов, Б.Ш.Ванчиков дүрбэндэ ханамжаа хэлэбэ.

- Оо, Цырен Цибудеевич шамайе урдаа оруулхагүй. Түрүү бэшэггүй ямар партийна газетэ байтайб? Тэрэ хадаа газетын туг ха юм, - гэжэ Жугдурова хэлэбэ. - Тиигээдые түрүү бэшэгүүдэй тематика квартал бүхэндэ обкомой секретариадаар баталагдадаг.

- «Түрүү хүнэй үгэ» гэхэн ниитэ гаршаг доро ажалай түрүүшүүлэй статьянуудые дүрэ зурагтайгаарнь амаралтын үдэрэй номер бүхэндэ үгжээ эхилэе. Редакциин таһаг бүхэндэ тусгай даалгавари үгэхэбди. Би тематика бэлдэнхэйб, - гэжэ дурдахаб...

Энэ ажалаа редактортаа мэдүүлэнгүй эхилбэбди.

Тиигэжэ шэнэ гаршагнай олонийтэ уншагшадай анхарал гансатал тата-жархёо бэлэй. Партиин обкомой дарганар мүн лэ обёоржо, нэгэн дугаар дэмжээ. Ц.Ц.Цибудеев «Үнэнэйнгөө» түрүүшын нюурые тад ондоо бол-гоһондоо баясан, омог дорюунаар алхамаа татаа нэн.

1973 ондо республикын 50 жэлэй ойн баярай бэлэдхэл эхилээд байба. Редакторнай ямар онһо, шэнэ юумэ оложо, Буряад оройонгоо хахад зуун жэлэй замые тодоор, гүнзэггүүр, хонирхолтойгоор харуулахамнайб гэхэн асуудал бидэнэй урда табиба. Хэдэн хонго үнгэрхэн хойно эрлээтэ суглаан дээрэ дурдахалаа оруулаа нэмби. Буряадуу хэр угнаа хойшо уһа голоо дахажа түбхиндэг гээшэ. Жэшээлбэл, Үдэ мүрэнэй дамжан Ярууна, Хори, Загарайн аймагуудай улад зон ажаһууна. Гурбан аймагуудай карта зураад лэ, бүхэли газетэеэ тэндэхи ажахынуудта (түүхэ, экономика, элитэ зоной хуби заяан) зориулаа. Саашадаа Сүхэ, Сэлэнгэ, Хөлго, Эрхүү гэхэ мэтэ голнуудтаа ороно бээбэбди. Энэ дурдахални хайшаагдаа нэн. Зүгөөр тус эдэхимнай шударгы дэлэсэтэйгээр эхилхэн аад, түгэсхэгдэнгүй ор-хигдошонийн харамтайгша. ханаан байгаа, ноёо хүрөөгүй гээл даа...

Тэбхэр 4 жэлэй хугасадаа «Буряад үнэнэй» эбтэй эетэй бүлэ соо ажалажа, үнэн бээе бээлхэнээ мартадаггүйб. Суг ажаллаан нүхэд тухайгаа хайн хайханаар дурсан ябадагби. Нэн түрүүн үеынгөө нүхэр Георгий Цыренович Дашабыловые нэрлэхүү. Тэрээнтэй танилсаһанһаа хойшо ото дахасалдаабди. 1962 ондо «Үнэндэ» ажалажа байтарни, Г.Дашабылов багшын дээдэ хургуулин 2-дохи курс дүүргээд, зунай амаралтын үедэ редакцида хүдэлжэ эхилээ бэлэй. хүбэлгэн хурса ухаатай, түргэн гуурхатай хүн нэн. Журналистын ажалда татуулжа, институтдээ орхёод, харюусалгата секретариин орлогшоор ажаллаа. Дээдэ хургуулияа заочноор дүүргээ. 1969 ондо партиин ЦК-гай дэргэдэхи ВПШ-гай нэгэдэхи курс дүүргээд байтарни, Гоша тэрэ хургуулида абтаа. Нэгэ эдээтэй ябаабди. 1971 ондо «Үнэндэ» ерээд байтарни, тээ хойноһоом Москвагай хургуули дүүргэхэн Георгий ханимни газетымнай соёлой таһагы

толгойло. 1975 оной зун «Байгал» сэтгүүлэй ахамад редактораар тушаал эзлэбэ. Уданшыегүй Г.Ц.Дашабылов «Байгалайнгаа» харюусалгата секретарь болошоо. 55 наһаяа гүйсөөгүй ябатарна хайрата нүхэрни эдэгшэгүй үбшэндэ нэрбэгдээд, ехэ удааншые зобоогүй хэн даа. Ами табиха дээрэн Цэрэн Галанов, Цыдып Цырендоржиев бидэ гурбан Гошодоо ошобобди. Нүхэрни хургаяа хүдэлгэбэ. Би гараа гар дээрэн табибаб. «Эди шэдитэншые, бурханшые тухалбагүй, - гэжэ тэрэ шэбэнээ нэн. - Сергей, хойто наһандаа уулзуужабди даа...» Тэрэл үдэртөө үдэн хойно наһа барашоо нэн. Бэлигтэй поэт, прозаик, драматург, публицист, эрхим нүхэр Георгий Цыренович Дашабыловай нэрэ буряад арадай дурасхаалда мүнхэрэнхэй.

Долгор Жугдуровна Жугдурова эгээл эрхим журналистнуудай нэгэн юм нэн. Эрдэм номой талаар түгэс бэлэдхэлтэй, хурса гуурхатай, ород, буряад хэлэнүүд дээрэ жэгдэ хайнаар бэшэдэг, залуу бэлигтэниие журналистын хёрхо нюдөөр обёорон шэлэдэг, гэдэниие сэээр хайхан сэдхэхэлээ дэмжэдэг эхэнэр бэлэй. Холын бодолтой, даруу зантай Долгор Жугдуровна ямарханшые харюу-салгата тушаал эзлэхэ аргатай, эрхэтэйшые нэн. Тээд тэрэнэй бүхы бэлиг талаангаа арад түмэнэй аша тухаа зүсэдөөр зориулжа шадангүй ябашаһандан халагламаар...

Боохоной хүбүүн Матвей Осодоев Москвагай литинститут 1964 ондо дүүргэжэ ерээд, «Буряад үнэнэй» хуби заяагаа холбоо. Түргэн зуура түрэл хэлэн дээрэ бэшэдэг эгээл бэрхэ журналистнуудай тоодо оройонийн гайхалтай юм. Табисуурай талаан, оролдолгын ашаар Матвей Осодоев буряад уран зохёолой, журналистын түүхэдэ мүлиг-дэшгүй мүрөө орхижо шадаа. Гаталха үндэрнүүдэ дабангүй, бурьялаа бэлигтэйнгээ эхин соо ябатарнаа бүдэрэн унаһанһанин харамтай.

«Хэрэлдэжэ, хяарадажа та-нилсаһан хүнүүд хожомоо таһаршагүй нүхэд болодог», - гэжэ Мунко Ни-маевич бидэ хоёр түрүүшынгээ уулзалга дурсан энээлдээг бэлэйбди. Тэрэ балшар бага наһандаа үнэрхын зоболон үзэхэн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадаһан, бэынгээ бэрхээр дээдэ эрдэм шудалһан, хонор ухаатай, хурса гуурхатай журналист бэлэй. Ажа-байдалай элдэб үйлэ хэрэгүүдые, зоной хоорондохы харилсаа, элдэб гажуу ябадалнуудые гүнзэггүүр удхалан шэнжэлээд, тоб байса, хүнэй ухаан бодолодо хадугдамаар бэшэдэг юм нэн. М.Н.Нимаев бэрхэ редактор байгаа. Залуу корреспондентүүдэй бүтээнүүдые тон наринаар заһадаг, аха ёһоор тухалдаг, заабари үгэдэг бэлэй. Мүн баһа оршуулгада одоо бэрхэ нэн...

Яахабыи тээд, хүнэй наһан мүнхэ бэшэ, хэн нэгэмнай уридлан хойтынгоо харгыда ябашана. Үлээн бидэнэрын амиды мэндэ ябаа сагтаа ошоһон нүхэдэйнгөө дурасхаалые мартангүй, хайн хайхан хэрэгүүдыен үргэлжэлүүлэн, улаан бургааһандай үндэлдэгшэ залуу халаандаа тэдэнэй жэшэе хануулжа, мэдүүлжэ ябаха нангин уялгатайбди даа.

Сергей ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Россин хэблэлэй 300 жэлэй ойдо

РАДНАЖАБ ХҮБҮҮХЭН урдын түмэр замай хүдэлмэришэн, Шарайд угай малшан Бадмын Бимбын бүлэдэ 1911 оной майн 15-да түмэр сагагшан Гахай жэлдэ Хэжэнгын аймагай Сулхара нютагта түрэн байгаа.

1922 ондо тэрэ урда жэлдэнь хүршэ Бэлшэр нютагта нээгдэһэн Сагаан-Нуурай эхин нургуулида хурахаа ороо хэн. Тиин 1925 ондо нургуулиа дүүргэдэ, нютагийнгаа долоон жэлэй нургуулин багшанарай туһаламжаар хэдэн жэл соо эрдэм мэдэсээ дээшлүүлхэнэй удаа Хориин дунда нургуулида хурахаа ороо бэлэй. Нүүлээрнэ Раднажаб Бимбаев М.Н.Ербановой нэрэмжэтэ Дээдэ коммунист хүдөө ажахын нургуулида (ВКСХШ) хурахан юм. Хожомынь Буряадай Доржо Банзаровой нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргээ хэн.

Арбан долоо наһатайдаа тэрэ ажалынгаа намтар эхилжэ, нютагтаа Улаан булангы даагшаар хүдэлжэ захалжэ. Нютагийнгаа эдбхитэй комсомолшуудтай хамта хүнүүдые үзэг бэшэгтэ хургадаг, эдэб төмөр үдэшэнүүдые үнгэргэдэг, нютагай драматургнуудай, гол түлэб Дээдэ-Хэжэнгын багша Хоца Намсаревай «Дамби жоодшо», «Харанхы мунхаг байдал», «Хубисхал» гэх мэтэ зохёолнуудаар сценкэнүүдые табижа, шэнэ байдалда наад ушаруулжа байһан үзэгдэлүүдые хатуу шангаар шүүмжэлдэг бэлэй.

1929 ондо Р.Бимбаев Хэжэнгын урьһаламжын нүхэсэлэй правленийн гшүүнээр хунгагдаа хэн. Тэрэндэ Худанай-Чисаанын бүлэг нютагууд даалгагдаба. Хүдөөгэй түрүүшын хамжаанай нэгдэлүүдтэ хүдөө ажахын оньһон техникээр, эдэб түхээрэлгэ хэрэгсэлүүдээр, үрэнэ хүрэнгөөр туһалдаг байгаа.

Хойто жэлдэнь Хориин райОНО үзэг бэшэггүйдэлгы усадхалгын бүлгэмэй эдбхитэн байһан залуу хүбүүе Дээдэ-Үдэ хото харын курсада эльгээгээ хэн. Удаань аймаг дотороо үзэг бэшэггүйдэлгы усадхаха талаар инструктораар томилхонь, хоёр жэлэй туршада хүдэлхэн байгаа. 1932 ондо Раднажаб Бадмаевич аймагийнгаа политическэ гэгээрэлэй инспекторээр табигдаа хэн.

1931-1935 онуудта Р.Б.Бимбаев Дээдэ коммунист хүдөө ажахын, нургуулин партинна отделенидэ хураба. Нуралсалайгаа үлүшын жэлдэ тэрэ нургуулин парткомой секретаряар хунгагдаа хэн. 1936 оной үбэл Раднажаб Бадмаевич Хориин аймаг эльгээгдэжэ, ВЛКСМ-эй райкомой нэгдэхэ сентраряар хунгагдаа, 1937 оной намар болотор хүдэлхэн юм. Тиихэтээ хамта тэрэ ВКП(б)-гэй райкомой бюрогой гшүүн, штатнабшэ секретарь байгаа. Тэрэл жэлэй сентябрь нарада ВКП(б)-гэй Хориин райкомой нэгдэхэ секретаряар хунгагдаа бэлэй.

ЭНЭЛ ОНОЙ ДЕКАБРЬ НАРАДА залуу хүбүүнэй ажабайдалда ехэ хубилалта боложо, Раднажаб Бадмаевич Бимбаев «Бурят-Монголой үнэн» газетын харюусалгата редактораар баталагдаа хэн. Саг сагтаа, сахилза хүхэдөө гэдэгтэл, тиихэ үедэ редакторнуудай нэрэншые ондоо байгаа: мүнөөншэйхээр «ахамад» бэшэ, харин «харюусалгата» редактор... Саашадаа тэрэ бүхы ами бээе, хуби заяагаа журналистикатай холбоо хэн.

1928 онһоо эдбхитэй хүдөө бэшэгшэ гэжэ тоологдожо, редакцитай холбоо барисаатай ябааб. Юу хэһэншэйми, ямар ажал ябуулһанайми түлөө намайе республиканска газетын харюусалгата редактораар томилжо табиһыень мүнөөшье хүртэр ойлгогшогүйб даа, - гэжэ Раднажаб Бадмаевич 70 наһанайнгаа ойн баяр дээрэ хэлээгшэ хэн. Теэд түбшэн даруу хүн лэ өөрынгөө ажал ябуулгы, хэһэн хэрэгы нимэ юрынхээр согнодэг гэшэл ха.

Редакцида хүдэлхэн түрүүшын жэлүүдын тон орёо, хүндэ хүшэр байба. 1936-1937 онуудта дүй дүршэлтэй журналистнуудай олонхын хашалта харшалалтада, хамалган хаалгада ороһон байгаа. Редакцида хэдэн хүн, тусхайлбал, Дарижаб Дугарович Дамдинов, Юмсарай Цыренович Цыренов,

Даша Лобсанович Лобсанов, Цыдыб Нимаевич Нимаев, Василий Петрович Галданов, Очигма Гомбоевна Гомбоева (эдэнэй дундаһаа мүнөө гансаараа мэндэ ябана) үлэһэн байба. Тиимэһээ коллективээ залуу хүдэлмэрилэгшэдөөр нэмээхэ ушар гараа хэн. Эдэнэй олонхид урда тээнэ газетэдэ ажаллаагүй, тон залууханууд, 17-20 наһатайнууд байһан юм. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, Цырендоржо Жанабадараевич Дамдинжапов, Цырен Очирович Очиров, Цыден Цибудеевич Цибудеев, Даша Дашипылович Лубсанов, Бадарма Аюшеевич Очиров, Даша Цыренович Ринчино, Гэма Цыбеневна Жабонова, Санжит Цыретаровна Цыретарова, Даба-Цырен Цыденович Дансарунов, Ойдоо Будаевич Цыбыков, Балдан Дугарович Дугаров, Цыден Бадмажапович Дамбиев, Цымпил Будаевич Цыденов, Даша-Рабдан Одбоевич Батожабай, Санжа Будаевич Очиров, Чимит Цыдендамбаевич Цыдендамбаев, Баяр Хоршинжапович Хоршинжапов, Дамба Цыбеневич Цыбенев, Цыден Галсанович Галсанов, Намдаг Цыбеневич Цыбенев болон бусад болоно.

«Бүхыдөө хорёод залуушуул ажалда абтаа хэн. Теэд бишье залуу ябааб даа. Материалуудые яажа олохоб, тэдэнэ хайшан гэжэ заһажа бэшэхэб, һүүлдэнь яагаад газетэдэ толилуулхаб гэжэ бидэ бултадаа ажал дээрээ нуралсалан байхабди. Абтаһан үгэнүүд, үгышые гэбэл, урда саһаа хойшо буряад арадай дунда хэрэглэгдэжэ байһан хүзэг бишэрэлэй үгэнүүд хадаа хуушарһан монгол гү, али шажан мүргэлэй үгэнүүд болоно гэжэ худалаар гэмнэгдэжэ, хоригдоһон байгаа. Иимэ байдалда хүдэлхэдэшые орёо хүндэ, хэсүү хүшэр хэн даа», - гэжэ Раднажаб Бадмаевич хөөрэдэг хэн. Партиин областной

МАРКСИСТКО-ЛЕНИНСКЭ литература оршуулагшадай бүлэг партиин обкомой пропагандын таһагай дэргэдэ 1952 ондо байгуулагдаа хэн. Раднажаб Бадмаевич Бимбаев, Шираб Бодиевич Чимитдоржиев, Цырендаша Бадмаевич Будаев гурбание бүлэгэй инструктор-оршуулагшадаар томилоод, тэдэ 1956 он болотор гэхэ гү, али бүлэгэй болуулагдатар хүдэлөө бэлэй.

1956 онһоо 1967 он болотор гэхэ гү, али нэгдүүлэгдэһэн «Правда Бурятии» ба «Буряад үнэн» газетэнүүдэй амьарлагдатар Р.Б.Бимбаев «Буряад үнэнэй» харюусалгата секретаряар, 1967 онһоо 1971 он болотор тус газетын редакторай орлогшоор хүдэлхэн юм. Наһанайнгаа амаралтада гарабашье, Раднажаб Бадмаевич РСФСР-эй тусхайта пенсионер байһан дээрэһээ 11 жэл соо, 1982 он болотор, редакцидаа оршуулагшаар хүдэлөө хэн. Тиихэдээ тэрэ В.И.Ленинэй 10 гаран зохёолнуудые, мүн партиин съезднүүдэй, конференцинуудэй документнуудые, дансануудые, нийтин-политическэ материалнуудые буряад хэлэн дээрэ оршуулжа, «Буряад үнэнэй» хуудануудта толилуулхадаа, айхабтар ехэ ажал ябуулдаг байһан гэшэ. Оршуулагшадые хургадаг, нэрэ томьёогой толинуудые зохёодог байһан юм. Олон тоото оршуулагшад, тэрэ тоодо эрдэмэй докторнууд Л.Д.Шагдаров, Г.Л.Санжиев, Ц.Б.Будаев, Ш.Б.Чимитдоржиев болон бусад Раднажаб Бадмаевич Бимбаевые багшамнай байһан юм гэжэ мүнөөшье тоолодог байха. Юрэдөөл, Раднажаб Бадмаевич бэлигтэй бэрхэ журналист, оршуулагша байхаһаа гадна, олон үеын журналистнуудые, оршуулагшадые хурган хүмүүжүүлхэн намтартай.

РЕДАКТОР, ОРШУУЛАГША, НУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

комитедэй шиидхэбээр редакцида эльгээгдэһэн уран зохёолшо, журналист Х.Н.Намсарев залуушуулай мэргэжэл шадабаряа дээшлүүлхэдэнь, ехэ туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлдэг байгаа.

Олохон залуу хүдэлмэрилэгшэд мэргэжэлээ түргөөр шудалжа, саашадаа хурса гуурһатай сурбалжалагшад, уран зохёолшо, элитэ ехэ эрдэмтэд, партиин болон совет хүдэлмэрилэгшэд, газетынгээ редакторнууд (Цыден Галсанович Галсанов, Цырен Очирович Очиров, Даша Дашипылович Лубсанов, Цыден Цибудеевич Цибудеев, Цырендоржо Жанабадараевич Дамдинжапов, Бадарма Аюшеевич Очиров, Даша Лобсанович Лобсанов) болоһон юм. Ц.Г.Галсанов, Ц.Ж.Дамдинжапов, Д.О.Батожабай, Ч.Ц.Цыдендамбаев болон бусад мэдээжэ позүүд, уран зохёолшо болон хэн ха.

1939 ондо партиин Бурят-Монголой обком намайе ажалай дүршэл олохыемни «Правда» газетын редакцида эльгээгээ хэн. 4 харын туршада тэндэ хурахадаа, хүдэлхэдөө, ехэ юмэ ойлгожо, туйлай ехэ юмэ сэдхэлдээ хаджуула абаа бэлэйб. Партиин Центральна Комитедэй орган болохо тон ехэ газетэдэ хураһан, олонхон бүхы эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө, бүхы баялигаа ажалдаа хэрэглэхые, нүхэдтөө дамжуулхые оролдоһон байхаб. Энээнэй һүүлээр бата найдамтайгаар, ушар ёһо ойлгодогдоор хүдэлөө хэн, - гэжэ наһажаал урдын редактор дурсадаг бэлэй.

1941 оной майн һүүл багта партиин обком Р.Б.Бимбаевые БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведай дэргэдэхэ Бурят-Монголой гүрэнэй номой хэблэлэй марксистско-ленинскэ литературын таһагы даагшаар эльгээгээ хэн. Холын хараата түсэбэй ёһоор, марксизм-ленинизмын классигуудай олон зохёолнуудые ороо хэлэнһээ буряад хэлэн дээрэ оршуулжа, барлуулан гаргаха ёһотой байгаа.

ЭУУЛГЭ ОРОНОО хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, марксистско-ленинскэ зохёолнуудые хэблүүлэн гаргуулха хэрэг таһадуулагдаа хэн. Энэл жэлэй август нарада тэрэ «Бурят-Монголой үнэн» газетэдээ нөөргөө эльгээгдэжэ, дайнай ара талада шэн табьяатайгаар ажаллагдай ажал хэрэгые дары түргэн харуулха бүлэгэй бүридэлдэ оруулагдаа бэлэй. Республикын хото городуудаар, хүдөө нютагуудаар ходо ходо ябажа, заримдаа ябагааршые ябажа, хүдөөгэйхидэй ажал хэрэгүүдые харуулдаг байгаа.

1942 оной зун тэрэ Улаан Армиин албанда татагдажа, Забайкалийн сэрэгэй округой Политехническэ хүтэлбээр ПУРККА-гай Главкомой дүрбэн харын дээдэ курсада эльгээгдэ хэн. Курсаа дүүргэхэдэнь, Монголд байрладаг 17-дохи армиин Политуправленидэ алба хэхээр эльгээгээ бэлэй. Эндэ жэл соо алба хээ. 1943 оной октябрь нарада армиин болон округой врачевнэ комиссийн шиидхэбээр, ЗабВО-гой Сэрэгэй Соведай захиралтаар Р.Б.Бимбаев албанһаа табигдаһан юм.

1943 оной октябрьһаа тэрэ Бурят-Монголой номой хэблэлэй ахамад редактораар, директорээр хүдэлбэ. Тиин 1947 ондо хүндөөр үбшэлдэ, номой хэблэлдэ ажалһаа сүлөөлгдөө хэн. Эрхүүгэй бэрхэ врачнууд-профессорнууд Шипачев, Ходос, Михайлов болон бусад тэрэнь аргалжа, хүдээрнэ табиһан байгаа.

1948 ондо Раднажаб Бадмаевич дахинаа «Үнэн» газетэдээ бусажа, редакциин оршуулгын, агитаци болон пропагандын таһагуудые даагшаар, харюусалгата секретаряар хүдэлбэ.

- Би 1958 онһоо, «Буряадай залуушуул» газетэдэ хүдэлжэ байхадаа, Раднажаб Бадмаевичые таниха, мэдэхэ болоо хэм. Ушарын хадаа ТАСС-ай далбагар ехэ материалнуудай телетайпаар абтажа, оршуулгын хүдэлмэрийн гарахада, оршуулагшад, тэрэ тоодо Р.Б.Бимбаев машинисткэнүүдтэмнай (тиихэ үедэ буряад хэлэн дээрэ сохидог машинисткэнүүд үсөөн байгаа) материалнуудаа оршуулжа уншадаг байһан юм. Тиин 1972 онһоо 1982 он болотор арбан жэл соо оршуулгын таһагта хамта ажаллахадаа, багшаһаа ехэ хургаал заабари абаа хэм. Раднажаб Бадмаевич уран хурса үгүүлбэритэй, баян хайхан нугалбаритай, жэнхэни буряад хэлтэй, тиин үгэ бүхэнэй удхые зүбөөр ойлгодог, үгэ бүхэниие тон наринаар хэрэглэжэ шададаг байгаа. Яһала хайнаар оршуулжархибаб гэжэ наһахадаш, заһахадаа өө-мөөнөө олоод лэ, бүри ойлгосотой, тодо һонор болгоод лэ байдаг хэн, - гэжэ эхэ шэбинь байһан тулаада сэхэ руунь хэлэжэ шадахаб. - Тэрэ үндэр сэлбэр бээтэй, үнэн сэхэ зантай, урагшаа наһатай, гүнзгы бодолтой, олон үггүй, али бүхы асуудалаар наһамжаа нарибшалан шүүжэ хэлэдэг, онсо өөрын наһалтай, ёһотой коммунист байһан юм. Иимэ хүнтэй сугтаа хүдэлхэндөө омогорхожо, баясажа ябадагби.

Раднажаб Бадмаевич Бимбаев 1932 онһоо КПСС-эй гшүүн ябаа. Партиин Бурят-Монголой обкомой гшүүнээр (1938-1941 онууд), Улаан-Үдын горкомой гшүүнээр (1956-1958 онууд), Хориин (1936-1937 онууд) болон Улаан-Үдэ хотын Советскэ райкомуудай (1961-1962 онууд) гшүүнээр, Бурят-Монголой АССР-эй нэгдэхэ зарлалай Верховно Соведай депутатаар, Верховно Соведай Президиумэй гшүүнээр (1938-1947 онууд) хунгагдаһан байгаа.

Р.Б.Бимбаев 1957 онһоо СССР-эй Журналистнуудай холбооной гшүүн байһан юм. Үнэн шударгыгаар ажаллаһанайнгаа түлөө тэрэ «Буряадай АССР-эй соёлой багьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэхэн үндэр нэрэ эргэдэ хүртөө хэн. Тэрэ 1971 онһоо РСФСР-эй тусхайта пенсионер байгаа. Раднажаб Бадмаевич Бимбаев олон тоото медальнуудаар, Буряадай АССР-эй Верховно Соведай Президиумэй, КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведай, СССР-эй Журналистнуудай холбооной Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай.

РАДНАЖАБ БАДМАЕВИЧ болон Дарибал Цыбжитовна Бимбаевтан 1929 ондо гэр бүл боложо, 3 хүбүү, 1 басага үндэлгэжэ, гарыень ганзагада, хулыень дүрөөдэ хүргэһэн юм. Тиин мүнөө эбтэй эетэй энэ бүлын арба гаран ашанар, гушанар, зээнэр болон зээнсэрнүүдын үбгэн эсэгэ ба хүгшэн эжынгээ ариун дурасхаалы нангинаар сахижа ябадаг.

Бага-Мүнгэ ЖИГИТОВ, журналист.

Россин хэблэлэй 300 жэлэй ойттой гашарамгуулан, Буряад ороной олонго мэгээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалаад, ажалдаа амжалтатай, элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыень «Буряад үнэн» хэблэлэй байшангай зохёохы ажалтанай коллектив хүсэнэ.

БАГШЫМНИ ЗҮРХЭН ЭХЫНХИДЭЛ

Манай түрэл буряад хургуулидаманай, 1-дэхи лицей-интернатда, булта шахуу дээдэ шатын багшанар маанадаар тон анхаралтай, эдбхитэй ажал ябуулжа байдаг. Эдэнэрэй нэгэн, эрдэм бэлигэй одо бадаруулжа ябаһан хүн хадаа Баярма Дагдановна ДАШИДОРЖИЕВА болоно.

Баярма Дагдановна хэбэл номхон Хэжэнгын Булаг нутагта 1956 оной августын 2-то наймаашан Дашидоржын Ринчин-Дагданай бүлэдэ түрөө. Чесанын Улзытын дунда хургуулин боогоно зургаатайхан наһандаа алхаад, 1973 ондо тон ехэ амжалтануудтай хургуулиа дүүргээ һэн. Арбан жэлэй туршада эрдэм номдоо хурса, бэрхэ, үшөө бага наһанһаа урагшаа ханаатай басаган хургуулингаа ажаябуулгануудта эдбхитэйгээр холо хабаадалсажа, пионерскэ отрядингаа ба дружинингээ түрүүлгшэ, группкомсорг байхаһаа гадна томошуулай үүргэ дүүргэжэ, комсомолой секретаряар хүдэлһэн юм.

Иимэ хүнгэн хүлтэй, шадмар эмхидхэлшэ, алтан сэдхэлтэй хүүгэн энээн дээрээ тогтоогүйл даа. Хургуулиа дүүргэһэнэйнгээ удаа Москва хото ошожо, багшанарай дээдэ хургуулиа ороходонь, дутаһан нэгэ балл харгынь хаажархиһан бэлэй. Тээд энэ ушар Баярмагай найдал тараагаагүй, зоригын хухалаагүй. Хэжэнгээ ошожо, интернат-хургуулиа пионервожатаар хүдэлбэ. Эдир залуухан Баярмагай наһанайн харгын гэшүүрээр дамжыбди.

Саашаа хураха, «үшөө саашаа - дээшээ» гэнэ зорилго басагыё ханаа амархан хуулгадаггүй байгаа. Багшын дээдэ хургуулиа орожо, тоо бодолгын талаар табан жэлдэ хуража, 1979 ондо «багша» гэнэн үндэр ехэ нэрэтэй болоод гараһан юм. Тэрэл жэлдээ Яруунын аймагай Ульдергын дунда хургуулин самбарай урда гараад байхадаа, нэрэ обогоороо Баярма Дагдановна гэжэ түрүүшынхисэ дулаанаар нэрлүүлэ һэн. «Энэл хургуули, - хүндэтэ миний багшын хэлһээр, - хамагай эхин боложо үгөө». Энэл хургуулин, багшанарай, ухаансар зохид үхибүүдтэй тон дүтэ холбоонь харагдажа, эли боложо үгөө. Баярма Дагдановна мүнөөшье болотор харгынь заагша, энэрхы найхан зантай Долгорма Дондоковнас сэдхэлдээ доро шэнгээгээд, ходоодоол наһан, магтан, мааналта, шабинартаа дурсан хөөрлэдэг. Тэрэл хургуули ошожо, ажал хүдэлмэрингөө зам эхилһэндээ тон ехээр омогорхолог. Хоёр жэлэй туршада заажа байһан аад, түрэн эсэгээ гээгээд, нутагаа бусажа, ажалда ороо һэн. 1981 онһоо 1983 он хүртээр Улаан-Үдын технологическа техникумэй комсомолой комитетэй секретаряар хүдэлһэн юм.

Эдэ бүгдэ ажаябуулгануудынь хаража байхадаа, хүн бүхэндэ Баярма Дагдановнагай хүн зоноор таһалдашагүй холбоонь, хаанаашье, хэзээдэсье ябахадаа, хүндэтэй ябаһынь ойлгомоор. Тээд багшалха, үхибүүдээр ажаллаха гэнэн зорилгоёо баһал табяагүй. 1983 онһоо 1985 он хүртээр Улаан-Үдын 1-дэхи интернат-хургуули ерээжэ хүдэлөөд, саашадаа багшын ажал ябуулхаяа тон зүбөөр, тодоор шииндэ. 1985 ондо Баярма Дагдановна үнөөхил 1-дэхи интернат-хургуулиа ерээжэ, лицей болголсоод, мүнөөшье хүртээр эдбхитэйгээр олон жэлнүүдтэ хүдэлжэ байна.

Алишь талаһаан абаад хаража үзөө һаа, багшын ажал хүнгэн хэрэг бэшэ даа гэжэ ханадагби. Тээд Баярма Дагдановна багша болохо түрэлхин заяатай, нимэ табисууртай байгаа ха. Бүхы наһаараа шахуу үхибүүдэй урда байгаад, энэ ажалдаа бүхы хүсээ зорюулаа. Мүнөөшье заажа байһан шабинарын, хургуулин болон классайн элдэб асуудалнуудай гарахада, шэг шарайнь харбал, Баярма Дагдановнагай хургуулиа ээндэмэни шэнги сахижа, хүндэлжэ ябаһанинь тон эли байдаг. Хүндэтэ энэ багша коллективингээшье, шабинарингаашье дунда тон эли үндэр хуури эзэлдэг.

Баярма Дагдановнагай адлил үүргэ дүүргэжэ ябаһан, үндэр наһатай боложо ябаһан түүхын багша, Валерий Очирович Покровский хүндэтэ энэ багшын үнэн сэхынь, нара зула шэнги зан абариень сэгнэн, ингэжэ хэлһэн байна: «Баярма

Дагдановна - ёһотойл багша, эсэшгүй, ходоодоо ажаллажа байха. Шанга, нягта зангын олон хүүгэдые эрдэм номдо тон найнаар, бэрхээр хургадагынь гэршэлнэ. Хэдышье хотон зондоо хоггүй дурдуулжа, магтуулжа ябаашье һаа, ханаагаа амарнагүй. Мүн гэр бүлынгөө урда баһал тон ехэ харюусалгатай, энээнэй талаар - Баярма Дагдановна - урин налгай наһанай хүэр, энхэргэн эжы юм».

Баярма Дагдановнагай хани нүхэр, сугтаа дээдэ хургуулида хураһан, хори гаран жэл нүхэсэжэ ябаһан Елена Николаевна Ринчинова үшөө оюутаншье байхадаа, эдбхитэйнь, шадмар бэрхынь, хүнтэй таараха зантайнь ойлгоһоноо хөөржэ манда үгһэн байна. «Хэшээлнүүдэ үнгэргэхэ янзань, шабинартаа, түрэлхидтөө хандасань - хуу найн ханаанһаа, саанаһаа задаран бадаран байһандал үзэгдэдэг, - гэжэ Елена Николаевна Баярма Дагдановна тухай хэлбэ. - 1992 ондо нсихологой курсда ябаһанинь мүнөө үхибүүдээр хүдэлхэдэнь, тон тухатай байһанинь эли».

Эндэһээ бидэ Баярма Дагдановнагай дүрэтэй тон дүтөөр танилсабабди, үшөө найнаар мэдэжэ абабабди. Энэһнээ гадна би үхибүүдэй, Баярма Дагдановнагай шабинарай дурсалгануудые дуралдаха дурам хүрэнэ. Юун гэгшэ юм ааб? Баярма Дагдановнагай өөрын абажа ябаһан 9-дэхи «а» классай хурагшад ингэжэ хэлһэн байна: «Баярма Дагдановнагай ханаһанаа нуун нөөнгүй хөөлдэхэдэ аятай, саашань үргэ дамжуулха бэшэ. Панааеш заһаад, зурхыеш дараад үгэхэ эгээл найдамтай эгшэ нүхэрнай».

Хөөрлэдэһэн зон соомни багшадаа магтуулдагынь, магтуулаагүйшье хурагшад байгаал бээ даа. Тээд тэдээр хуу адли Баярма Дагдановна тухай нэгэ найн наһалтай байна. Манай классай Цыбиков Цырен багша тухайгаа ингэжэ дулааханаар хэлһэн: «Хирэгүй, үнжэгэн сагаан сэдхэлтэй, үндэр заяатай, үнэтэ эрдэнийн ялалзаһан мэтэ аша габьяатай». Лена Башанова, табатахы классаа заалгажа ябаһан миний үетэн, Баярма Дагдановнагай сэхэ сэрбэрьень, ажалдаа бээ дүүрэн зорюулдагынь, тон найнаар, шадмарар хэшээлнүүдэ ойлгуулдагынь, энэһнээ гадна хошон шог зугаатайнь, уян сэдхэлынь сэгнэһэнэ үнэн зурхэһөө хөөржэ намда үгөө.

Би өөрөө аяр Яруунаһаа, карта дээрэ олдохыггүй багахан, холын хүдөө Хаймасаан буусаһаа эндэ, Буряад үндэһэ яһатанай 1-дэхи лицей-интернат ерээжэ ороод, Баярма Дагдановна болон бусад багшанарта заалгажа байһандаа тон баяртайб, омогорхологби.

Багшамнай манда заахадаа, бэшэ нүхэдтөө ороходоо ямар бэ даа өөрын онол аргатай, нэгэ «шэдитэй» гү даа гэжэ тоолодогби. Баярма Дагдановнагай хэшээлһээ материалаа ойлгонгүй гараһан хүн байдаггүй. Бээ даагаад хүдэлхэ, хонирхол татамаар хүдэлмэринүүдые ото үгэдэг. Олон жэлэй саана хургуулида хураһан хүнүүд бээ дааһан хүдэлмэри гээшэ хадаа шалгалта юм бэшэ гү гэжэ ханажа болохо. Манайда тиймэ бэшэ. Багшамнай шэнэ темын урда тээ тиймэ ажалаа үргэжэрдэг, тэрэн шэнэ темын бэлдэхэл боложо үгэдэг ха. Шэнэ темэ хүнгэхэнөөр ойлгомоор болошолог. Пурагшадай ханаанда баяр түрэн шэнги байдаг.

Шэнэ мэдээнүүдые өөһэдтэймнай «хамнажа» ойлгуулһанай удаа, мүн лэ бээ дааһан хүдэлмэри үгэжэрхихэдэнь, ехэ ядаралгүйгөөр хурагшад хэжэрхөөд, хэнэй зуб, бурууень ойлгохо шадалтай юумэнүүд хуудаг лэ. 1-дэхи вариант шэлһэн хүн - «3», 2-хиень

бодожо шадан хүн - «4»-ые, 3-дахы вариантын даабаринуудые дүүргэһэн хүн - «5» сэгнэлтэ абаха юм. Тээд өөрынгөө дураар найниень лэ шэлэхэ гэжэ оролдохош. Хүн найн тээшэл тэгүүлдэг ха юм. Самбарта ошожо, бодолгоёо харуулхаяа айһан зон байдаггүй, дуратайшуул үрдилдэжэ байдаг юм. Энэ үедэ багшын шарай, хурагшадай сэдхэл хүсэлөөр билтармаар үзэгдэдэг. Баярма Дагдановнас ажаглаа хаатнай, үндэр магнайтай, мойһон хара нюдэнүүдтэй сайбар сагаан шарайдань сэсэг халбаржа байһан мэтэ үзэгдэдэг. Ойлгуулһан багша, ойлгожо абаһан хурагшад баяр юрэнхы дээрэ нэгэ адли бэшэ аа гү? Гэрэй даабари үгэхэдөө, хурагшад шадха шэнээндэ, эрдэм мэдэсэдэнь тааруулан, хонирхол татамаар ажалнуудые үгэжэрхидэг.

Шэнэ зүйл тайлбарилхадаа, удаа дараалан, хойно хойноһоонь тон нягта хубарилтайгаар хэлэжэ үгэдэг. Олон шашаг үггүй. Мүн математикын ороё гэгшын ойлгосыё буряадаар хэлэжэрхихэдэнь, одоол ялас гээд толгойдош орошохо. Заримдаа буряад үлгэрэй героинуудыё хэшээлэмнай «ерэдэг». Мэдэн гэхэдэ, тэдэнээр хам оролсожо, тоо бодолгын ороё ойлгосыё «задалалсажа» байхаш. Математическа терминологийн диктантуудые ото бэшэдэгби. Хэшээлһээ гадуур зачедуудые үгэжэ мэдэхэш даа. Тэрэнэй түлөө ном үзэнгүй ябахаар бэшэ ааб даа. Тээд иимэ ажалда хэды ехэ оролдосо, ахарал, тээсэл хэрэгтэй гээшэб? Хүндэтэ энэ манай багшын оролдосонуудынь хурагшад хургуулиа дүүргэжэ, тоо бодолгын талаар дээдэ хургуулинуудта ороходонь, тон ехэ тухатай байдаг. Нойргүй ажалын олоодо тон сэнтэй, арад түмэндэ хүндэтэй, амжалта ехэтэй.

Баярма Дагдановнада хуража гараһан хурагшад олонхинь техникескэ, тоо бодолгын дээдэ хургуулинуудта орологын олондо мэдээжэ.

Жэшээлэн, һүүлэй табан жэл абаад хараа һаа, иимэ байна. Жалсанова Жаргалма (1998 он) Россин гүрэнэй нээмэл университеттэ прикладной математикын факультеттэ (Москва), Шэтын политехническэ институтта - Аюшеева Сэржуня, ВСГТУ-гай экономфакта - Зайганова Света, БГСХА-гай экономфакта - Эрдынеев Эрдэм, БГУ-гай прикладной математикада - Чимтдоржиева Марина, физтехтэ - Мальев Чингис, Дашицыренов Дугар, Мижитов Галсан; 1999 онойхид сооһоо 6 хүн ВСГТУ-гай техникескэ факультеттэй оюутал. Энэ жэлдэ дүүргэгшэд сооһоо Ябжанова Дарима МГУ-гай географическа факультеттэ, Тыбденова Байгал-Москвагай булад ба сплавуудай институтта, Башлеева Юлия Россин налогово академидэ (Москва), Дамбиева Дашима НГУ-гай механико-математическа, Босхолов Санжи - физическэ факультеттэ, Алдаранов Тимур НГТУ-гай «Информационные сети» гэнэн факультеттэ хуранад. Мүнөө жэлдэ хургуулиа дүүргэхээ байгшад сооһоо Дабаев Зоригто Данжеев Бэлигто хоёр Новосибирскын физмат хургуулида экзамен бариха, шалгарһанай удаа абаад, урагшатай хуража байна. Баярма Дагдановна өөрынгөө үхибүүдэй эхэ мэтэ маанадаа хаража ябадаг.

Баярма Дагдановна одоол сэсэгэй дэльбэдэл арюухан наһаатай, номгон даруу зантай наһанайнгаа нүхэр Юрий Александровичтай эбтэй эетэй ажаһууна. Эхэ эсэгын найдал, нюдэнэйн сэсэгы - Саша басаганинь «Наран» ансамблин нугархай матаргайтаны, шуналтай хатаршад нэгэн юм. Эхын, нүхэрэй үүргэнүүдые дүүргэхэһээ гадна, Баярма Дагдановна үхин үрин үүргэ тон нангинаар сахижа, наяд наһандаа хүрээжэ ябаһан эжыгээ юртэмсын гурбан зөөлэнэй ёһоор үргэжэ байна.

Баярма Дагдановна өөрын үхибүүдэй эхэ мэтэ, маанадаа хаража ябадаг.

Баярма Дагдайовнада ута наһа, удаан жаргал, ажалдань амжалта хүсөөд, элүүр энхэ, амгалан тайбан, эбтэй эетэй, урма зоригтой хуухынь хүсэһэб!

Би өөрөө аяр холын Яруунаһаа ерээжэ, эндэ 1-дэхи лицей-интернатда Баярма Дагдановна болон бусад багшанарта заалгажа байһандаа тон баяртайб, омогорхологби. Баярни зүрхэ сэдхэлээрни халижа байдаг.

Эрдэни-Ханда ЖАНЧИПОВА, үндэһэн буряад лицей-интернатда «Эрмэлзэл» газетын редактор.

Матвей ЧОЙБОНОВ
САГААЛГАН

Сагаан харамнайшье

бултайба,

Сархат эдегээ дэлгээд,
Сагаан үбгэн буубал даа.
Сан, хэнгэрэг нэргээд,
Түбэд, Хитаг, Монголоор
Түергэн ерээ ха гү,
Түрэл тоонто - Буряадтам
Түшэмэл найраа дэлгээ гү.
Ажалшан араг, малшаг
Альган гээрээ бүүбэйлээ,
Сагаан хара, Сагаалгамнай!
- гээд,

Сэржэм, гээжээр үрээлээ.
Далай лама, Рэмбуучин,
Дзанабазар, Миларайбын
һанан, һахин, тахин ябаһан
һаруул найрын ха юм даа!
Сагаан харамнай
Сахиюуса, наншагаар,
Салгисан дэлгэрэн буубал
гаа,

Сагаан харамнай
наһангамнай
Сан табижа, «Жэл» саргаа...
Бурхан үршөөг, бүхы юумэн
Бүтэн жэлдээ амгалан байг,
Араг зомнай, ажал, ябадал,
Аша, гушанар мэндэ байг!
Сагаан хараар Буряадаа,
Сагаан хэшэгээр эжынэрээ,
Сагай найнаар аханараа,
Сарюун омог гүүнэрээ
Сагаан сэдхэхлээ
амаршалжа,
Сагаан хагар барюулайб
гаа.

Дондок УЛЗЫТУЕВ

ПЕСНЬ
НОВОГО
ГОДА

С белым месяцем,
С белым месяцем,
С белым месяцем
Вас и меня!
В новый месяц
Весенней луны
В первый раз
Улыбнулась земля.
Улыбнулась синему небу.
И от этой улыбки
Стало грустно
Белому снегу.
Он услышал,
Как дышит весна,
Как набухшие ветви
Колышут ветра.
С белым месяцем,
С белым месяцем,
С белым месяцем
Поздравляю людей.
Голубую Кижигу
Порадую песней своей.
Там высокие горы молчат.
Там глубокие воды шумят.
Там хорошие люди живут.
О земля!
Осеню твой кров
Тихой песней своей.
Беловерхие юрты,
Словно седла богатырей,
Украшают землю отцов...
О, родная земля!

ПРОГРАММА ТЕЛЕПЕРЕДАЧ

Понедельник, 13

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 Телеканал "Доброе утро"
10.00 Новости
10.15 Владимир Басов, Лариса Гузеева и Юрий Беляев в детективе "Чужие здесь не ходят"
11.40 Смехоланорама Евгения Петросяна
12.05 Большие родители. Евгений Леонов
12.40 Следствие ведет Колобков
13.00 Новости
13.15 Комедия "Теща"
14.30 "Кумиры". Анна Шатилова
15.00 Павел Любимцев в программе "Путешествия натуралиста"
15.30 Док. детектив. "Заказ на самоубийство". Дело 2002 года
16.00 Новости
16.15 "Растелин вкуса" с Раддисом Пельшем
17.05 Живая природа. "Братья по крови"
18.00 "Большая стирка" с Андреем Малаховым. "Старый Новый год"
19.00 Вечерние новости (с субтитрами)
19.25 Игорь Ильинский и Людмила Гурченко в комедии "Карнавальная ночь"
20.55 "Шутка за шуткой". Юмористическая программа
22.00 Время
22.35 Александр Балуев в боевике

"Столкновение с бездной"
00.45 Новогодняя ночь 2003 на Первом

«РОССИЯ»

07.45 - 10.45 "Доброе утро, Россия!"
10.45 Ричард Гир, Шон Коннери и Джулия Ормонд в приключенческом фильме "Первый рыцарь" (США). 1995 г.
13.00 ВЕСТИ
13.20 Дэвид Суше в детективном сериале "Пуаро Агаты Кристи. Король трюф" (Великобритания)
14.10 "Рера, надежда, любовь"
15.05 "Городке"
15.15 "Экспертиза"
БГТРК
15.30 "Белый месяц" представляет: "В песне - душа народа"
15.45 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
15.50 Гороскоп
«РОССИЯ»
16.00 ВЕСТИ
16.20 "Что хочет женщина". Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой
17.10 "Комиссар Рекс". Телесериал (Австрия-Германия)
18.15 ПРЕМЬЕРА. "Простые истины". Телесериал
18.45 "Русалка". Мультфильм
БГТРК
19.00 "Новогоднее настроение". Часть 1
20.00 "Байгал". Инф. программа
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.20 "Буряад орон". Художественно-публицистическая программа
20.55 Профессионалы
21.10 Телевизионный фестиваль на

БГТРК. "Рождественские встречи"
21.20 Урок бурятского языка
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
21.55 Зурхай
22.00 Вести
22.30 Вести-Бурятия
22.40 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
«РОССИЯ»
22.50 "Спокойной ночи, малыши!"
22.55 "Аншлаг". Старый Новый год
02.30 Встреча Нового года в ЦКЗ "Россия" с участием Николая Баскова, Ларисы Долиной, Валерия Леонтьева, "ЭКС-ББ" и других

ТИВИКОМ

07.00 Школьное ТВ. Погода. Гороскоп
07.40 "Лоск"
07.55 Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
08.20 М/с "Питер Пен"
08.50 М/с "Новый экшенмен"
09.15 "Дикая планета"
10.15 Авантюрная комедия "Вьюкл"
12.25 "Безумный мир". Док. фильм
13.25 "Яго, темная страсть". Теленовелла
14.30 "Семейные страсти". Ток-шоу
15.30 Лоск. Погода. Гороскоп
15.50 "Закон" Телесериал
17.00 М/с "Новый экшенмен"
17.25 М/с "Питер Пен"
17.55 Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
18.20 М/с "Мир Бобби"
18.45 "Муз. поздравления"
19.20 "Агентство". Комедийный сериал
20.00 "Сейчас". Погода. Гороскоп
20.25 "Лоск"
20.30 "На линии невидимого фронта". Док.фильм
20.55 Мультсериал "Футурама"
21.20 Телесериал "Закон"
22.30 "Сейчас". Погода. Гороскоп
22.55 "Лоск"
23.00 Приключенческий фильм "Охотник на акул"
01.00 "Вот и все..." Новогодний огонек

АРИГ УС

08.00 Новости. Погода
08.40 Жизнь без риска
08.45 М/ф
09.15 Формула успеха
09.25 "Пестрая лента": Михаил Таривердиев
10.30 Криминальная Россия: "Осторожно, квартирант", 2 с.
11.10 Концерт, посвященный творчеству А.Дементьева
12.20 АБС
12.25 Назло
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 М/ф "Лиса-строитель"
13.00 Новости. Спорт. Погода
13.15 Х/ф "Черный квадрат"
Перерыв до 17.00
17.00 Новости
17.25 АБС
17.30 Победоносный голос верующего
18.00 Муз. подарок
18.25 Х/ф "Осторожно, бабушка"
20.00 Новости
20.30 Восточный экспресс. Погода
20.50 Формула успеха
21.00 Школа эстрадного мастерства
21.15 Т/с "Марш Турецкого": "Убийство на Неглинной", 1 с.
22.15 Жизнь без риска
22.20 Х/ф "Том и Томас"
00.20 Восточный экспресс. Погода
00.40 Забытый полк

СТС - «БАЙКАЛ»

17.00 Т/с "Пляжный патруль"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого" представляет "Ускоренная помощь"
19.00 Ток-шоу "Девичьи слезы"

20.00 Осторожно, модерн-2
20.30 Комедия на СТС: "Альф"
21.00 "Зачарованные"
22.00 Кино на СТС: "Зимняя академия"

НТВ

07.00 Утро на НТВ
10.05 Сериал "Скорая помощь-6"
11.00 "Сегодня утром"
11.25 Погода на завтра
11.25 Юлия Бордовских в программе Павла Лобкова "Растительная жизнь"
12.00 "Сегодня"
12.05 Игра "Один за всех"
13.00 "Сегодня"
13.05 Т/с "Досье детектива Дубровского", 1 серия
15.00, 16.00, 17.00 "Сегодня"
15.10 Давид Колперфильд. "Женский взгляд" Оксаны Пушкиной
15.40 Детектив "Она написала убийство"
16.40 Как бороться с целлюлитом? Ток-шоу "Принцип домино"
18.00, 19.00 "Сегодня"
18.05 Сериал "Гангстерские войны. Банда неудачников"
19.15 "Внимание: розыск!" Украденные дети
20.00 "Сегодня"
20.40 Премьера. Борис Галкин, Сергей Чонишвили, Виктор Раков и Лариса Удовиченко в детективном сериале "Право на защиту", 1 серия
21.45 Сериал "Улицы разбитых фонарей. Секот Циплаков"
23.00 "Сегодня вечером"
23.40 "Ледовая коррида Галерия Харламова"
01.05 "Третий лишний. Старый Новый год. Последняя встреча"
01.40 Гордон

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 •

Вторник, 14

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 Телеканал "Доброе утро"
10.00 Новости
10.15 "Земля любви, земля надежды". Сериал
11.05 Тайны века. "Чужие"
11.50 Спасатели. Экстренный вызов
12.15 "Ералаш"
12.35 Дисней-клуб: "Переменка"
13.00 Новости
13.15 Возвращение Коломбо в детективе "Коломбо сеет панику"
14.55 Телеканал "Новый день". Новогодняя "Формула власти"
15.30 Телеканал "Новый день". "Гении и злодеи". Ростислав Алексеев
16.00 Новости
16.15 Собачьи гонки в приключенческом фильме "Кевин с севера"
18.00 "Большая стирка"
19.00 Вечерние новости
19.30 "Кумиры". Татьяна Доронина
20.00 "Земля любви, земля надежды". Сериал
21.00 "Кто хочет стать миллионером?"
22.00 Время
22.40 "Азazel" Бориса Акунина. Новая редакция. 1-я серия
23.45 "Потерянные субмарины"
00.30 Ночное "Время"
00.45 Телеканал "Новый день". "Сканер"
01.15 Телеканал "Новый день". "Египет. Непрожитые тысячелетия"
01.45 "Апология"
02.50 Лоренцо Ламас в боевике "Неудержимый: Направление на юг"

Польских, Борис Невзоров и Михаил Жигалов в телесериале "Леди Бомж"
11.40 "В поисках приключений"
12.30 "Экспертиза"
12.40 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
13.00 ВЕСТИ
13.20 Дэвид Суше в детективном сериале "Пуаро Агаты Кристи. Приключения кухарки из Кляпхема" (Великобритания)
14.10 Олег Даль, Лариса Удовиченко, Любовь Полищук, Михаил Глузский и Евгений Киндинов в телефильме "Золотая мина"

БГТРК
15.30 Вести-Бурятия
15.40 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
15.45 Гороскоп
15.50 Мультфильм
«РОССИЯ»
16.00 ВЕСТИ
16.20 "Что хочет женщина". Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой
17.10 "Комиссар Рекс". Телесериал (Австрия-Германия)
18.15 ПРЕМЬЕРА. "Простые истины". Телесериал
18.45 "Как лиса волка судила". Мультфильм

БГТРК
19.00 "Новогоднее настроение". Часть 2
20.00 Байгал. Информационная программа
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.25 "Твой шанс". Интерактивное шоу
20.35 "Улгур"
21.00 "Тревожная линия". О ситуации с электроснабжением в Кабанском районе

21.15 Спокойной ночи, малыши!
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды
21.55 Зурхай
22.00 Вести
22.30 "Вести - Бурятия"
22.40 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
«РОССИЯ»
22.50 "Спокойной ночи, малыши!"

22.55 РУССКАЯ СЕРИЯ. Ирина Лачина, Галина Польских, Борис Невзоров и Михаил Жигалов в телесериале "Леди Бомж"
23.50 ПРЕМЬЕРА. Кирилл Пирогов, Алексей Гуськов, Андрей Смирнов, Саша Куликова и Дмитрий Марьянов в остросюжетном сериале "Дневник убийцы"
00.50 Ток-шоу. "ВЕСТИ+"
01.25 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. ПРЕМЬЕРА. Деннис Хоппер в остросюжетном фильме "Заложники" (США). 2000 г.
03.05 "Свет звезды. Василий Лановой". Док. фильм
03.55 "Дорожный патруль"

ТИВИКОМ

Профилактические работы
16.30 Лоск. Погода. Гороскоп
17.00 М/с "Новый экшенмен"
17.25 М/с "Питер Пен"
17.55 Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
18.20 М/с "Мир Бобби"
18.45 "Муз. поздравления"
19.20 "Агентство". Комедийный сериал
20.00 "Сейчас". Погода. Гороскоп
20.30 "Лоск"
20.55 "Футурама", мультсериал
21.20 "Закон", телесериал
22.30 "Сейчас". Погода. Гороскоп
22.55 "Лоск"
23.00 Боевик "Сверхзвуковой"
01.05 "24"
01.20 "24". Спорт

АРИГ УС

08.00 Грани
08.20 Восточный экспресс. Погода
08.35 Спорт
08.40 Жизнь без риска
08.45 Рысший свет
09.00 Состав преступлений
09.15 Формула успеха
09.25 Сто чудес света: "Опасная профессия"
10.25 Публичные люди

10.55 Т/с "Возвращаясь на юг", 39 с.
11.50 Вне закона
12.20 АБС
12.25 Назло
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Спорт. Погода
13.15 Х/ф "Осторожно, бабушка"
Перерыв до 17.00

17.00 Новости
17.25 Публичные люди
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 Музыкальный подарок
18.45 Без галстука
19.20 Т/с "Тайны и преступления". 1 с.
19.50 Назло
20.00 Новости
20.25 Восточный экспресс. Погода
20.45 Жизнь без риска
20.50 Право знать
21.05 То, что надо
21.15 Т/с "Марш Турецкого": "Убийство на Неглинной", 2 с.
22.20 Формула успеха
22.30 "Наша гавань" представляет новогодний проект "Шумел камыш", 1 ч.
23.35 Восточный экспресс. Погода
00.00 Новости
00.35 Новогодний проект "Шумел камыш", 2 ч.

СТС - «БАЙКАЛ»

17.00 Т/с "Пляжный патруль"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого" представляет "Ускоренная помощь"
19.00 Ток-шоу "Девичьи слезы"
20.00 Осторожно, модерн-2

20.30 Комедия на СТС: "Альф"
21.00 "Зачарованные"
22.00 Кино на СТС: "Ложь близнецов"

НТВ

07.00 Утро на НТВ
10.05 Сериал "Скорая помощь-6"
11.00 "Сегодня утром"
11.25 Погода на завтра
11.30 "Национальная безопасность. Полигон смерти". Расследование НТВ
12.00 "Сегодня"
12.05 "Кулинарный поединок. Москва-Одесса"
13.00 "Сегодня"
13.05 Остросюж. сериал "Досье детектива Дубровского", 2 серия
15.00, 16.00, 17.00 "Сегодня"
15.05 Криминал
15.25 Детектив "Она написала убийство"
16.25 Хочу прожить как можно дольше. Ток-шоу "Принцип домино"
18.00, 19.00 "Сегодня"
18.05 Сериал "Улицы разбитых фонарей"
19.20 Документальная драма "Преступление и наказание"
20.00 "Сегодня"
20.40 Премьера. Борис Галкин, Сергей Чонишвили, Виктор Раков и Лариса Удовиченко в детективном сериале "Право на защиту", 2 серия
21.45 Сериал "Улицы разбитых фонарей. Куколка"
23.00 "Сегодня вечером"
23.40 Сериал "Гангстерские войны. ТТ для киллера"
00.40 "Право на защиту". Детектив
01.45 Гордон

Лич. №1500-Д от 25.01.99г.

Среда, 15

● ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 Телеканал "Доброе утро"
10.00 Новости
10.15 "Земля любви, земля надежды". Сериал
11.05 "Потерянные субмарины"
11.50 "Кумиры". Татьяна Дороница
12.20 "Ералаш"
12.35 Дисней-клуб: "Ллойд в космосе"
13.00 Новости
13.15 Евгений Весник в комедии "Рас вызывает Таймыр"
15.00 Телеканал "Новый день". "Египет. Непрожитые тысячелетия"
15.30 Телеканал "Новый день"
16.00 Новости
16.15 "Дикие штучки"
16.40 "Ералаш"
17.00 "Азazelь" Бориса Акунина. Новая редакция. 1-я серия
18.00 "Большая стирка"
19.00 Вечерние новости
19.30 "Шутка за шуткой"
20.00 "Земля любви, земля надежды". Сериал
21.00 "Русская рулетка"
22.00 Время
22.40 "Азazelь" Бориса Акунина. Новая редакция. 2-я серия
23.50 "Форс-мажор" с Николаем Фоменко
00.30 Ночное "Время"
00.45 Телеканал "Новый день". "Ударная сила"
01.15 Телеканал "Новый день". "Гении и злодеи". Освальд Шпенглер
01.45 "Апология"
02.50 Боевик "Неудержимый: Тулик и легкие деньги"

● «РОССИЯ»

07.45 - 10.45 "Доброе утро, Россия!"
10.45 Т/с "Леди Бомж"
11.40 Т/с "Дневник убийцы"
12.30 "Экспертиза"
12.40 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
13.00 ВЕСТИ
13.20 Дэвид Суше в детективном сериале "Пуаро Агаты Кристи. Убийство в Мыозе"
14.10 Х/ф "Золотая мина"
БГТРК
15.30 Вести-Бурятия
15.40 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
15.45 Телевизионный фестиваль на БГТРК. "Рождественские встречи"
"РОССИЯ"
16.00 ВЕСТИ
16.20 "Что хочет женщина". Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой
17.10 "Комиссар Рекс". Т/с
18.15 ПРЕМЬЕРА. "Простые истины". Телесериал
18.45 "Возвращение блудного попугая". Выпуск 1-й
19.00 ВЕСТИ
БГТРК
19.20 Детское время. "Бамбаахай". Ансамбль "Булагхан"
19.35 Колесо жизни
19.55 Гороскоп
20.00 "Байгал". Инф. программа
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.25 Спорт. программа "Тамир"
20.40 "Толи". Художественно-публицистическая программа. Прямой эфир
21.10 "Дорогой знаний - к стальным магистралям". К 65-летию железнодорожного колледжа
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды
21.55 Зурхай
22.00 Вести

22.30 "Вести - Бурятия"
22.40 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
"РОССИЯ"

22.50 "Спокойной ночи, малыши!"
22.55 Т/с "Леди Бомж"
23.50 Т/с "Дневник убийцы"
00.50 Ток-шоу. "ВЕСТИ+"
01.25 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Игорь Угольников, Леонид Куравлев и Юлия Силаева в авантюрной комедии "Встретимся на Таяти". 1991 г.
03.05 "Синемания"
03.35 "Дорожный патруль"

● ТИВИКОМ

07.00 Начало. "Сейчас". Погода. Гороскоп
07.25 "Лоск"
07.30 Т/с "Мир Бобби"
07.55 М/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
08.20 М/с "Питер Пен"
08.50 "Новый экшенмен"
09.15 "Большие деньги"
10.15 "Кино": боевик "Сверхзвуковой"
12.25 "Безумный мир". Док. фильм
13.25 Премьера на канале. "Сага о Форсайтах"
14.30 "Семейные страсти". Ток-шоу
15.30 "Лоск". Гороскоп. Погода
15.50 Т/с "Закон"
17.00 М/с "Новый экшенмен"
17.25 М/с "Питер Пен"
17.55 Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
18.20 М/с "Мир Бобби"
18.45 "Муз. поздравления"
19.20 "Агентство". Комедийный сериал
20.00 "Сейчас". Погода. Гороскоп
20.30 "Лоск"
20.55 Т/с "Симпсоны"

21.20 Телесериал "Закон"
22.30 "Сейчас". Погода. Гороскоп
22.55 "Лоск"
23.00 "Кино": Летиция Каста в мелодраме "Улицы наслаждений"
01.00 "24"
01.15 "24". Спорт

● АРИГ УС

08.00 Грани
08.25 Есть мнение
08.30 Восточный экспресс. Погода
08.45 Спорт
08.50 Жизнь без риска
08.55 М/с "Гарфилд и его друзья", 107 с.
09.20 Формула успеха
09.30 Сто чудес света: "Ласковые гиганты"
10.30 Без протокола
11.25 Т/с "Направляясь на юг", 40 с.
12.30 Х/ф "Внимание всем постам"
Перерыв до 17.00
17.00 М/фильм "Олень и волк"
17.10 Паутина
17.15 Высший свет
17.30 Состав преступлений
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 Музыкальный подарок
18.40 Вне закона
19.15 Т/с "Тайны и преступления", 2 с.
19.45 Формула успеха
20.00 ТК "Ариг Ус" представляет: "Будни"
20.30 Восточный экспресс. Погода
20.50 Жизнь без риска
21.00 Т/с "Марш Турецкого": "Убить ворона", 1 с.
22.05 Смотрите, кто пришел
22.20 Х/ф "Человек с другой стороны"
00.10 Восточный экспресс. Погода
00.20 Тушите свет
00.35 Новости
01.10 Однокашники

● СТС - «БАЙКАЛ»

17.00 Т/с "Пляжный патруль"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого" представляет "Ускоренная помощь"
19.00 Ток-шоу "Девичьи слезы"
20.00 "Осторожно, модерн-2"
20.30 Комедия на СТС: "Альф"
21.00 "Зачарованные"
22.00 Кино на СТС: "Блуждающая пуля"

● НТВ

Уважаемые телезрители! В связи с профилактическими работами на передающих системах вещание телеканала начнется в 15.00. Приносим извинения за причиненные неудобства.
15.00, 16.00, 17.00 "Сегодня"
15.05 Криминал
15.25 Детектив "Она написала убийство"
16.25 Как спастись от одиночества? Ток-шоу "Принцип домино"
18.00, 19.00 "Сегодня"
18.05 Сериал "Улицы разбитых фонарей"
19.20 "Чистосердечное признание"
20.00 "Сегодня"
20.40 Премьера. Борис Галкин, Сергей Чонишвили, Виктор Раков и Лариса Удовиченко в детективном сериале "Право на защиту", 3 серия
21.45 Сериал "Улицы разбитых фонарей. Темное пиво, или Урок английского"
23.00 "Сегодня вечером"
23.40 Сериал "Гангстерские войны. Чума"
00.40 "Право на защиту". Детектив
01.45 Гордон

● ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ ● 21-62-62 ● ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ ●

Четверг, 16

● ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 Телеканал "Доброе утро"
10.00 Новости
10.15 "Земля любви, земля надежды". Сериал
11.10 "Форс-мажор"
11.45 "Шутка за шуткой"
12.15 "Ералаш"
12.35 Дисней-клуб: "Черный плащ"
13.00 Новости
13.20 Х/ф "Телохранитель"
15.00 Телеканал "Новый день". "Гении и злодеи". Освальд Шпенглер
15.30 Телеканал "Новый день". "Ударная сила"
16.00 Новости
16.15 "Дикие штучки"
16.40 "Ералаш"
17.00 "Азazelь" Бориса Акунина. Новая редакция. 2-я серия
18.00 "Большая стирка"
19.00 Вечерние новости
19.30 "Сами с усами"
20.00 "Земля любви, земля надежды". Сериал
21.00 "Слабое звено"
22.00 Время
22.40 "Азazelь" Бориса Акунина. Новая редакция. 3-я серия. Заключительная
23.45 Человек и закон
00.30 Ночное "Время"
00.45 Телеканал "Новый день". "Пришельцы: фотография на память"
01.15 Телеканал "Новый день". "Русский экстрим"
01.45 "Апология"
02.50 Боевик "Неудержимый: Лиса и заяц"

● «РОССИЯ»

07.45 - 10.45 "Доброе утро, Россия!"
10.45 Т/с "Леди Бомж"
11.40 Т/с "Дневник убийцы"
12.30 "Экспертиза"
12.40 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
13.00 ВЕСТИ
13.20 "Пуаро Агаты Кристи. Приключения Джонни Рэйверли"
14.10 Т/с "Игра без козырей"
БГТРК
15.30 Вести-Бурятия
15.40 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
15.45 Урок бурятского языка
"РОССИЯ"
16.00 ВЕСТИ
16.20 "Что хочет женщина". Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой
17.10 "Комиссар Рекс". Т/с
18.15 ПРЕМЬЕРА. "Простые истины". Телесериал
18.45 "Возвращение блудного попугая". Выпуск 2-й
19.00 ВЕСТИ
БГТРК
19.25 "Белый месяц" представляет: по страницам телефестиваля
19.55 Гороскоп
20.00 "Байгал". Инф. программа
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.25 "Твой шанс". Интерактивное шоу
20.35 Тайзан
21.00 Люди крылатой судьбы
21.15 Спокойной ночи, малыши!
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды
21.55 Зурхай
22.00 Вести
22.30 "Вести - Бурятия"
22.40 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
"РОССИЯ"
22.50 "Спокойной ночи, малыши!"

22.55 Т/с "Леди Бомж"
23.50 Т/с "Дневник убийцы"
00.50 Ток-шоу. "ВЕСТИ+"
01.25 Фильм Фолькера Шлендорфа "Легенды Риты"
03.20 "Первый кирпичный". Д/ф
03.45 "Дорожный патруль"

● ТИВИКОМ

07.00 Начало. "Сейчас". Погода. Гороскоп
07.25 "Лоск"
07.30 Fox Kids "Мир Бобби"
07.55 Fox Kids на REN TV: "Пауэр Рейнджер, или Могучие рейнджеры"
08.20 М/с "Питер Пен"
08.50 М/с "Новый экшенмен"
09.15 "Большие деньги"
10.15 "Кино": "Лесси возвращается"
12.25 "Безумный мир". Док. фильм
13.25 "Сага о Форсайтах". Т/с
14.30 "Семейные страсти", ток-шоу
15.30 "Лоск". Погода. Гороскоп
15.50 Т/с "Закон"
17.00 М/с "Новый экшенмен"
17.30 М/с "Питер Пен"
18.00 Fox Kids на REN TV: "Пауэр рейнджер, или Могучие рейнджеры"
18.30 Муз. поздравления
18.55 "Дружная семейка". Т/с
20.00 "Сейчас". Погода. Гороскоп
20.20 "Радар-спорт"
20.55 "Симпсоны"
21.20 "Закон", телесериал
22.30 "Сейчас". Погода
22.50 Гороскоп
23.00 "Кино": Дастин Хоффман в комедии "Случайный герой"
01.35 "24". Инф. программа
01.50 "24". Спорт

● АРИГ УС

08.00 Грани
08.25 Есть мнение

08.30 Восточный экспресс. Погода
08.50 Спорт
08.55 Жизнь без риска
09.00 Публичные люди
09.25 Формула успеха
09.35 Сто чудес света: "Крик гагары"
10.25 Без протокола
11.20 Т/с "Направляясь на юг", 41 с.
12.15 Новости
12.20 АБС
12.25 Есть мнение
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Спорт. Погода
13.15 Однокашники

Перерыв до 17.00

17.00 Новости
17.25 Публичные люди
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 Музыкальный подарок
18.40 Бизнес-экспресс
19.00 Высший свет
19.15 Т/с "Тайны и преступления", 3 с.
19.45 Формула успеха
20.00 Новости
20.25 Восточный экспресс. Погода
20.45 Жизнь без риска
20.50 Т/с "Марш Турецкого": "Убить ворона", 2 с.
21.50 Смотрите, кто пришел
22.05 Фильм "Артистка Нина Русланова"
23.05 Публичные люди
23.35 Восточный экспресс. Погода
00.00 Новости
00.30 Тушите свет
00.45 Х/ф "Риск - благородное дело"

● СТС - «БАЙКАЛ»

17.00 Т/с "Пляжный патруль"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого"

представляет "Ускоренная помощь"
19.00 Ток-шоу "Девичьи слезы"
20.00 "Осторожно, модерн-2"
20.30 Комедия на СТС: "Альф"
21.00 "Зачарованные"
22.00 Кино на СТС: "Рука, качающая колыбель"

● НТВ

07.00 Утро на НТВ
10.05 Сериал "Скорая помощь-6"
11.00 "Сегодня утром"
11.20 Погода на завтра
11.25 "Чистосердечное признание"
12.00 "Сегодня"
12.05 "Квартирный вопрос. Новогодний интерьер"
12.55 Вкусные истории
13.00 "Сегодня"
13.05 Острозюж. сериал "Досье детектива Дубровского", 4 серия
15.00, 16.00, 17.00 "Сегодня"
15.05 Криминал
15.25 Детектив "Она написала убийство"
16.25 А я люблю женатого. Ток-шоу "Принцип домино"
18.00, 19.00 "Сегодня"
18.05 Сериал "Улицы разбитых фонарей"
19.20 "Национальная безопасность. Жертвоприношение". Расследование НТВ
20.00 "Сегодня"
20.40 Премьера. Детективный сериал "Право на защиту", 4 серия
21.45 Сериал "Улицы разбитых фонарей. Целую, Ларин"
23.00 "Сегодня вечером"
23.40 Сериал "Гангстерские войны. Фальшивомонетки"
00.40 "Право на защиту". Детектив
01.45 Гордон
02.35 "Кома"

Пятница, 17

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 Телеканал "Доброе утро"
10.00 Новости
10.15 "Земля любви, земля надежды". Сериал
11.10 Человек и закон
11.50 "Сами с усами"
12.20 "Ералаш"
12.40 Детский сериал "Твинисы"
13.00 Новости
13.15 Приключенческий фильм "Не ставьте лешему капканы..."
14.40 "Ералаш"
15.00 Телеканал "Новый день". "Русский экстрим"
15.30 Телеканал "Новый день". "Крылья" или "Пришельцы: фотография на память"
16.00 Новости
16.15 "Дикие штучки"
16.40 "Ералаш"
17.00 "Азасель" Бориса Акунина. Новая редакция. 3-я серия. Заключительная
18.00 "Большая стирка"
19.00 Вечерние новости
19.25 Документальный детектив. "Покушение в Графском переулке". Дело 2000 года
20.00 "Земля любви, земля надежды". Сериал
20.55 "Поле чудес"
22.00 Время
22.35 Джон Траволта в фильме "Гражданский иск"
00.40 Премьера. Комедия "Бар Гадкий койот" (2000 год)
02.30 Джонни Депп в комедии Тима Бартона "Эд Вуд"

РОССИЯ

07.45 - 10.45 "Доброе утро, Россия!"

10.45 Т/с "Леди Бомж"
11.40 Т/с "Дневник убийцы"
12.30 "Экспертиза"
12.40 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
13.00 ВЕСТИ
13.20 Дэвид Суше в детективном сериале "Пуаро Агаты Кристи. Родосский треугольник"
14.10 Т/с "Игра без козырей"
БГТРК
15.30 Вести-Бурятия
15.40 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
15.45 "Белый месяц" представляет: "Р песне - душа народа"
РОССИЯ
16.00 ВЕСТИ
16.20 "Моя семья"
17.10 "Комната смеха"
17.55 "Ха". Маленькие комедии
18.15 ПРЕМЬЕРА. "Простые истины". Телесериал
18.45 "Возвращение блудного попугая". Выпуск 3-й
19.00 ВЕСТИ
БГТРК
19.20 "ОтТинись". Программа для молодежи
19.45 Осенний вальс
19.55 Гороскоп
20.00 "Сагай суурьян". Инф.-аналитическая программа
20.20 Прогноз погоды и рек-тайм - время вашей рекламы!
20.30 "Уянгын шүрэ". Музыкальная программа
20.45 Закон и порядок
21.00 "Раше право". Ответы на вопросы телезрителей
21.15 Спокойной ночи, малыши!
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды
21.55 Зурхай
22.00 Вести
22.35 "Вести - Бурятия"
22.45 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
РОССИЯ

22.50 "Спокойной ночи, малыши!"
22.55 Николай Караченцов, Владимир Степков, Борис Щербаков и Владимир Еремин в фильме "Криминальный квартет". 1989 г.
00.45 Гала-концерт Николая Баскова и Монсеррат Кабалье в Кремле
03.05 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. ПРЕМЬЕРА. Ховард Стерн в комедии "Части тела" (США)
05.00 "Дорожный патруль"

ТИВИКОМ

07.00 "Сейчас". Погода. Гороскоп
07.20 "Радар-спорт"
07.55 Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
08.20 М/с "Питер Пен"
08.50 М/с "Новый экшенмен"
09.15 "Большие деньги" с И. Потоцим
10.30 "24". Информационная программа
10.15 "Кино": "По прозвищу "Громилла"
12.25 "Безумный мир". Док. фильм
13.25 "Сага о Форсайтах". Теленовелла
14.30 "Семейный страсти". Ток-шоу
15.30 Погода. Гороскоп
15.50 "Закон", телесериал
17.00 М/с "Новый экшенмен"
17.30 "Питер Пен"
18.00 "Пауэр рейнджеры, или Могучие"
18.30 "Мир Бобби"
18.50 "Музыкальные поздравления"
19.20 "Все для тебя"
20.00 "Сейчас". Погода
20.20 "Гороскоп"
20.25 "Миксер". Все развлечения Улан-Удэ
20.55 "Симпсоны"
21.20 "Клетка", телесериал
22.30 "Сейчас". Погода
22.50 Гороскоп
23.00 "Кино": "Воздушный охотник"

01.05 "24"
01.20 "24". Спорт
01.35 "Кино": "Катастрофа"

АРИГ УС

08.00 Грани
08.25 Есть мнение
08.30 Восточный экспресс. Погода
08.45 Спорт
08.50 Жизнь без риска
08.55 М/с "Гарфилд и его друзья", 108 с.
09.20 Формула успеха
09.35 Сто чудес света: "Приматы"
10.35 Без протокола
11.30 Т/с "Направляясь на юг", 42 с.
12.25 Есть мнение
12.30 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Спорт. Погода
13.20 Х/ф "Риск-благородное дело"
Перерыв до 17.00
17.00 Новости
17.25 Публичные люди
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 Музыкальный подарок
18.40 Рысший свет
18.55 ТК "Ариг Ус" представляет: "Перспектива"
19.15 Т/с "Тайны и преступления"
19.45 Формула успеха
20.00 Новости
20.25 Восточный экспресс. Погода
20.45 Жизнь без риска
20.50 Х/ф "Быйты замуж за капитана"
21.25 Любовные истории
22.00 Смотрите, кто пришел
22.15 Х/ф "Ралли"
00.00 Восточный экспресс. Погода
00.20 Тушите свет
00.35 Х/ф

СТС - БАЙКАЛ

17.00 Т/с "Пляжный патруль"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого"

представляет "Ускоренная помощь"
19.00 Ток-шоу "Девичьи слезы"
20.00 "Осторожно, модерн-2"
20.30 Комедия на СТС: "Альф"
21.00 Кресло
22.00 Кино на СТС: "Анаконда"

НТВ

07.00 Утро на НТВ
10.05 Сериал "Скорая помощь-6"
11.00 "Сегодня утром"
11.25 Погода на завтра
11.25 Документальная драма "Преступление и наказание"
12.00 "Сегодня"
12.05 "На-На" в программе Павла Лобкова "Растительная жизнь"
12.35 "Вы будете смеяться!"
13.00 "Сегодня"
13.05 Остросюжетный сериал "Досье детектива Дубровского", 5 серия
15.00, 16.00, 17.00 "Сегодня"
15.05 Криминал
15.25 Детектив "Она написала убийство"
16.25 "Семейный бюджет". Ток-шоу "Принцип домино"
18.00, 19.00. "Сегодня"
18.05 Сериал "Улицы разбитых фонарей"
19.20 "Очная ставка". "Яблона смерти"
20.00 "Сегодня"
20.30 Джефф Бриджес и Томми Ли Джонс в боевике "Огненный дождь" (США)
22.45 Весь Джеймс Бонд. Шон Коннери в боевике "Доктор Но" (Великобритания)
00.55 "Все сразу!" Ночные развлечения
01.30 Кино не для всех. Триллер Альфреда Хичкока "Исступление" (Великобритания)

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Суббота, 18

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

08.00 Новости
08.10 Т/с "Флиппер"
08.55 Детский сериал "Твинисы"
09.20 Играй, гармонь любимая!
10.00 Слово пастыря
10.15 Здоровье
11.00 Новости
11.10 Смак
11.30 Смехопанорама Евгения Петросяна
12.05 Павел Любимцев в программе "Путешествия натуралиста"
12.35 Лубянка. Лев Троцкий. "Обречен на убийство". Часть 1-я
13.20 "Звезды танца на Первом канале"
14.00 "Сами с усами"
14.30 Дисней-клуб: "Базз и его команда"
15.00 Новости (с субтитрами)
15.10 "Чтобы помнили..." Ольга Викланд
15.50 "В мире животных"
16.30 Телеканал "Новый день". "Гении и злодеи". Соня Хенни
17.20 Комедия "Флинстоуны"
19.00 Вечерние новости
19.15 Тото Кутуньо, Надежда Кадышева, Лолита, Аль Бано, Лайма Вайкуле и другие в концерте "Сан-Ремо в Кремле"
20.25 "Шутка за шуткой"
21.00 "Кто хочет стать миллионером?"
22.00 Время
22.25 Молчание ягнят в боевике "Целуйте девушек"
00.40 Премьера. Ума Турман в лирической комедии "Правда о кошках и собаках"
02.25 Сигурни Уивер в мелодраме "Ледяной ветер"

РОССИЯ

08.25 Х/ф "Дайте нам мужчин!"
09.40 "Дракоша и компания"
10.05 "Студия "Здоровье"
10.35 "Золотой ключ"
11.00 "Оружие России. Проклятие холодной войны". Документальный сериал
11.35 "Два рояля"
12.25 "Сам себе режиссер"
13.20 "Сто к одному". Телеигра
14.15 "В поисках приключений"
15.10 "Клуб сенаторов"
16.00 ВЕСТИ
16.20 РОДНОЕ КИНО. "Человек-амфибия". 1961 г.
БГТРК
18.00 "О времени и о себе". Эксклюзив. М. Жигалов
18.30 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
18.35 Зурхай
18.40 Примите поздравления
РОССИЯ
20.00 "Моя семья"
21.00 "Аншлаг"
22.00 ВЕСТИ
22.25 "Зеркало"
22.50 МИРОВОЕ КИНО. ПРЕМЬЕРА. Джулия Робертс, Сюзан Сарандон и Эд Харрис в х/ф "Мачеха" (США)
01.20 ПРЕМЬЕРА. Ричард Гир, Лора Линни и Уилл Пэттон в х/ф "Человек-мольтек"
03.30 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Даниэль Отей в фильме "Эскорт"

ТИВИКОМ

08.00 "Сейчас". Погода. Гороскоп
08.30 Д/ф "Дикая планета"
09.30 М/с "Деннис-непоседа"
10.00 М/с "Флинт - детектив во времени"
10.25 "Хитклиф"
10.50 М/с "Футурама"
11.45 "Семейное кино из коллекции

"Hallmark": "Принц и нищий"
12.50 "Нина", телесериал
14.00 "Нокаут". Новости бокса
14.30 Погода. Гороскоп
14.50 "1/52". Спортивное обозрение
15.05 "Премьера фильма": комедия "Полный улет! (Антология приколов)"
16.35 "Очевидец"
17.05 Муз. поздравления. Погода
17.40 М/с "Жизнь с Луи"
18.05 "Еиншпунш"
19.00 "Кино": Фантастическая комедия "Кокон: возвращение"
21.30 "24"
22.00 "Нина", телесериал
23.05 "Кино": А.Шварценегер в фантастическом боевике "Хищник"
01.25 "Все о жизни"
01.50 "Кино": "Авалон"

АРИГ УС

09.00 Новости. Спорт.
09.40 Восточный экспресс. Погода
10.00 «Ралли»
11.45 Формула успеха
12.00 Вне закона
12.35 Состав преступлений
12.50 М/ф
13.00 Х/ф "Счастливый рейс"
14.25 Одиночки
15.25 АБС
16.00 Новости. Погода
16.25 Сто чудес света: "Ночные хищники"
17.25 Жизнь в Слове
18.00 Музыкальный подарок
18.30 Ток-шоу Р. Соловьева "Поединок"
19.20 М/ф "Лиса и дрозд"
19.35 Жизнь без риска
19.40 Рысший свет
20.00 ТК "Ариг Ус" представляет: "На ночь глядя"
20.45 Н. Кейдж в комедии "Поцелуй вампира"
22.40 Формула успеха

22.50 Без галстука
23.25 К.Иствуд в х/ф "Громобой и Быстроножка"

СТС - БАЙКАЛ

09.00 "Улица Сезам"
09.30 "Дед Мороз и Серый волк", "Три пингвина"
10.00 Табалуга
10.30 Флиппер и Лопака
11.00 Алекс и Алексис
11.30 Пуччини
11.45 Ник и Перри
12.00 "Альф"
13.00 Скрытая камера
13.55 Кино на СТС: "Как закончить школу"
16.00 "Медовый месяц"
17.00 Комедийный клуб "Полшестого" представляет "О.С.П.-СТУДИЯ"
18.00 Афиша
18.30 Кино на СТС: "Русский бизнес"
20.50 "Каменская", 2 с. "Игра на чужом поле", 1 ч.
22.00 Кино на СТС: "Аллан Квотермейн и затерянный золотой город"
00.30 Черное-белое
01.30 "Каменская", 2 с. "Игра на чужом поле", 2 ч.

НТВ

07.55 Шон Коннери в боевике "Доктор Но" (Великобритания)
09.00 "Сегодня"
09.05 Шон Коннери в боевике "Доктор

Но" (Великобритания)
09.50 "Без рецепта". Доктор Бранд
10.30 "Путешествия натуралиста"
10.55 Погода на завтра
11.00 "Сегодня"
11.05 "Кулинарный поединок. Россия-Франция"
12.00 "Сегодня"
12.05 "Квартирный вопрос. Холодильник в шкуре"
13.00 "Сегодня"
13.05 "Живой товар". Профессил-репортер
13.25 "Служба спасения"
14.00 "Сегодня"
14.05 Сергей Варчук в мелодраме "Не могу сказать "Прощай"
15.50 "Екусные истории"
16.00 "Сегодня"
16.05 Своя игра
17.00 "Сегодня"
17.20 Алла Сурикова. "Женский взгляд" Оксаны Пушкиной
18.00 "Сегодня"
18.05 "Шоу Елены Степаненко". Юмористическая программа
19.00 "Сегодня"
19.05 Премьера. Сериал "Бушующая планета. Лавины"
20.00 "Сегодня вечером"
20.25 "Свобода слова" с Савиком Шустером
21.40 Боевик "Русский киллер"
23.25 Супербокс. Мохаммед Али против Джо Фрезера
00.25 Эротический фильм "Таис" (Польша)

Современное лечение алкоголизма, табакокурения, прерывание запоев.
Поликлиника № 2 (бывшая №4). Остановка «Саяны».
Ежедневно с 18 до 20 ч. Суббота: с 14 до 16 ч.
Воскресенье: с 9 до 11 ч.
Лицензия Минздрава РБ № 1074.

Воскресенье, 19

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

08.00 Новости
08.10 Т/с "Флиппер"
08.55 Детский сериал "Твинисы"
09.15 Служу России! "Лазерная война"
09.45 Дисней-клуб: "Тимон и Пумба"
10.10 Дог-шоу
11.00 Новости
11.10 "Нелуэвые заметки" с Дм.Крыловым
11.30 Пока все дома
12.10 "Растелин вкуса"
13.00 Лубянка. Лев Троцкий. "Обречен на убийство". Часть 2-я
13.45 "Клуб путешественников"
14.30 Дисней-клуб: "Утиные истории"
15.00 Новости (с субтитрами)
15.15 Премьера. Сенсационный сериал "Погода"
16.05 Умницы и умники
16.30 Телеканал "Новый день". Николай Озеров. Пять лет без комментариев
17.00 Телеканал "Новый день". "Прыжок из космоса"
17.35 Воскресный "Ералаш"
18.00 Живая природа. "Братья по крови"
19.00 Времена
20.10 Алексей Гуськов в фильме "Мусорщик"
22.05 Боевик "Двойной удар"
00.10 Бокс. Бои сильнейших профессионалов мира. Константин Цзю - Джесси Джеймс Лейха
01.10 Предложение, от которого вы не сможете отказаться, в комедии "Мафия!"

РОССИЯ

08.20 Любовь Орлова и Сергей Столяров в фильме "Цирк"
09.50 "Дракоша и компания". Детский сериал
10.15 "Русское лото"
11.05 "ТВ Бинго шоу"
БТРК
11.35 "Сагай суурян". Информационно-аналитическая программа
11.55 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
12.00 "Вектор". Информационно-аналитическая программа
РОССИЯ
12.15 "Утренняя почта"
12.50 "Городок". Дайджест. Развлекательная программа
13.20 ПАРАД КОМЕДИЙ. Луи де Фюнес и Джеральдин Чаплин в фильме "На дерево взгромоздись" (Франция)
15.10 "Парламентский час"
16.00 ВЕСТИ
16.20 "Вокруг света"
17.15 "Диалоги о животных"
18.10 "Создать группу "А". Док. сериал. "Пуля для именинника"
19.05 "Комната смеха"
20.00 Комедия "Холостяк" (США)
21.50 В "Городке"
22.00 ВЕСТИ НЕДЕЛИ
23.10 "Специальный корреспондент"
23.35 Голубой огонек на Шаболовке

ТИВИКОМ

08.00 Погода
08.05 Музыкальный канал
08.30 "Дикая планета": "Все о собаках"

09.30 М/с "Деннис-непоседа"
10.00 М/с "Флинт-детектив во времени"
10.25 "Миксер". Все развлечения Улан-Удэ
10.50 "Симпсоны"
11.45 "Семейное кино из коллекции "Hallmark": "Принц и нищий"
12.50 "Нина", сериал
14.00 "Военная тайна"
14.30 Погода
14.50 Лотерея АвтоВАЗа. Новогодний розыгрыш
15.05 "Кино": "Очная ставка"
17.00 Муз. поздравления
17.35 "Вовочка-2", комедийный сериал
18.15 "Fox Kids на REN TV": "Жизнь с Луи"
18.45 "Школьное ТВ"
19.15 "Кино": "Хищник"
21.30 "Симпсоны"
22.00 "Нина". Телесериал
23.05 "Премьера фильма": "Территория риска"
02.05 "Все о жизни"

АРИГ УС

09.00 Новости. Спорт. Погода
09.40 ТРК "Ариг Ус" представляет "С утра пораньше"
10.10 Х/ф "6 новелл Арлекина": "Рецепт мести"
11.45 Формула успеха
12.00 Дачники
12.50 То, что надо
13.00 Х/ф "Истребители"
14.45 Большая паутина
15.25 Мои сумасшедшие друзья
16.00 Новости. Погода
16.30 Свободное время

17.00 Бесплатный сыр
17.30 Благая весть
18.00 Публичные люди
18.40 Музыкальный подарок
19.10 Х/ф "Двенадцатая ночь"
20.55 Формула успеха
21.05 "Е нашу гавань заходили корабли"
22.10 Х/ф "Умирать легко"
00.00 Ток-шоу "Земля-воздух"

СТС - БАЙКАЛ

09.00 "Улица Сезам"
09.30 "Мешок яблок", "Котенок"
10.00 "Лапиш - маленький башмачник"
10.30 "Флиппер и Лопак"
11.00 "Просто Норман"
11.30 "Пуччины"
11.45 "Ник и Перри"
12.00 Комедия на СТС: "Альф"
13.00 О.С.П.-студия
14.00 Кино на СТС: "Служанка"
16.00 Свидание вслепую
17.00 Скрытая камера
18.00 Афиша
18.30 Кино на СТС: "Аллан Квотермейн и затерянный золотой город"
20.50 "Каменская", 2с. "Игра на чужом поле", 2ч.
22.00 Кино на СТС: "Феномен"
00.30 Черно-белое
01.30 КИНО НА СТС: "Испанская актриса для русского министра"

НТВ

08.10 Детское утро на НТВ. "Полудра!"
08.40 Вкусные истории
09.00 "Сегодня"
09.05 Людмила Целиковская, Михаил

Жаров и Александр Граве в музыкальной комедии "Беспокойное хозяйство"
10.25 Телешоу "Шар удачи"
10.55 Погода на неделю
11.00 "Сегодня"
11.05 Сериал "Бушующая планета. Лавины"
12.00 "Сегодня"
12.05 Василий Аксенов в программе Павла Лобкова "Растительная жизнь"
12.40 "Вы будете смеяться!"
13.00 "Сегодня"
13.05 Премьера. "Влияние"
14.00 "Сегодня"
14.05 Юрий Соломин в детективе "Инспектор уголовного розыска"
15.50 "Вкусные истории"
16.00 "Сегодня"
16.05 Своя игра
17.00 "Сегодня"
17.20 НТВ представляет. "Истории охотника за крокодилами"
17.45 Мужчины по вызову. Ток-шоу "Принцип домино"
18.00 "Сегодня"
18.05 Мужчины по вызову. Ток-шоу "Принцип домино" (продолжение)
19.00 "Сегодня"
19.05 Игра "Один за всех"
19.50 Джулия Робертс, Кифер Сазерленд и Уильям Болдуин в психологическом триллере "Коматоэники"
22.00 "Намедни" с Леонидом Парфеновым
23.30 Мелани Гриффит и Том Беренджер в криминальной драме "Заговор"
01.35 Сериал "Клан Сопрано", 12 серия (США)

"Радио Бурятии - радио для всех!"

Тел.: 21-41-84.

Бурятское радио

(с 13 по 19 января 2003 г.)

13, понедельник

6.10 - Радиожурнал "ЗЕМЛЯ РОДНАЯ".
6.37 - 6.45 - СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ.
6.45 - 7.00 - АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ.
7.10 - ОБЪЯВЛЕНИЯ.
7.20 - "АНФАС".
7.40 - 8.00 - Радиостудия "БИРАКАН".
13.00-13.10 - Дневной выпуск новостей "КОРОТКОЙ СТРОКОЙ".
19.10-РЕСП. ИЗВЕСТИЯ (на бур. яз.).
19.27- ОБЪЯВЛЕНИЯ.
19.30-РЕСП. ИЗВЕСТИЯ (на рус. яз.).
19.45- 20.00 - Передача из фондов радио.

13.00-13.10 - Дневной выпуск новостей "КОРОТКОЙ СТРОКОЙ".
19.10-РЕСП. ИЗВЕСТИЯ (на бур. яз.).
19.27- ОБЪЯВЛЕНИЯ.
19.30-РЕСП. ИЗВЕСТИЯ (на рус. яз.).
19.45- 20.00 - Передача из фондов радио.

17, пятница

6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ".
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.30 - Программа "ВСТРЕЧИ".
7.45 - 8.00 - "ГУЛАМТА".
13.10-14.00 - "ЧАС ВАШЕГО ПИСЬМА". Муз. программа по заявкам радиослушателей.
19.10 - 20.00 - Инф. программа "РЧЕРА, СЕГОДНЯ, ЗАТРА". Объявления.

18, суббота

7.10 - 8.00 - Инф. программа "РЧЕРА, СЕГОДНЯ, ЗАТРА". Объявления.
9.10 - 9.45 - Программа для молодежи "МЭНДЭ АМАР, МИНИИ БУРЯД ОРОН" - "УТРО БУРЯТИИ".
9.45 - 10.00 - "АЛТАН ЗУЛА". Передача для детей.
13.10-14.00 - МУЗЫКАЛЬНАЯ ВОЛНА РАДИО БУРЯТИИ
19.10-20.00 - Радиожурнал "СТЕПНЫЕ МЕЛОДИИ".

19, воскресенье

7.10 - СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.20 - 8.00 - Программа "СЛЫШУ ПЕСНИ, СКАЗКИ, ЛЕГЕНДЫ".
9.10 - 10.00 - Канал для школьников "ЭДИРШУУЛ": "Школа, которую ты выбрал".
11.10-12.00 - Литературно-худ. программа "АЛТАРГАНА": Книжный салон - 2002 г.: "Он был сыном своей Родины". 13.00 - 13.10 - Дневной выпуск новостей "КОРОТКОЙ СТРОКОЙ".
13.00-14.00 - Инф. муз. канал для молодежи "ВОСКРЕСНЫЙ ПОЛДЕНЬ"; "Юность республики" (на бур. яз.).

16, четверг

7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА.
7.30 - РАЗГОВОР НА АКТУАЛЬНУЮ ТЕМУ.

БТРК
ВАКАНСИИ
ТРЕБУЮТСЯ

Домработница с педагогическими способностями. Тел.: 37-32-80.
Компания "Коралл" объявляет прием бывших сотрудников. Тел.: 42-71-30.
Квалифицированные машинисты котлов, экскаваторщики. Тел.: 23-01-30.

УСЛУГИ

"АвтоМаяк": такси, автоэвакуатор. Тел.: 21-17-17. (ЛСС № 03000032 БРОТИ).

АВТО
ПРОДАЮ

Мазовский прицеп. Тел.: 21-28-74.
Трактор "К-700А", 1994 г/в, компрессор ДК-9. Тел.: 21-75-98, 21-31-01.

РАЗНОЕ

Возьму в аренду маршрут. Тел.: 44-35-73.

СУПЕРМАРКЕТ
РАЗНОЕ

Котенок. Тел.: 26-03-84.
КАЧЕСТВЕННО, НЕДОРОГО И ОЧЕНЬ БЫСТРО! ПОШИВ, РЕМОНТ ШУБ, ШАПОК, дубленок, пальто, костюмов и платьев! Есть мех норки, мутон и каракуль. Ателье "Метелица", ул. Геологическая, 13. Тел.: 233-218.

КУПЛЮ

Шкуры КРС от 5 кг. и выше. Дорого. Ул. 3-я Транспортная, 8. Тел.: 22-39-41.

ПРОДАЮ

Норковую шубу. Тел.: 41-08-52.

НЕДВИЖИМОСТЬ
ПРОДАЮ

3-комнатная квартира по пр. Строителей, 3 этаж. Тел.: 21-95-04.
4-комнатную квартиру в пос.

Восточный. Тел.: 25-38-71.

4-комнатная квартира. Тел.: 42-05-49.
Дача сад "Ранет". Тел.: 23-15-73.

СНИМУ

Квартиру. Предоплата. Тел.: 22-53-14.

КУПЛЮ

1-2-комнатную квартиру. Тел.: 26-23-60.

Срочно 2-комнатную квартиру в районе ЛВРЗ. Тел.: 48-23-47, пейд. 045, аб. 5539.
Комнату. Тел.: 22-81-22.

СДАЮ

Квартиру. Недорого. Тел.: 26-93-67.
1-комнатную квартиру по ул. Мокрова. Оплата ежемесячно. Тел.: 22-19-46 (посредник).

РАЗНОЕ

В автомобиле, подвозившего двух мужчин 28.12.02 г. с Элеватора через ул. Павлова, оставлен телефон "Эриксон". Тел.: 21-09-07, 42-10-49.

Утеряны документы Бугринсой-Рютиной Ю.М. Тел.: 43-13-58.

Утерян сотовый "Нокия-3310". Вознаграждение. Тел.: 45-34-54.

Утерян бумажник с документами Балданова Б.Б., прошу вернуть за вознаграждение. Тел.: 41-05-76, 65-30-77.

Утеряны документы Возжаева Д.С., Дружинина А.В. Вернуть за вознаграждение. Тел.: 25-38-74.

Утерян номер 0327 В.А. Тел.: 43-31-29.
Утеряны документы на имя Кульпанова В.В. Просьба вернуть. Тел.: 41-01-25.

Нашедшего документы Комарова М.В. просим позвонить по тел.: 45-25-91, 21-74-70.

СООБЩЕНИЯ

Бузина Таня, позвони по тел.: 43-03-79.

Фридрих Ницше

ЗАРАТУСТРА ИИГЭЖЭ ХЭЛЭДЭГ БАЙБА

ДЭЭДЭ ХҮН БА ЭСЭС
НҮҮЛШЫН ХҮН ТУХАЙ

Заратустра гуша наһа гүйсэхэдөө, түрэл нютагаа, түрэл дайдынгаа нуур орхижо, агуулада гараба. Эндэ тэрэ тэниглэн сэдхэхэдээ, ори ганса байдалдаа маша баясан, арбан жэл соо жаргалдаа дашууржа ханабагүй. Тиигэһээршье зүрхэ сэдхэхэнь нэгшэжэ, нэгтэ үгөөгүүр, үүрэй толоноор һорижэ, мандагша наранай урда зогсоод, тэрэндэ иигэжэ хэлэбэ:

«Гэрэл сагагша агуу! Элшэ туяагаараа шинии тэдхэгшэ бүгэдэнэй үгы болы, жаргалшни ямар удхатай байха нэм?

Арбан жэл соо шанха дээгүүрэмни мандахадаа, минии энэ бүргэдтэеэ, энэ могойтоёо эндэ үгы гэшэ наа, ши өөрынгөө гэрэлдэ, замдаашье садхалдишха нэнши.

Тээд лэ бидэ үгөөгүүр бүри шамайе хүлээжэ, хамаг үлүүшни шамһаа абажа, шамайе үрээдэгбди.

Харыш! Би өөрынгөө сэсэн ухаанда садхалдишанхайб, зүгын суглуулһан баал тоһондоо садхалан ябадаг мэтэ. Урдмни гуйжа харбайһан гарнууд мүнөө намда хэрэгтэй.

Сэсэн хүнүүдэй тэнэг ухаандаа, үгтэйшүүлэй баян зөөридөө дахин баясаха болоһорнь, үлзы хэшэг хүртүүлжэ байха хүсэлтэйб.

Тиигэхын тула би шинии үдэшэ бүри далай руу шэнгэжэ, энэ түбинин ара руу элшээ эльгээдэг мэтэ би доошоо бууха зэргэтэйб, дэлгэр баян агуу гэрэл сагагша!

Минии ошохоёо байгша хүнүүдэй хэлэдэг ёһоор би шам шэнгээр шэнгэхэ зэргэтэйб.

Ши, саглашагүй ехэ жаргаланиие ямаршье атаангүйөөр ажаглагша тэниглэн нюдэн, намайе үршөөжэ хайрыш!

Алтарма умдаар билгаржа эхилһэн аяга адислажа, шинии баясхалан түгэсые алишье зүгтэ хүргэлтэ соёрхыш!

Харалши даа, энэ амһарта дахинаа хоһон болохоёо хүсэжэ, энэ Заратустра һөөргөө хүн болохо дуратай».

- Заратустрын шэнгэлгэ иигэжэ эхилбэ.

2.

Заратустра агуулаһаа гансааран бууба, замдань хэншье ушарбагүй. Тэрэнэй ойдо ороходонь лэ, үндэһэ малтажа суглуулһаа нангин урсаяа орхижо гараһан үбгэжөөл гэнтэ бии болобо. Үбгэжөөл Заратустрада үгүүлбэ:

«Энэ аяншан намда хари хүн бэшэ. Хэдэн жэлэй урда энээгүүр тэрэ гараа нэн. Заратустра гэжэ нэрэтэй бэлэй. Тээд мүнөө тэрэ тад ондоо.

Тиихэдэ һээ хада өөдэ шэрээш. Харин мүнөө залита галаа гол нуга руу абаашахашни гэзэ гү? Гал аюул ушаруулагшада хүртээгдээдэг хатуу хэлээлтэйһэ айнагүй аалши?

Тиимэ, би Заратустрые танибаб. Харасань ариуи, хэлэ амандань жэрхэлгэн үгы. Тиимэ хадань хатар наадаһандал тэрэ алхална хаяа?

Заратустра хубилаа, Заратустра хүүгэн, болоо, Заратустра нойрһоо һэрэс: үргэлэ нойр соо байгшадаһаа шамда юун хэрэгтэй юум бэ?

Далай дээрэ мэтэ ши гансаарханаа байгааш, далай шамайе үлгэдөө. Тээд ши эрьедэ гарахые тэгүүлнэ гэшэ гүш? Өөрынгөө бэе дахин өөрөө шэрхэлшни аал? «Би хүнүүдтэ дуратайб», - гэбэ Заратустра.

«Тиимэ ушарһаа бишье ойдо гаража даянша болоо бэшэ аалби? - гэбэ гэгээн үбгэжөөл. - Хүнүүдтэ айхабтар дуратайб нэн тула тиигэһэн бэшэ гүб?

Мүнөө би бурханда дурланхайб. Хүнүүдтэ дурамгүй. Хүнүүдэй гэгээрэл дутуу. Хүнүүдтэ дуратай байлга намайе хосороохо нэн».

Заратустра харюусаба:

«Дуран тухай юун гэнэби! Хүнүүдтэ би үлзы хэшэг абажа янбаб».

«Тээдэндэ юушье бү үгэ, - гэбэ гэгээн. - Тэдэнһээ энэ тэргэ мулталаад, тэдэнтэй хамта үргэлээд яба. Тиигэбэлшни энэш тээдэндэ холо дээрэ. Ши тээдэндэ үгэхэ гэз наа, бадаршалһаа үлүү юумэ тад бү үгэ. Тиигээд шамһаа эридэг байхыень тэдэниие баала!».

«Үгы, - гэбэ Заратустра - бадаршадта би

ОРШУУЛАГША НАА

Баруунай болон Россин соёл гэгээрэлдэ ухаан бэлигээрээ айхабтар ехээр нүлөөлгөшэ энэ хүн буһалгааша хүсээрээ сэдхэхэл хүлгөөһэн, өөрсэ ёһоной уран шүлэгүүдээрээ, трагическа удхаараа онсо шадалтай номуудай автор юм.

Хэлэ-бэшгэй классик, философ, поэт Фридрих Ницше 1844-1900 онуудта ажаһууһан юм. Тэрэнэй того хурса удхатай үгэ, тэрэнэй уран арганы дуурагдшагүй. Тэрэнэй лүндэн ёһоной тодорхойлогнууд ажабайдалда эли буужал байраг.

Немец угсаата агуу зохёолшо Томас Манн тэрэн тухай иигэжэ гурдана: «... Ницше гүн гүнгэги уралагша. Тэрэ мүртөө эгээл түгэс гүүрэн гуа һайхан уралагша (эстет) байха юм. Хүн түрэлтэнэй соёлой түүхэдэ үзэггөө дуулагдаагүй уран зохёолшоор мүндэлжэ, тон нарин гуа һайханай уралагша боложо ажаһууһанинь, тэрэнэй гүн ухаан үнэншэ искуссстын бүтээлэй дээжэ, хүнэй сэдхэхэл доһолгоһон үзэмжэнүүг боложо тодорһон гэшэ».

Энэ уран зохёолшын «Заратустра иигэжэ хэлэбэ» гэжэ номой нэгэдэхи хубиие буряадшалжа үргэн нишэ уншагшадай һонорто гурагданаб.

Михаил БАТОИН.

юумэ үгэдэггүйб. Би тиимэ байхаһаа дэншье үгытэй бэшэб».

Гэгээн Заратустрые наада барин энеэжэ, иигэжэ хэлэбэ: «Тиигээл хадаа нюуса баялыгышни тэдэнэй абадаг байхыень оролдо! Тэдэрни даяншадта найдалгүй, үгэхын түлөө тээдэндэ маанадай эрдэгые этигээдэггүй.

Гудамжаар ябахаданай тээдэндэш алхамууднай ори гансаардангыар соностодог. Хэрбээ тэдэрни һүни орондоо хэбтэхэдээ, наранай гараагүйдэ ябаһан хүниие дуулажархихадаал, өөһэдһөө асуудаг: энэ хулгайшан хайшаа марьянаб?

Хүнүүдтэ ши бү ошо, ойдоо үлэ! Ан арьятанда ошобол, дээрэдхэш. Ши нам мэтээр - баабгайнуудай дунда баабгай, шубуу шохорхой дунда шубуун шэнгээр байхаяа юундэ һананагүйбши?»

«Ой соо гэгээн юу хэдэг юм бэ?» - гэбэ Заратустра. Гэгээн харюусаба: «Би дуу найруулаб (тэрэнээ дууланаб). Дуу найруулаха үедэ энеэнэб, уйланаб, үргэн дороо гүбэрнэб. Тиигэжэ бурханиие магтанаб. Дуугаараа, уйлаагаараа, энеэдээрээ, үгэ гүбэрэлгээрээ би бурханиие магтанаб. Өөрынгөө бурханиие. Хэлэлши даа, ши ямар хэшэг маңда абажа ябанаш?» Эдэ үгэнүүдые Заратустра шагнахадаа, гэгээндэ доро дохёод, хэлэбэ: «Таңда би юу үгэжэ шадахабиб даа! Эндэнһээ түргэн ябахыемни зүбшөөлгө, али нэгэ юумэ танһаа абаа үдыдэм!» Тиигээд лэ хүн үбгэжөөл хоёр хахасан, өөһэд өөһэдынгөө шэгээр ябабат. Хоюулан хүүгэд мэтэ шангаар энеэдэн гэшхэлбэд. Гансааран болоод байхадаа, Заратустра сэдхэхэлэ хүмэрин дуугарба. «Энэ яһан жэгтэй юм! Гэгээн үбгэжөөл өөрынгөө ой соо бурхан нүпшөө гэжэ оройдоо дуулаагүй байба!»

3.

Ойн саадахи дүтэ шадарай хотодо Заратустрын ерэхэдэ, дэлүүрэй талмай дээрэ айхабтар олон зон хагшалжа байба: үндэртэ татагдаһан түмэр утаһан дээрэ хатардаг хүн харуулагдаха гэжэ тэдэниие дууданһан ха. Эдэ зондо Заратустра иигэжэ хэлэбэ: «Дээдын изагурта хүн тухай таанадта хургаал заанаб. Хүн гээшэмнай нэгэл юумэхэн, энэнээ тэрэ дээдэлүүлжэ зэргэтэй. Хүниие дээдэлүүлхын тулада таанар юу хэлэмта?

Хамаг амитад өөһэдһөө дээшэ юумэ мүнөө болотор байгуулаа. Тээд таанар энэ агуу долгиной сухарһан урасхал болохы оролодо, хүниие хүгжөөхын орондо арьятан түхэлдөө орохоёо тэгүүлнэ гэшэ хаяат?

Хүнэй хажууда хармагшан юун гэшэб? Эдэлбэлгэ гэхэ гү, али зоболонто доройлолго. Хүнүүд дээдэ изагуртын дэргэдэ эгээл тиимэ эдэлбэлгэ, зоболон, доройтолго.

Таанар хорхойһоо хүн хүртээр зам гаталаат, тээд таанадта тэрэ хорхойһоо үшөөл олон юумэн үлэнхэй. Хэээни нэгэтэ таанар хармагшан байгаат, мүнөөшье хүнүүд хармагшадһаа доро.

Таанадай эгээл сэсэнтнайшье ургамал һүүдэгэр үзэгдэл хоёрой хоорондын хүсэд хүгжэлтээ абажа үрдеггүй шэнжэ түхэл. Тээд би таанадые ургамал гү, али хүлэмхи үзэгдэл бологты гэнэ аалби?

Ойлгогты, харагты, би таанадта дээдын хүн тухайда хургаал заанаб!

Дээдын хүн - газарай гол удхань. Таанадай шанга хүсэл эрмэлзэл иигэжэ үгүүлэг: «Дээдын хүн дэлхэй түбинин гол удхань болтогой!

Би шанга эрилтээр гуйнаб таанадые, аха дүүнэрни, газар дэлхэйдэ үнэн байгты,

газарһаа дээгүүрэй найдал тухай хэлэгшэдтэ бү этигэгты! Тэдэн хорлогшод гэшэ, энэнээ мэдэнэд гү, али үгы гү, тиимэл байха.

Тэдэнэй ами наһые үзэн яданат, өөһэдөө өөһэдгөө хоролжо, үхэжэ байгшадаһаа газар дэлхэй эсээ. Тэдэнэрэй үхэхэн болтогой!

Анханда бурханиие муушалаага айхабтар муухай муушалаага нэн. Тээд бурхан нүгшөө, тэрэнтэй хамта тээд муушалаагад үхөө. Мүнөө газар дэлхэйе муушалаага - эгээл хүндэ гэмтэ ябадал. Хүртэшгүйдэ дээдын удхада хүгэдэлгэ газар дэлхэйн удха муушалһантай нэгэн ади бузарай гэм!

Хэээни сагта хүнэһэн махабодые үзэн ядажа харадаг байгаа. Энэ үзэн ядалгань юунһээшье үлүү дээдын үзэн ядалга нэн. Ушарынь гэбэл, хүнэһэн махабодые ахир тулюураар, хээээдэ үлэсхэлэн хоһоор, харашагүй муухайгаар харахы оролодог байгаа. Тиигэжэ тэрэ махабодоһоо, газар дэлхэйһээ тэрвэдэхы хэдэдэг нэн.

Ай, тээд тэрэ хүнэһэн өөрөө туранхайһаа туранхай, үзэшгүйдэ муухай, үлэсхэлэн тула хатуу харьяд абари тэрэндэ ехэл зохидоогдодог бэлэй!

Ай, аха дүүнэрни, хэлэгтылши даа мүнөө таанад намда: маха бодотной танай хүнэһэн тухай юун гэжэ хэлэнэб? Танай хүнэһэнгүй үгытэй ядуухан, хирэ бородоо даруулан, өөрыгөөрөө омогорхоһон юумэхэн бэшэ гү?

Үнэхөөрөөшье хүн гээшэмнай хирэ борын урасхал юумэл. Энэ муухай урасхал өөртөө шэнгээжэ бузархагүйн түлөө хүн далай байха зэргэтэй.

Харагты, би таанадта дээдын хүн тухай хургаал хэлэнэб: тэрэмнай далай гэшэ. Танай саглашагүй үзэн ядалга тэрэн соо шэнгэн үгы болохо аргатай!

Таанадай дабажа шадаха тэрэ эгээл үндэр юун болоноб? Тэрэ - агууехэ үзэн ядалгын үе. Танай жаргаалы өөһэдгүйдэһэн гутама жэрхэмшэг болохо үе саг. Таанадай ухаан бодолшье, буян хэшэг гэдэгтнайшье жэрхэмшэг болохо.

Тэрэ үедэ хэлэхэ болохот: «Жаргални юухэн гэшэб! Тэрэмни үгытэй ядуу, хирэ боро, ахирхан өөртөө сэдхэхэлэ ханалга. Жаргални эмиды мэндэ ажаһууһанаймни харюула.

Тэрэ үедэ хэлэхэ болохот: «Ухаан бодолни юун гэшэб! Арсаланай хоолоо оложо баридаг шэнги эрдэм мэдэсэ туйлана гү? Тэрэмни - үгытэй ядуу, хирэ боро, ахирхан өөртөө сэдхэхэлэ ханалга!»

Тэрэ үедэ хэлэхэ болохот: «Хэшэг буямни юун гэшэб! Тэрэмни үшөө ухаемни төөрүүлээгүй. Хэшэг буянһаа, нүгэл хилэнсэхээ яатараашье би эсээбиб! Эдэ дууһан үгытэй ядуу, хирэ боро, ахирхан өөртөө сэдхэхэлэ ханалга!»

Тэрэ үедэ хэлэхэ болохот: «Үнэн сэхэ сэдхэлэни юун гэшэб? Халуун дүлэн, тэрэнэй түлшэнэ байдгаар өөрыгөө сэдхэнэгүйб. Үнэн сэхэ сэдхэхэл халуун дүлэн, тэрэнэй түлшэ!»

Тэрэ үедэ хэлэхэ болохот: «Хайралха сэдхэлэни юун гэшэб? Хүнүүдтэ дуратайшуул бүхэниие барижа хададаг хэрээһэн болоно гү хайралха сэдхэхэл? Хайралха сэдхэлэни тэрэ хэрээһэн бэшэ».

Иигэжэ таанад нэгэтэшье хэлэһэн гүт? Иигэжэ хүхирһэн гэшэгтэ? Ай, иигэжэ хүхирхыетнай би дуулаһан һайб!

Таанадай нүгэл хилэнсэ - таанадай омог бардам тэнгэридэ хүгэдэнэ. Нүгэл хилэнсэнтнай ахир тулюурханинь тэнгэридэ хандана!

Таанадые хэлээрээ долоёгоод үрбхижэрхихэ тэрэ сахилгаан алин гэшэ бэ? Таанадта таараха галзуу тэрэ ухаан хаана бэ?

Харагты, би таанадта дээдын хүн тухай хургаал заанаб: «тэрэмнай залинта сахилгаан, галзуурһан ухаан!»

Заратустрын иигэжэ хэлэжэ байха үедэ зон сооһоо хэншьеб хашхарба: «Утаһан дээгүүр хатараша тухай бидэ яһалал дуулаһамди. Тэрэниие маңда харуула!» Эндэ байгша зон Заратустрые наадалан энеэдэбэд. Утаһан дээрэ хатараша нам тухайда хөөрээдэбэ гэжэ ойлгоод, өөрынгөө хэрэг эхилбэ.

4.

Заратустра зоние хаража, гайхан зогсобо, һүүлдэн тэрэ иигэжэ хэлэбэ: «Хүн - адагууһан дээдэ хүн хоёрой хоорондын татагдаһан энэ утаһан. Гүн гүнзгэги хабшал дээгүүр татагдаһан утаһан. Энэниие дамжалга аюулай, замдаа зогсохонь аюулай, доошоо харахань аюулай, айжа зогсолго мүн лэ аюулай.

Хүнүүдтэ хараа зорилго бэшэ, харин хүүргэ байхань шухала. Хүниие харгыда ябадаг юумые үгы болгодог байһандань лэ гансал дуралжа болоно. Хоёр ондоогоор ажаһуухые мэдээдгүйдүүдэ би дуратайб. Яахадааб гэбэл, тээд хүүргэ дээгүүр ябанаб. Агуу үзэн ядагшадта би дуралнаб, ушарынь гэбэл, тээд нүгөөдэ эрье тудажэ ошохо хоршые агуу хүндэлэгшэд. Би одо мүшэдэй саана түшэг һуури бэдэржэ, амин голоо алдажа хосордоггүйшүүдэ, харин газар дэлхэйдэ ами наһаа хээээдэ нэгэтэ дээдэ хүнэй орон болохынь түлөө зорюулагшадта дуратайб.

Би эрдэм мэдэсын түлөө ажаמידаржа, дээдын хүнэй хээээдэ нэгэтэ ажаһуухынь түлөө мэдэсэ тээшэ эрмэлзэгшэд дуратайб. Юундэб гэхэдэ, иигэжэ тэрэ өөрынгөө хосорол хүсэнэ. Би ажалладаг, шэнэ юумэ зохёон байгуулагшада дуратайб. Яахадааб гэхэдэ, тэрэ хүн дээдэ хүнэй байра байдал түхээрхые оролодо, тэрэнэй дэлхэй дээрэ мүнделхын түлөө нютаг газарыень, амитадые, ургамалнуудые бэлдэнэ. Тиигэжэ тэрэ өөрынгөө хосорол хүсэнэ.

Би өөрынгөө үлзы хэшэгтэ дуратайшуулые хүндэлнэб. Ушарынь, үлзы хэшэг, хосоролгын хүсэтэ хүсэлэнь, нүгөөдэ эрьедэ хүрэхэ ханаанай эршэтэ һуршань. Би өөрынгөө түлөө сэдхэхэл зүрхээ гамнадаггүйшүүдэ, тиигэшье наа, үлзы буянайһаа сэдхэхэл бодолынь бүхэдөө байха дуратайшуулые хүндэлнэб. Иигэжэ тээд хүнэһэн шэнгээр хүүргэ дээгүүр гараа.

Би өөрынгөө үлзы буянда дашуурагшада, хуби заяагаа өөһэдэ зохиогшодто дуратайб. Тиигэжэ тэрэ үлзы буянаа арьбадахын түлөө ажаһуухые хүсэнэ, саашадаа ажаמידархаяа һананашьегүй.

Би дэн олон буян үйлэдэхэ дуратайшуулые хүндэлнэб. Нэгэ буян хоёр буянһаа, үлэмжэ ехэ дэмбэрэл. Яахадааб гэбэл, хуби заяанай үлхээдэгшэ тээд уяанһаа үлүү бэхи зангилаа.

Би сэдхэхэлэ гамнаггүй гаргашалжа, баяр баясхалан өөртөөшье, бусадташье хүсэдэггүйшүүдэ дуратайб. Ушарынь тэрэ ходоодоо бэлэглэнэ, бээе гамнахые мэдэнэгүй.

Би эдигэтэ, наадан дээрэ урагшатайдаа эшэдэгүдтэ дуратайб. Тэрэ ходоо өөрдөө «би мэхэ гохо хэрэглэнэ гүб» гэжэ асууна. Тиигэжэ тэрэ өөртөө үхэл хүсэнэ.

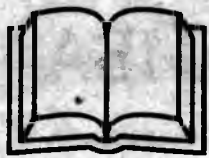
Би хэрэг үйлэдхынгөө урда алтан үгэ хэлээд, үгэлһэнһөө үлүү бүтээгшэдэ дуратайб. Тиигэжэ тэрэ өөртөө үхэл хүсэнэ. Би ерээдүй сагай хүнүүдые зүбтэ тооложо, хүнүүдые хуушан саһаань хахасуулагшадта дуратайб. Юундэб гэхэдэ, тээд мүнөө үеын хүнүүдтэ үхэл хүсэнэ.

Би өөрынгөө бурханда шүүмжэлхы сэдхэхэлэр хандагшадые хүндэлнэб. Тээд өөрынгөө бурханда дуратайһаа тиимэ. Ушарынь, өөрынгөө бурханай дошхон уурһаа тээд хосорхо.

Би хэнэй сэдхэхэл шархатахадаашье гүнзгэгиб, багаханшье шалгалта үзүүлэхэдэ үхэхэ болохоб, тиигэжэ тэдэнэй хүүргэ дээгүүр ябадагтань дуратайб.

(Түгэхэлын хожом гараха).

Багшын

У
Л
А
Н**- Елена Семеновна, каким образом проводится эксперимент?**

- Первоначальная информация о начале эксперимента и его участниках была разослана в учреждения образования в марте 2001 года. Школы, желающие принять участие в эксперименте, сделали заявку.

В ходе эксперимента апробируется базисный учебный план, который имеет три варианта. Для старших классов требования составлены с учетом знаний группы «А», «Б». Группа «Б» предполагает профильный уровень, подготовку к поступлению в вуз, «А» - общеобразовательный уровень. В рамках данного эксперимента 21 школа пошла по апробации II экспериментального базисного учебного плана (далее БУП), 8 школ - по 1 экспериментальному БУП.

- Чем отличается базисный учебный план от традиционного учебного плана?

- В 1-ый экспериментальный БУП наряду с традиционным учебным планом вводится ученический компонент. Это занятие во внеурочное время, где по запросам учащихся администрация школы формирует спецкурсы, факультативы для углубленного и расширенного изучения предмета, которые необходимы ученику для поступления в вуз. В 10 классе на такие занятия отводится 2 часа.

2-ой экспериментальный БУП является промежуточным между 1-ым и 3-им. Здесь на ученический компонент отводится 4 часа, поэтому для создания образовательных маршрутов гораздо больше возможностей. Если школа набрала более 3-х учащихся по углубленному

изучению, к примеру, биологии, то администрация школы должна предоставить факультатив и работать с ними. Здесь налицо индивидуальная работа с учащимися. Составление рабочих программ факультативов - это не воспроизведение школьной программы, а прежде всего, фундаментализация знаний, ориентация на программы вузов.

По городу по 2-му БУП работает школа №56, где создан физматкласс. В 25-ой школе созданы 2 экспериментальных класса: гуманитарный, физико-математический. Если в России профильная школа будет введена в 2005 году, то в рамках эксперимента апробация профильного обучения идет с 2001 года. Некоторые школы выходят на прямую связь с вузами, где в школах преподают вузовские преподаватели, некоторые школы поставили профессиональных учителей, имеющих высшую категорию, они составляют авторскую рабочую программу.

- А по 3-ему варианту БУП кто работает?

- По третьему варианту частично работает только Курумканский лицей-интернат. Этот вариант отличается тем, что он составлен для лицеев и гимназий и сформирован из спецкурсов. Эти модульные курсы имеют краткосрочный характер. Здесь учитываются интересы учащихся, потому что идет предпрофессиональная подготовка старшекласников, поэтому педагогические кадры должны иметь соответствующую подготовку. БИПКРО разрабатывает планы переподготовки педкадров для того, чтобы они могли работать в старшей

Год с лишним прошел со дня принятия постановления Правительства РФ об организации и проведении эксперимента по совершенствованию структуры и содержания общего образования. Повышение качества образования и воспитания, создание условий для формирования здорового образа жизни являются одним из основных его целей. В нашей республике начальный этап эксперимента прошли 29 общеобразовательных учреждений. Осенью 2001 года, в мае 2002 года в 2 этапа проводился мониторинг среди учащихся экспериментальных школ. Хотя результаты мониторинга пока неизвестны, все материалы отправлены в Центр оценки качества, координатор эксперимента БИПКРО Елена Семенова МАНДАНОВА рассказала о ходе эксперимента в Бурятии.

профильной школе.

- Это будут спецкурсы или обязательное второе образование?

- В Министерстве образования РФ уже проработана концепция старшей профильной школы, где записано, что в этой школе должны работать магистры. Для нас это представляет большую сложность, мы сделали запросы в Министерство, каким образом это осуществить. Учителя должны будут пройти курсы пере-

подготовки объемом в 550 часов. Они должны получить второй диплом магистра. Решение проблемы связано с финансовыми ресурсами, неизвестно, как это будет проходить по тарифной сетке, будет ли это включено в гибкую дифференциальную сетку оплаты труда педработников...

- Будет ли надбавка к зарплате учителей?

- Да, за проведение экспериментальной работы предполагается доплата 15%. Если учесть, что она в школах выплачивается из надтарифного фонда, то получается 40-60 рублей. Это, конечно, не стимул.

Мы решили пойти по пути чиницев, всем учителям участвующим в эксперименте, повысить категорию на 1 разряд.

На прошедшем в ноябре семинаре мы вышли с предложением, чтобы учителям, которые занимаются исследованием исследовательской работой, анализом УМК, диагностикой учащихся, повысили квалификацию на высшую категорию.

- Как отслеживается работа по эксперименту?

- По эксперименту наши школы прошли 2 этапа мониторинга, осенью 2001 года, в мае 2002 года. По мониторингу выявлялись физиолого-гигиенические условия проведения эксперимента, социологический опрос педагогической, родительской общественности, ученических коллективов. Все данные были направлены в Центр оценки качества. У нас недостаточно оперативная связь с дальними Баунтовским, Северобайкальским районами. Финансовых ресурсов не хватает для того, чтобы планомерно

направлять учителей на курсы повышения квалификации по предметам. По федеральному эксперименту в школах созданы учебно-методические комплексы. На первом этапе учителя совместно с психологом, медработником ведет анкетную карту; чтобы выявить состояние здоровья каждого ученика. Занятия в младших классах ведутся с учетом мотивации. То есть то, что интересно, актуально в логике развивающего обучения. Учитель учит детей самостоятельно заниматься целенаправленно. Проектная деятельность закладывается в игровой режим.

Все зависит от педагога, как он сам создаст учебно-воспитательный процесс, который будет способствовать развитию индивидуальных черт, становлению личности школьника.

- Ваши прогнозы по эксперименту?

- Первый год эксперимента показал, что мы идем по правильному пути, потому что многие начальные школы перешли на систему развивающего обучения. Эксперимент закончится в 2006-2007 году, он создаст условия для вхождения в образовательное пространство младшим школьникам, приведет к перераспределению нагрузки учебного материала. Использование ученического компонента позволит оказать индивидуальную помощь ученику, испытывающему затруднения по ряду предметов. Большое значение будут иметь предметы эстетического цикла, занятия физкультурой.

Старшие классы перейдут в старшую профильную школу, постепенно и общеобразовательные школы поменяют свой статус.

**- Спасибо за беседу.
Е. ЦЫБЕНОВА.**

**МОЯ ПОБЕДА -
ПОБЕДА КОЛЛЕКТИВА**

Для меня 2002 год был, наверное, самым удачным и запоминающимся. Я приняла участие в конкурсе «Педагог года», благодаря которому смогла подняться на ступеньку выше в профессиональном мастерстве, познакомилась с очень интересными людьми, нашла новых друзей. Я очень благодарна тем, кто был со мною рядом, помогал, поддерживал советами. Мы были как одна команда. И моя победа - это победа всего коллектива.

Я желаю процветания и творческих успехов коллективу школы №9 г. Улан-Удэ. Света, добра и счастья желаю моим самым близким друзьям из танцевальной группы «Шарм» (при ГДРО), которые всегда меня поддерживают. Занятия в нашей группе приносят мне большой эмоциональный заряд, дают уверенность в себе перед большой аудиторией, помогают полнее раскрыть свои лучшие качества, отдохнуть душой.

После конкурса мне захотелось испытать свои силы, попробовать себя на более ответственной работе. Сейчас я работаю в Бурятско-Турецком лицее №61. Работать здесь интересно. Всем коллективом, педагогическому коллективу, своим коллегам я желаю в Новом году новых творческих побед, успехов, удачи!

**Ольга ПРЕДКО,
победительница городского конкурса
«Педагог-2002».**

**БАГШАЯА
ДУРСАН...**

Минии багша Ольга Гармаевна Бишадаева Хурамхаанай аймагай Алла нууринда 30-аад жэл эхин классуудай багшаар ажаллахан юм. Багшамнай хада гэртээ харинхайшые наа, сэдхэл зүрхэнэймнай эгээл дулаахан буланда мүнхэрэн үлэнхэй.

Тиимэнээл, магад, би өөрөө багшын мэргэжэл шэлээ хаб даа. 2001 ондо Москва хотодо кандидадай диссертаци хамгаалаад, мүнөө жэл дипломоо абааб. Энэ жэлээ янала үрэ дүнтэйгөөр үдэшэбэ. Ажалай талаар практическая конференцидэ хоёр дахин хабаадалсааб. Баунтын аймагай Багдарин нууринда региональна эрдэмэй практическая ехэ конференци үнгэргөөб.

Гэр булын ажабайдалай баяр: Петя хүбүүмнай Новосибирскын филиалай экономика факультедэй 1 курсын оюутан болонхой.

Шэнэ 2003 оноор бүхы республикынгаа ажагуугшадта, багшанарта гэр булын жаргал, бүхы хайниие хүсэнэб!

**Елена МИРОНОВА,
БИПКРО-гой методист.**

ШЭДИТЭ ҺАЙНДЭРЭЙ МЭДЭРЭЛ

Шэнэ жэлэй урда тээ ерээдүй сагай түсэбүүд заатагүй хүнэй ухаан бодолдо мүнэдлэдэг ха юм. Декабриин 31-нэй һүни, орожо ябаһан шэнэ жэлэй хонхын абяан доро, тэрээхэн нюуса һанал бодолнууд дахяад ухаанда ерээсэ, шэнэ хүсэ оруулдаг хаи.

Бага балшар һананһаа Шэнэ жэл шэдитэ һайндэр мэтээр үзэгдэдэг ха юм. Манай Бурядай үндэһэн циркын артистиар мүн лэ энэ мэдэрэл, үзэгдэл ехэшүүлэй, эдиришүүлэй зүрхэ сэдхэлдэ дамжуулха хүсэлтэйгөөр хүдэлдэг заншалтай.

Би тус циркын байгуулагдахаһаа клоун боложо наададагби. Энэ роль намда үнэн зүрхэнһөө һайшаагдаа юм. 2000 ондо Монголой циркын дэргэдэ эрхим артистиаринь хүтэлбэри доро энэ жаанрай оисо дүришлэтэй дүтөөр танилсажа, һуража ерээб.

Һүүлэй табан жэл соо хаа хаагуур манай цирк гастрольдо ябана, харагшадай халуун альяга

ташалгада хүртэдэг юм. Эндэ циркын директор М.Х.Жанхандаевай, Ган-Болот, Түмэрөө, Бат-Болот багшанарай аша габьяа ехэ, эднэй туһаламжаар бидэ амжалтануудые туйлаабди.

Шэнэ жэлдэ хүндэтэ багшанартаа, түрэл Санага нотагайнгаа зондо, Буряад ороной ажагуугшадта үнэр баян, зол эсэргалтай һуухыень хүсэнэб.

**Бато-Шулуун ДАНЖАЛОВ,
Бурядай үндэһэтнэй
циркын артист.**

БАЛАР СЭМҮҮН САГ

Ород гүрэнэй түүхэнэ

2-дохи бүлэгһөө хэнэ
... Мухуулын үдэрэй эхилтэр үбэл аяг ашьяа харуулхагүй гэнэдэл, газар агаарта нэгэ жэгдэ намдуу...

Одоошье үни хүлээгдэһэн үбэрлэй Мухуула ержэ, оролгой оёоргүй, бүри үндэр болон үзэгдэжэ, одо мүшэд даншье хаа ялагараар анибониб гэдэнэ. Москва голшье мүльһэн хуягаар хушагдажа, дээгүүрнь унгэрһэн шаргын хахинаха абьян, ябаган хүнэй хүнгэрэг саһа махаһан ула мүр сүмэрэн үлэжэ, холоһоо талбай харагдана.

Крещенскэ хүйтэнэй хүсэн нэгэ бага замжа, халхин саһа бордоһо хийдхүүлэн, хуа тоһорон, дайда талаар үрхирнэ. хүнийн намдуу саг үнгэржэ, үглөөнэй үүр хираанаар, хүнүүдэй шанга шаргаар дуугаралдаха абьян агаарта суурятан соностоно. Энэ үедэ хүнүүд Кремлин Боровицка хаалга тээшэ бүлэг бүлэгөөрөө субанад, саашаа Новодевичи хүмэ тээшэ харгыһад. Эндэ хатан Ирина Федоровна, мүн Борис Годунов, боярнууд, хүн зоной урда гаража, үгэ хэлэхэ ёһотой байгаа...

Егорка Иванов хүдөө нотаһаа ерэншье хаа, эндэ байлсаха байна гэжэ шийдэнэ.

Егор Иванов хадаа Мещерскэ хизаарһаа хамбынаймаашан боложо, Москва ерэнһэн хүн болоно. Егорка, бүтүү бүглүү ой тайгада, хүн зонһоо холо шэдэхэ газарта ажаһуудаг. Энэ газар дайда хаанай шийдхэбэри гүйсэд, хэгшэдэ мэдээлтэй, тусхай заповедник гэжэ тоологдодог юм. Хэтэрмэ зонһоо, дайдын дээрмэшэдһээ холо байхада бээдэ амар, хашалан зоболонгүй һэн. Газар гарахадһини, гүн тайга зэнхьхэ. Горки гэжэ дэрээбэнэй абар-табар нэгэ хэдэн байшан гэрнүүд харагдаадиба. Эндэ тунгалаг сээр үлэтай үргэн эрвэтэй Пра гол үерлэн урдажа, саашаа үдхэн ой руу шэгэн, Ока мүрэндэ урдан орохоор забдана. Горки дэрээбэн хойто талаһаа оёоргүй сүмэрмэ намагаар хүрээлэгдэнхэй юм. Энээн руу ябаган хүнһөө байха, мори тэргээршье гаража шадхаггүйш. Горкиһоо гансал зам: намагтэй уламаар гараад, сагдуул модон соогур ябажа, Пра гол дээрэхи Стружана гэжэ томохон хуурин хүрэхтэ. Эндэхи улад зон хаанай захиралтаар барилгын модо бэлдэдэг юм. Егорка Иванов мүн лэ эндэ модошо дархашанаар хүдэлдэг. Үшөө тийхэдэ десятиһаар табигданхай юм.

Үбэрлэй янгинама хүйтэн үдэр дархашуулай бригада ойдо гаража, хоёр тэбэри гэхээр зуугаад жэдэ уржа байһан бүдүүн нарһан модо шэлээд, тэрэндэ тусхай тэмдэг зоргодоһо саһаад орхидог һэн. Хүйтэнэй бүри шангадажа эхилхэдэ, тэмдэглэһэн модонуудаа унагаагаад, гэшүү-һэнһээн сээрлээд, мори шаргаар ойһоо шэрэжэ гаргаад, тусхай һарабша доро ябалдаг һэн. Хорхойн химэлэн нүхэлхэгүйн тула модонийнгоо холтоһо хуулажа хаяад, халхинда һийрэг гэжэ хабар болотор тэндэ орхидог. Хабарай нара халхинда мододын һайса хатажа, тэдэнэ хабтагар-палааха болгон хайха. Хабтагар - палааханууд бүхэй зундаа хатаагдажа, удаан тусхай онгосо хала дархалдаг байгаа.

Шэб шэнэхэн зоргоодоһон онгосонууд приказчиһаар хаанай санда тушаагдан абтажа, сэрэгтэй хэрэгтэ ябуулагдадаг һэн. Иймэ онгосонууды хэрэглэн, мэргэн буудагшад сэрэгшэд Пра голһоо гараад, Ока, Волго мүрэнүүдээр тамаран, Новгород, Казань, Астрахань хүрэтэр ошодог һэн.

Егорка гүн тайгада ядалгүй ажаһуудаг. Эндэхи элһэтэй газарта тарьяан байлай ургадаггүй һэн тулань паар ехээр хахалдаггүй, зүгөөр огородой эдэз - овош яһала ехээр ургуулажа абадаг байгаа, тийгэжэ намартаа капуста ехээр даража хадагалдаг, репэ, редькэ, ногоон мангир гэхэ мэтэ һайн ургадаг һэн. Гахай баридаг, тахья, нугаһа тэжээдэг... Ойдо гарахадһини, газашни гэхээр сохом үхэр нюдэн, гүлээргэнэ, хара, хүхэ нэрһэн пэгшээрээр уржа байха. Хүйтэнэй эхилхэдэ, хэдэн боошхо ташаргана бэлдэжэрхихэ. Үбэл модо бэлдэхэ хирэндэ Егорка ангай зүргөөр урьха табига урдидэг һэн. Тийгэжэ үбэдөө ангай мяхаар ядалдаггүй, арһа шүрбэһынь элдэжэ бэлдэдэг һэн.

шье тэрьелһэн зугадаһан оргодолнуудтай ойдо ушардаг һэн.

Тон дүтлөөд:
- Шандага өһөдөө барягты, али урьхаһаа абаагты?
Бүтүү шара хахалтай баабгай мэтэ багжагар бээтэй нэгэниинь:
- Урьхаһаа абаабди, - гэбэ.
Егорка ханаа алдан:
- Миний табигһан урьхаһаа абаалта даа! - Энэ руутнай намһаа бээшэ хүн урьха табигагүй. - Зай болоо, болоо, шандагаһа шаража эдигты саашань! һайн хүнүүд хадатнай харамнаад яахабиб, - гэбэ Егорка.
- Тосхон эндэһээ холо бээшэ ха юм. Айлда тоншохоёо яагаа зомта? Рождествогой үдэр хүндэтэ айлшад боложо бууха байгаалта?
Бүтүү шара хахалтань:

УРИД ХЭЛЭГДЭХЭ ҮГЭ

Эртэ урга саһаа энэ манай орог гүрэн яагааг үндэглөөб, тэрэнэй ямар хүшэр хүндэ бэрхэ байдла бээ даһан гүрэн боложо тодорһон тухай балай тухайлахашьегүй, тиимэл һэн ха гэхэнэ бээшэ мэдэхэшьегүй һэн хабди. Уран зохёолош Фегор Шахмагоновой «Эртэ мэсээс хурсаха» («Остри свой меч!») гэнэн түүхэтэ романай «Балар сэмүүн саг» («Смутное время») гэнэн бүлэгһөө нэгэ бишхан хэнгье журналист Н. Хазуев оршуулжа, уншагдай анхаралда табигһан байна.

Фегор Фегорович Шахмагонов хадаа Россин болон харииншье гүрэнүүдэй олон түмэн уншагдаһа «Лукья и скорбя», «Тихие затоны», «Лихова пустынь», «Резонанс», «Хранить вечно» гэнэн романуудаараа, «Найти воскресшего», «Рыдай», «Тихи-Тихи Львиное сердце», мүн «Агъютант

Пилсудского» гэхэ мэтэ туужануудаараа мэдэжэ болонхой. Дээрэ дурдагһан роман соогоо эртэ урдын орог гүрэнэй үегүй сэмүүн балар сагы харуулхы оролдоһон байна.

Юрэнхыдэнь оршуулга тухай хэлэхэ болоо, энэмнай уран зохёолой тусхай нэгэ жанр болодог һэн тула хэлэнэй баялгта ехэ нүлөө үзүүлдэг гэшэ. Тездэ хари хэлэнһээ олон ехэ захатанууд орог хэлэн дээрэ тон гоёр оршуулагдаһан гэшэ. Жэшэнь, Драйзер, Бальзак, Золя, Флобер, Скотт гэхэ мэтэ олон уран зохёолошоды номууд оршуулагдажа, орог хэлэ баяжуулан байха. Тиимэһээ оршуулагдаһан зохёол (орог хэлэнһээ) мүн буряад хэлэнэйнайшье хугжэлтэдэ ехэ нүлөөтэй байха гэжэ ханагдана.

Рождествогой эхилхэдэ, Егорка малгайнүүдые оёдо, Москва абаашажа худалдадаг, хажуугаарнь дараһан капуста, ташаргана, хатаһан һархягашье наймаалхаха абаашадаг һэн. Энэ ябадалһаа Егорка - Шапкин гэжэ ара нэрээр алдаршаба. Зарим жэлдэ хэдэн морин шарга хамбы Москва руу ябуулагдаг байһан. Абааштай, абьяас шадмар, ута гартай хүн даа гэжэ тэрэн тухай хэлсэдэг болобо (мүнөө сагай хараһаа - шэнэ ород, бизнесмен).

Катерина хамганинь хоёр басага бэлэглээ. Бүхы гэр тойроной ажал Катеринын хүзүүн дээрэ һэн.

Рождественскэ албанай үедэ үглөөгүүр эртэ, наранай элһэнүүдэй онгоошхоор бүл-таймсаар Егорка хандагайн арһаар хатажа хэнһэн сана хүлдөө углаад, ойдо табигһан урьхануудаа шалгаха гэжэ гараба. Добын доогошогуур, ташалангаар холжорон ябатарая, гүбээ өөдэ гараад зогсон, амияа даража, һарабшалан халта хаймадан харана.

Намаг халхин саана одоол хүнэй сүмэрэн унамаар газарта үбэлэйшье сагта гүнзэгы гэгшын хүрээдэггүй сүнхэрэг болошодог хонхосогой дэргэдэ хүнүүд нойтон шэлбүүһээр гал алаажа ядажа, нарин ара утаан һуунагтан бааяхань холоһоо оёорогдобо. Егорка энэ тойроной газары табан хургандаал мэдэхэ, тэрэнһээ бээшэ хэншье энэ руу хүлөөшье табигагүй, аханаа агнууришье хэдэггүй байха. Холуур мүр мүшхэн түүдэг тээшэ пэмээхэн дүтэлбэ. Намаг дээгүүр аргаахан холжорон, саһа шаршагануулангүй, мүшэр хухалангүй, тагнуулан мэтэ гэнэ түүдэгтэй ойро бии болошобо. Адаглахадань гурбан хүн гал тойроод һууна, ута шородо котелого үлгөөтэй, саада тээн хуһан һаднагта углаатай үбшэнхэй шандаган харагдаба.

Энэниие харахадһаа, Егорка хара буужа, галда бүри дүтэ болобо. Бодоходонь, зайгуул дээрмэшэдшье бээшэ, урдань-

- Нэгэ айлда тоншоходомнай оруулаагүй, арай шамай бүтэн бүлээн тосхонһоо гаража ошообди. Зүһэн хилээмэшье маанадтаа асаржа ерэхэ янабши. Арбан үдэр амандаа юушье хээгүйбди, - шүдөөрөө зууха юумэн байхагүй.

- Хилээмэн гү? - гээд Егорка гүбээ асууба. - Хилээмэньше намдатнай байха. Тосхониймнай зонууд хүндэмүүшэ һайн лэ гэжэ суурхадат. Ехэ һайндэр хадань танаа гэртээ урнинаб, - гэхэдэнь, гурбуулан гайханги, иимэ урилга хүлээгзүгэй һэн тула урда урдаһаа харалсабада.

Томо байшан гэрнь помещиһэй ордоние һануулаба. Энэ гэр Егорка улаан гараараа бодхоогоо. Бүдүүн гэгшын хондообо модоор холбожо баригһан ёһотой хүпээсэй гэр һануулаба. Нюур талаһаа, урдаа 3 сонхотой, ара талаһаа 3 онгоошхотой.

Бээрэжэ бэгзыһэн айлшад гэртэ оромсоороо, ан-бун дулаасабад. Катерина хамганинь эдэс бэлдэжэ, Егорка айлшадһаа столадо уриба. Стол дээрэ элдэз амтата эдээн табигдажа, гүн-шүлэн, халааша хилээмэн, зөөхэй тоһон, саала, салат табигдажа, айлшад садатараа эдээлбээ, архи дарһаар хүндэлүүлбээ. Нэгэ - нэгэ хундага (кружка) архи барихадаа, үргэнэниинь хүрээжэ, зөөлэн бүхэдэ диилдэбээ. Ород пезшэн дээрэ унтари дэбдээд, айлшадһаа амаруулаба. Үдэшэ айлшадһаа һэрюулээд, дахин сайлуулаба. Айлшад ябаха тээшээ ярашабад.

- Үү һүни ябалтагүй, хосорхолта! - гээд, Егорка болоулаба.

- Ехэл найдамтай хүн байнаш даа! Наһаараашье мартахагүйбди. Дулаасуулааш, садатарнай эдээлүүлээш, хонуулааш, һайн даа! Бидэһни үнэндөө бодхуул зугадагшадби даа. Юрын тарьяшадби. Хаанай Юрьев үдэр тогтоходонь, нотагтамнай тээсээр бээшэ саг эхилээ һэн. Хэдэн бүлэг айлнууд сэрэгшэ-

стрелецүүд юм гү, бү мэдэе, опричникууд гээ наа болохо. Богонёор хэлэхэдэ, айл бүхэн нэгэ сэрэгшы тэжээхэ, тэдхэхэ уялгатай һэн. Өөрэйнь хоолуулаһаа гадна, мориндонь үбһэ ногоо, обёос талха бэлдэхэш, зэр зэмсэг, хуяг дуулгынь дүүһынь элдэжэ үгэхэ ёһотойш. Богонёор хэлэхэдэ, манайш хүзүүн дээрэ энэ сэрэгшэ хубалза мэтээр нуушоол даа, яаха болонобди! Энэ золигой урдань юугээршье орохогүйш, хэтэрмэ үлүү заигтай һэн.

- Би хадаа хаанда алба хэнэб, эсэгэ ороной түлөө байлдаанда унахаб. Теэд таанад хэд гэшэбта, газарай хорхойнууд гэжэ харааха. Урдаһаань дуугараа һаашни, пэлмээ далайхал. Амар заяа үзүүлхэгүйдэнь яалтайб. Тухандаа хүрээжэ яахадһаа, бултааран хэлсэжэ, нэгэ сэрэгшээ тоншоорхёобди. Тийгэжэ нотагһаа зугадаһан гараад, энэ руу шамда хүрөөд ябанабди!

- Тийхэдээ алууршад болоно гүт! - Егорка ехээр хүрдэн сошобо. Шара хахалта хэрээһэлэн наманшалаад.

- Егорий, тийгэжэ маанадтаа муу бү һаныш даа. Бидэһни өөһэдынгөө дураар зоргондоо алууршад болоо бээшэдди, тэрэш маанадһе баадһаа, шаардуулаа ха юм. Хэтэрмэ ехээр баһаа даа!

- Мүнөө хайшаа ошохо гэшэбта!

- Тархингаа хазайһан, тагалсагайнгаа шэрэн тээшэ...

- Ока мүрэнэй саана татаарнуудһаа аршааха хилэ шадархи кордон - станицанууд олон. Станицанууды, хасагууды алад гаража шадха гэшэ гүт? - гэбэ Егорка.

Уданшьегүй үбэлэй саг ержэ, Москва наймаанай хамбы ябуулаха саг дүтэлшээ. Нарһан тужа соо моридой инсагаалха, шаргын хахинаха абьян суурятан элээр дуулдана. Хүлэрһэн моридой нюрганһаа уурал бааяжа, хүйтэн агаарта тунан, дээшээ

хөөрэн сэнхэгтэн баглайна. Гэнтэ хэншьеб дүрбэн хургаа амандаа хээд, залд сошоомоор шангаар эшхэржэрхибэ, энэ хадаа аюулай дохёо байгаа... Эндэ тэндэһээ эшхэрһэн дүлирмөөр соностобо, хүнүүдэй һүхирхэ, шашхаха абьяншье замхангүй, ой тээһээ хаанаһаашье шононууд бии болоод, шарга дээгүүр хүрэн саашалһад, Моридыше боожоёо алдажа, жолоогоо угзаран, урда моринойнгоо шарган дээрэ гаран алдана, хүмэрюулнэ, хуу худхаршаба. Энэниие хэрэглэн, дээрмэшэд модоний саанаһаа номо годлөөр харбана, хүн зоние үймүүлнэ, харуул сэрэгшэды тухашаража эхилнэ. Дээрмэшэд эндэһээш, тэндэһээш довтолно. Хамбын дарга - приказчик моринһоо унаад, дүтэшгэ сүнхэрэг руу мүлхибэ. Олон сэрэгшын алдалан унаа, зариманинь бээшээ орхёод, харайлган талиибад, хойно ябаашад гэдэргээ сухариха баатай болобо. Дээрмэшэд түмэр гэнжээр, агнууриин ута жадаар сохижо унагаана.

Егорка шаргынгаа хүмэрхэдэ, зузаан саһа гударан умбашаба. Зүгөөр хүл дээрээ тэр зуура бодоод, хурса жаа хүхэ бүһэнөө һуга татан шүүрээд, дайсадай урдаһаа ошобо. Эршүүлшье нэгэдэн зөөриез аршааһаар эрид шийдэнги зогсонод. Егоркын урдаһаа агнууриин ута модо баригһан, хонин дөгэлтэй хүн гүйжэ абаба. Егорка баржа ябаһан хүхээр урдаһаань оношотойгоор шээжэрхибэ. Хамбыгаа аршалһан хүнүүд мэтэ Егорка хосорон халаха һэн. Гэнтэ дээрмэшэдэй дундаһаа нэгэ хүн тэрэниие ооголобо. Егоркын норга руу хүйтэ даба. Харан гэнэнь гэртээ дулаасуулжа, дээлүүлжэ гаргаһан хүйхэрнүүдэнь нэгэн урдань зогсожо байба.

- һайн хэрэгыешни бидэ мартаагүйбди, - гэши үнөөхи бүтүү шара хахалта абья гараба.

- Амиды үлэхэш...

Дээрмэшэд хамбын уда-ридагша - приказчыгы гүнзэгы саһанһаа татажа гаргаад, шугы тээшэ шэрээжэ абаашаба. Олон эршүүлы мүн лэ тишэнь тууба. Ойн соорхойдо үдхэн һаглагар хасуури модоний хажууда таяг тулаһан, набтаршаг газарлиг бээтэй, урбуулга даха хэдэрһэн хүн зогсожо байба, шандаганай арһаар оёһон малгайтай, үрһэн нюдэгүй, хасартан шархын хорьбо харагдана. Энэ хүн дээрмэшэдэй атаманинь мүн ха... Хамбын дарга - приказчик атаманай урда үбдэг дээрээ унашаба.

- Атаман уршагад гэн, хоёр хургаараа хамараа хабшаад, приказчиһай урдаһаа нюһаа нийжэрхибэ.

- Намда мүргэ гэжэ таанады ерүүлээгүйб, би бурхан бээшэб, үтэр бодо...

Н. ХАЗУЕВ оршуулба.
(Түгэсхэлын хожом гараха).

ЗҮҮДЭНҮҮДЭЙ ТАЙЛБАРИНУУД

Зүүдэн, зүүдэн! Үгээрэй ханаан, хүнийн зүүдэн, нойрой баахан гэлсдэг. Гэбшье зүүдэн зүнтэй байдаг юм даа. Зүүдэн хоёр янзын шанартай байдаг. *хайн шанартай (сагаан зүүдэн), муу шанартай (хара зүүдэн) гэж илгаатай.* «Мүнөө хүни муугаар зүүдэлээб», «Муу зүүдэ харааб», — гэж хүнүүд заримдаа сошодог. Үгы гэбэл, «гоёор зүүдэлжэ байтараа нэришооб» — гэж голхордог. Тэгд ямар зүүдье хайн шанартай, ямар зүүдье муу шанартай гэнэб?

хайн шанартай сагаан зүүдэнүүд гэхэдэ, үдэрэй юрьезн соогуур боложо байхан үйл хэрэгүүдые хаража гү, али танил нүхэдөөрөө уулзажа, зугаалжа, хүхижэ байгаад зүүдэлбэл, ямаршье хойшолонгүй сагаан зүүдэн болоно. Жэшээлхэдэ, багшын ажалтай хүнүүд хургуули, хурагшад, сугтаа хүдэлдэг багшанар тухайгаа зүүдэлдэг ёһотой. Энэ хадаа багша хүнэй үдэрэй ябадалай юрын сагаан зүүдэн гэшэ ааб даа.

Тиигэжэ ажал тухайгаа гү, али нүхэдөөрөө уулзажа, баярлажа зүүдэлбэл, ехэ хайн. Доторой байдал хүнгэн, сэдхэл тэнюун, хэргэлэн мэдэрэлтэй байдаг. Гоё хайхан сагаан шанартай зүүдэнүүд бэсын элүүртэ, ухаан бодолдо хайнаар нүлөөлнэ. Хүниндөө зүүдэлхэн зүүдээ нанан нанан, бүхэли үдэртөө хүхиуэн дорюун, шогтой зугаатай ябахаш даа.

Хүдэлмэришэн, эмшэн, малшан, механизатор, журналист, уран зохёолшо, артист гэхэ мэтэ мэргэжэлтэй хүнүүдэй зүүдэнүүд адли бэшэ, ондо ондоо байдаг ёһотой.

Муу хойшолонгуудтай, хоротой хара удхатай зүүдэнүүд мүн ээ дотороо илгаатай юм. Жэшээлхэдэ, хотуу архиншадай зүүдэнүүд хадаа бүришье юрз бусын удхатай, шэшрэдэнэ хүрэмөөр айдаһатай байдаг. Тэдэнэр хотуу галзуугаар дэмьржэ, наншалдажа, хэрэлдэжэ, харгын шабар шалбаар руу унажа, ямар нэгэн аймшагтай арьяатанда хазуулжа, химэлүүлжэ байһаар, шуһа нүжэ хаража зүүдэлнэ. Гэбшье тэдэнэр архиин мангартай толгойдоо зүүдэлхэнэ хадуужа ханадаггүй, ханаашье наа, шюужа ябадаг гэшэ. Хэн тиимэ муухай зүүдэнүүдые ханажа, дурдажа хэлэхэб даа. Гансал архиншадай мангарай баахан бэшэ гү даа. Архиншадай ябадал орёо жороо ха юм.

Ехэнхидээ дотор тамиртай, сэдхэлэй шанга мэдэрэлтэй хүнүүдэй зүүдэн ехэ хорон холтоһон, үнэхөөр харахан, үзһэн шэнгээр зүүдэлхэн байдаг. Тиимэ хүнүүдэй зүүдэнүүдтэ үзэгдһэн үйлэнүүд ажаһуудалда хожомоо ушардаг ааб даа. Тэрэ зүүдэнүүдые зүбөөр ойлгожо, зүбөөр тайлбарилжа, удхын дэлбэлжэ шадаха хэрэгтэй юм. Илангаяа үглөөгүүр, үүр сайхын урдахана, зүүдэлхэн үлэн зүүдэн хожом болохо юумые эрисэ сайса харуулжа дуулгаһан тон мэргэн зүүдэнүүд гэжэ тоологдодог.

Жамса таабай иигэжэ хөөрөө нэн: «Би хорон холтоһоор зүүдэлгшэб. Нүүдэн нэгэл юумэн болоһон байдаг. Нэгэтэ намар шэнэ модоор ялайтар тэб тэбхэр шэнэ гэр хадын хормойдо баряад байнаб гэжэ эрид таһа зүүдэлээ нэм. Тиигээд хойто зунинь шабгансамни бурхандаа ябаа нэн даа. Энэ зүүдэнэй шанарын гэхэдэ, үхэнэн хүнэй хуурсаг болоно гэжэ ойлгохо.

Жамса таабайн хөөрөөн хөөрдохн зүүдэн баһал муу удхатай хара зүүдэн байгаа. «Мүн баһа хоёр бээлэйгээ түргэн урагхалтай горхон руу унагаагаад, хойноһонь нахы халаг болотороо эрьэ дээгүүр гүйжэ, хүсэжэ яданаб, - гэжэ зүүдэлээ нэм. Хоёр жэл үнгэрөөд байхада, эрэмдэгтэй болоо нэм» - гэжэ, Жамса таабай дуугай шуна.

Даша-Нима иигэжэ хөөрэнэ: «Хэдэн жэлэй саана колхозой клубта гал аһашоо гэжэ зүүдэлээб. Тиигээд энэ зүүдээ хэлэ аман болохонь гэжэ нэжгээд, мэргэшэндэ ошожо шалгуулааб. Өөртшэни хамаагүй байна. Харин тэдэндэши муу. ханаагаа зобоһоной хэрэггүй», - гэжэ нэн даа. Тиигээд хэдэн жэл үнгэрһэн хойно колхозой койгторо

хайлашоо нэн. Энэ зүүдэнэй тайлбари - ниитын газарта муу үйлэ болохо гэнэ.

Гал түймэр, үер шара уһа хаража зүүдэлхэдэ, хэлэ аманай, хэрүүлэй муу тодхор зүгнэнэ гэжэ ойлгохо, тиигээд шамдууханаар хэлэ аманай, хэрүүл оруулай харюулга хүүлээжэ, дасанда ном айлдхуулха шухала.

Хэрбээ малгайгаа үгы болгоод

олоогүйб гэжэ гү, али өөрөө гү, түрэлэйшни хүн үер уһа руу унаад, уһан сооһоо гаража шадаагүй гэжэ зүүдэлхэдэ, өөрын гү, түрэлэй хүндэ гү, муу ёро заана. Доржо 2-3 жэл соо үер шара уһанда хэтэ унаад, гаража шаданагүйб, харгынни урдуур, дээгүүр, ариуншье тала дээгүүр, хаанашье гүнээгү хүйтэн уһан харьялжа байна, харгы замьемни хаажа, боожо байна гэжэ хашаргараа зүүдэлээ юм нэн ха. Тиигээд заахан басагаая велосипед дээрээ хүндэлдуулаад, харгыгаар харьялжа байхан гүнээгү далайн уһа гаталжа гэжэ ябаһаар, басагани уһа руу унаад, үгы болошоо гэжэшье зүүдэлээ. Нүүдэлхэн нэгэ басаганиинь харгын аюулда орожо, наһа бараад, муухай шуугатай, хүйтэн хэлэ аман, хэрүүл оруул болошоо нэн. Энэ хадаа муу шанартай хара зүүдэн гэшэ. Иимэ муухай зүүдэнүүдэй харюулга хүүлэнгүй орхижо болохогүй.

Бадма багшаг 6-7 наһанай байхадаа, иигэжэ зүүдэлбэ: «Хахадтань хүртээр задалхан хуушан хара гэртэй нэгэ буланда (зүүн хойто) оёор дээрэ шулуугаар наадажа хуутарын, нэгэ томо хара хирээ шубуун ниидэжэ ерээд, толгой руунь тоншожо, арбагар ута далинуудаараа гашуу орьотор нэбижэ байна. Тиигээд досоомни муу боложо, харанхалжа унашооб» - гэжэ зүүдэлхэн юм. Хэдэн хоногой үнгэрһэн хойно заахан Бадма хуряахындаа айлшалжа ошоходонь, абга эзынь нарай үхибүүн наһа бараад байба. Тиигээд Бадма тэндэһээ бузартажа гэртээ ерээд, арбаад үдэр соо тэнхээ шэнээгээ бараад, толгойгоо даажа бодохоёо болишоод хэбтэбэ. Баабайн ламада ошожо шалгуулхадань, «үхээрһээ бузартаа, аршаан хүүлээжэ угаатгы, тэрэгүй наа, найжарха үгы», - гэбэ ха. Тиихэдэн тэрэ Лодон ламбагайе залажа, гэртээ асаргаа юм ха. Ламбагайн сэргын хажууда ерээд, моринһоо буужа байхые тэрэ хүбүүн сонхоор шагаажа хараад, бэен гэнтэ хүнгэн болошоод, «Ламбагай ерээ» гэжэ хүхирөөд, орон дээрһээ солбоноор хүрээжэ бодошоо. Лодон ламбагай хүбүүндэ жабты (аршаан) хэжэ угаагаад, хангизай бадаруулжа ариудхаад (утаад), хүбүүе эдгээжэ абарба. Хүбүүнэй бузар дэгдэжэ, бэен хүнгэн боложо найжараа.

Энэ зүүдэнэй удхань гэхэдэ, хара хирээ - үхээрһэн бузар, хахад ханатай хуушан гэр - хүнэй маани (могила) болоно. Үшөө тиихэдэ Бадма эхын хүн шэнги нэгэ сагаан мэнгэтэй байхан юм. сагаан мэнгэ бэлэхэнээр хиртэдэг (бузартадаг) байна. Залуушуул түрэнэн жэлэйнтээ нэрые, хайн ба муу үдэрнүүдээ, өөрынгөө мэнгые хайн мэдэжэ, журамтайгаар бээ нарилан абажа ябабал, хайн байха юм.

Сандан үбгэн нэгэ иимэ зүүдэ харахан байна: «Нариихан үер горхон хойто

зүгһөө гэр руунь сэхэ шурьяса урдажа ерээб. Гэр соомни уһан орошоһонь, гэрни үертэ абтахань гэжэ айжа, хүрдэжэ байтарын, тэрэ шарьяа горхон гэрэйн хойто ханада туласа урдажа ерээд, гэнтэ нугараад, баруун тээшээ сэхэ шааяшаба ха. Нүүдэлхэн үзэлшэндэ ошоходонь, тэрэ үзэлшэн хониной хубхай яһан дала гал дээрэ түлэжэ шатаагаад,

хажархан далын зураахайнуудые шэртэн хаража, үгы, танда хайн байна - гэбэ. Халуун харгы байна. Харин ойрохи аха дүүнэртэш муу юумэн болохоёо ядахагүй. Үглөө үглөөгүүр хүнэй дээжээр орон дэлхэйдээ сэржэм үргүүл-жэрхөөройт гэнэн юм. Тиигээд 2-3 харын үнгэрһэн хойно городто хуудаг айлэйн басаган наһа бараа гэжэ дуудлаа нэн. Энэ зүүдэнэй шанарын - аюул болохо газарай зүгые харуулан удхатай. Дашуудай үхибүүдээрээ үбһэндэ ябаад, хажуураа дабтадаг алха дүшээ үгылөөд, хэдэн үдэр соо үхибүүдээ зэмэлбэ. Хажуураа дабтаад, алха дүшээ саашан хадагалха хэрэгтэй. Талада хаяһантнай үгы болошоо бээ. Энэһэн хойшо юумээ нарин абажа ябагты. Мүнөө дэлгүүр болоо гэжэ мэдэхэ юм гүт? Совет гүрэнэй элбэг дэлбэг үнэгүй юумэн үгы.

Гурба-дүрбэн хоногой үнгэрһэн хойно Дашуудай сэнтэртэ байдаг гэртээ ерээ хонгоод, алха дүшээ ногоон сооһоо олобоб гэжэ зүүдэлхэн юм. Хойто үдэрнэй үглөөгүүр үбһэнэйнгөө отогто үртэһэндэ үбһөө сабшажа дүүргээд, сайлажа хуухадаа, үхибүүдтээ хэлбэ: «Мүнөө хүни алха дүшээ үдхэн ногоон сооһоо олобоб» - гэжэ зүүдэлээ нэм. Ногоон соогуур горитойгоор бэдэрэгтыл даа,» - гэнэ ха. Өөрөө тармуураа абажа баряад, хатаһан мүр үбһэнүүдээ нэлихээ ошожо ябатараа, сабшаһан үбһэнэйнгөө саада захда байхан үнидэ сабшагдажа харлаһан үбһэ тармуураараа обооргоно. Тэндэн нэгэ хатуу юумэн тармуурайн шүдэнүүдтэ хард гээд торолшооб. Монсогор шулуун гү даа гэжэ ханаад, дахин тармуурайнгаа шүдэнүүдээр хабардаба. Тэндэһэн бороондо сохюулжа харлаһан алха дүшэн гаража ерээб. Тиигэжэ Дашуудай алха дүшээ оложо абаад, хүбүүдэйнгээ хажууда ехэ хүхиутэй юумэн хүрээжэ ерээб: «Харагты, алха дүшээ үнидэ сабшагдаһан мүр үбһэн дорһоо олооб» гэбэ. Хүбүүдэйнгэ нэгэн алха дүшээ тэндэ абаашаад, үбһөөр хушаад орхиһоноо мартаһан байгаа ха юм. Энэ ехэ хайн, мэргэн сагаан зүүдэн гэшэ.

Зүүдэнүүд ямар удхатай байдаг бэ?

1. Шүдэн унаба гэжэ зүүдэлхэдэ, ехэ муу. Үдэн шүдэн - өөртөө, араан - аха дүүдэ муу гэнэ.

2. Могой хаража зүүдэлбэл, Лусууд тахиулха.

3. Томо ан арьяатание хаража зүүдэлбэл, орон дэлхэйн, ой тайгын эзэд хүдэглөө (буруулаха). Дэбжэд сэржэм үргүүлхэ.

4. Шэнэ хубсаһа, сагаан самса үмдөөд, ехээр гоёод байнаб гэжэ зүүдэлбэл, ами наһанда муу байха.

5. Гутал хубсаһаа, малгай, бээлэйгээ үгы болгоод, тэрээнээ олоогүй наа -

бэын эрэмдэг болохо.

6. Үндэр сагаан байшан хаража зүүдэлбэл, больницада орохо, хүндөөр үбшэлхэ гэнэ.

7. Улаан гал, түймэр хаража зүүдэлбэл, хэлэ аман, хэрүүл ор, дэлгэрхэ байна.

8. Үер шара уһа хаража, гүнээгү эрьюулгэ руу унаад, гаража шадаагүй болбол - ами наһанда харша удхатай байна.

9. Мяха шүлэ эдижэ зүүдэлээ наа, ханяадан, хоолойн үбшэн (ангина) болохо.

10. Ехэ хурим түрэ, найр зугаа хаража зүүдэлээ наа, ами наһанай гарза болохо.

Юун дээрһээ боложо хүнүүд хара ба сагаан зүүдэнүүдые харадаг бэ? Зүүдэнүүд хадаа хүнүүдэй бүхөөр нойрсожо, хүнэй бэе махабадын, мэдэрэлнүүдэй, ухаан бодолой юрын бэшэ, харин тусхай байдалда ороод байхада ушардаг гэшэ ааб даа. Юундэб гэхэдэ, хүнүүдэй нойрсожо байха үедэ хүнэйһиний бэе сооһоон ойро зуура гараад, оршон тойрон гү, али бүришье холуур саагуур ниидэжэ, юунүүдэй боложо байһые хаража, үшөө болохоёо байхан үйлэ ушаралнуудые мэдэжэ ерээд, бээдэ ородог. Тиигэжэ хүниндөө «аяншалжа» ябаһан хүнэйһэн элдэб үйлэ хэрэгүүдтэй ушарна, түрүүн наһа бараһан хүнүүдэй гү, али түрэлэйнгөө хүнэйһэнтэй уулзана, мүн баһа мэндэ ябаһан хүнүүдэйшье хүнэйһэд дайрадажа магад. Хэрбээ хүнэйһэн ойро тойрон эрьелдээд, холо саашаа ошонгүй бусаа наа, мүнөө боложо үнгэрһэн юумэнүүдые, үйлэ ушарнуудые зүүдэндээ дабтан харгаажа харуулна. Иимэ зүүдэн ямаршье хорогүй сагаан зүүдэн гэжэ тоологдоно.

Хэрбээ унтажа хэбтэһэн хүнэй хүнэйһэн бэе сооһоон гараад, холуур саагуур, огторгой дээгүүр ниидэжэ ябаа наа, үшөө болоодүй, хожом болохоёо байхан муу хара үйлэнүүдые, тодхор аюулнуудые мэдэжэ ерээд, бэе махабадаа дуулгана гэшэл даа. Тиимэ зүүдэнүүд муу хойшолонтой (ёротой) хара зүүдэнүүд болоно. Тиигэжэ зүүдэнүүд хара (муу ёротой), сагаан (хайн) зүүдэнүүд гэжэ илгаатай болодог юм байна.

Тиигээд нэгэ хэдэн зүбшэлнүүд:
1. *Муугаар зүүдэлхэгүйн тула унтахадаа халбага, шанага, түмэр нам гү, үгышье гэбэл, сагаан түмэр, эдг мүнгэ дэрэ дорроо хээд унтаха. (Хутага, шүбгэ, хайша гэхэ мэтэ эритые дэрэ дорроо хэжэ огто болохогүй).*

2. *Муугаар зүүдэлбэл, үглөөгүүр хангизай (нюдэһэн арса) улааг сог дээрэ табижа, утаа бааюулааг, нара зүб бээ тойруулан утажа ариудгаха юм.*

3. *Элдэб аюулнуудгаа зайсахын тулада «Эмаа һүе ум маа пани пани суухаа» гэнэн тарни уншаха.*

4. *Муугаар зүүдэлбэл, элдэб гэнтын аюулнууд, хэлэ аманай бузар, үбшэ зоболонгууд зайлажа, бэын элүүртэ нааг түбэг ушаруулхагүйн түлөө Зонхво бурханы мэгзэм, Сагаан Дара эхын, Ногоон Дара эхын тарнинуудые уншажа ябаха урданай үбгэ эсэгэнэрэй ёһо заншал байһан юм.*

5. *Муугаар зүүдэлхэн хара зүүдэнэйнгээ хойшолонгуудые дасанда гү, али түргэн мэргэн үзэлшэндэ шалгуулха шухала.*

6. *Дасанда хара зүүдэнүүдэй харюулгануудые хүүлэхэ: Ламын заабаряар, Дэбжэд сэржэм, хажууһануудта сэржэм үргүүлхэ. Табан харюулаа, Сагаан шүхэртэ, Шүхэртэн Догжуур уншуулхада, гай тодхор, муу үйлэ ушаралнууд дэгдэжэ, үгы болохо, харгы сагаан болохо.*

7. *Ханашье, холо ойрошье ябахдаа, архи тамхи хэрэглэнгүй, архидалгын боложо байһан газарнуудгаа зайсажа, хотуу галзуу хүнүүдгээ холуур, саагуур нарин хайн журамтайгаар бээ абажа ябаха хэрэгтэй.*

С.-Ж.ЦЫРЕНОВ.

АМАРШАЛГАНУУД

Виктор Михайлович Цаганович түрэнхэн үдэрөөрнө, 50 наһанайн ойн баяраар халуунаар амаршаламбди. Энэрхы найхан сэдхэлтэй, шударгы эрмэлзэлтэй, нүхэд соогоо хүндэтэй нүхэртөө найхан үрээлээ зорюулабди.

Алтан энэ гэлхэй гээрэ Аза жаргал эдлэжэ ябаарайт, Үбдэг гээрээ олон ашанараа Үргэн байжа жаргаарайт. Найхан сагаан сэгхэлээрээ наһаандаа жаргалтай ябыт гаа!

ИДАМЖАПОВТАНАЙ гэр бүлэ.

Самбу Бадмаевич Фроловые 50 наһа гүйсэһөөрнө амаршалаад, элүүр энхэ, ута наһа, удаан жаргал эдлэжэ, үри хүүгэдээрээ үнэр баян ажаһуухыень үрээлэбди.

Лиза, Сэсэг, Катя ФРОЛОВТОН.

Түнхэнэй аймагай Шанаа тосхон.

Рождество в моей жизни

«По вере ждѹ встречи с БОГОМ моим...»

Я родилась третьим ребенком в семье. Меня и ждали, и не ждали одновременно. Папа с мамой хотели прибавления в семье, но ждали мальчика. Вопреки прогнозам на белый свет явилась я. Казалось, весь мир у моих ног: родители заботились о нас, делясь, тогда это было проще, чем сейчас. Учеба в средней школе, педагогический институт в Улан-Удэ - в общем, все как у всех. Представлялось, что все, что захочу, то и будет в моей жизни.

Но случай перевернул все мои представления о желаниях и возможностях. Я пережила две клинические смерти - это полная остановка сердца и отсутствие дыхания. Но я каждый раз упрямо приходила в себя. И вдруг на меня нашло прозрение: что-то или кто-то управляет моею жизнью, по чьей-то воле я осталась продолжать свой жизненный путь. Помню, после того, как что-то как бы отключилось, где-то в сознании появилась белый-белый свет (такого нет в этой жизни!). Я стремительно двигаюсь, вхожу в тоннель, в помещение какой-то очень интересной геометрической формы, и чувствую щемлящую боль в груди!

И я сама себя вижу - вот, лежу на операционном столе, вокруг хлопочут люди в белых халатах, а я же нахожусь где-то наверху и наблюдаю за собой же. В то время сын мой был маленьким, беспомощным. И пронзила мысль - боль о нем: как он без меня? Кто поведет его по этой жизни? Как я могу покинуть моих дорогих родителей, близких мне людей? И это отчаяние, казалось заставило меня громко возопить:

«Бог, если ты есть, оставь меня на этой земле, чтобы я исполнила в этой жизни то, что мне положено. Бедь по сути ничего еще не сделано, оставь, Боже, дай вырастить сыночка моего!»

И вдруг - стремительное движение вниз, и я как бы воссоединяюсь с моим безжизненным телом. И его воля Бога выше моей! Он распоряжается самым дорогим - жизнью. Потом я начала мучительные поиски того, кто меня спас - Бога. Так я оказалась в один день, когда мне было нестерпимо трудно, в Христианской церкви, впервые взяла в руки Библию и - окунаясь с головой в ее постижение. И тогда во мне возродилась четкая уверенность: Бог есть!

... И сейчас, когда мы вошли в 2003 год от Рождества Христова, мы - кто по вере, а кто и помимо своей воли, - все мы склонили разум и сердца пред этим именем!

Сын Бога, пришедший на землю, чтобы спасти людей от вечной смерти, даровав принявшему Его имя, жизнь вечную! Берите ли вы в это? «Бере - осуществление ожидания и уверенность в невидимом», - так написано в первой печатной и ныне самой читаемой пророческой книге - Библии. С Рождеством, знакомые и незнакомые, земляки и гости нашей республики, дети и взрослые! С днем рождения самой выдающейся исторической личности всех времен и народов - Иисуса Христа!

Бог любит вас!

Лина ИСАКОВА
заместитель директора школы №56 г. Улан-Удэ.

XVII ЖАРНАЙ УҮАН ХАРА МОРИН ЖЭЛ

ҮБЭЛЭЙ НҮҮЛ ХАРАГШАН ҮХЭР НАРА

Бүрхэд литэ	10	11	12	13	14	15	16
Европын литэ	13	14	15	16	17	18	19
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабба Лара понед.	Мягмар Марс вторник	Лазба Меркури среда	Пүрдэ Юпитер четвере	баасан Солдон пятница	бимба Сатурн суббота	Нима Наран воскр.
Үнэг Үдэр	улаан нохой	улаагшан гахай	шара хулгана	шарагшан үхэр	сагаан бар	сагаагшан туулай	хара луу
Мэнгэ	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ
Һуудал	модон	хиу	гал	шорой	түмэр	огторгой	уһан

Гарагай 2-то шэнын 10 (январин 13) Бадма-Самбаавын үдэр.

Улаан нохой, 9 улаан мэнгын, модондо һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бисалгал хэхэ, бурхан, сахюуса, тэнгэри тахиха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бодхоохо, балин шатааха хүниие эмшэлэлгын газарта оруулха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, олзын хэрэг эрхилхэ, уранай онол аргада һураха, хэшэг дуудаха, далага абаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Гэбэшье үри зээлиез бусааха, шуһа ханаха, төөнэхэ, модо отолхо, замда гараха, нүүхэ, үһээ угааха мэтын үйлэнүүдые тэбшэхээр. Бэри тухай, наһа бараһан хүн тухай дасанһаа асууха гэнэ.

Нохой үдэр хүнэй үһэ абагагүй.

Гарагай 3-да шэнын 11 (январин 14). Улаагшан гахай, 8 сагаан мэнгын, хийдэ һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса тахиха, сан тахиха, тантрын тарнинуудые уншаха, үзэгтэ һураха, аршаанаар бэээ арюудаха, абаһанаа бусааха, дайсаниие болон ада шүдхэр дараха, һаад тодхор зайлуулха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Гэхэ зуура хүншүү хэрбоһо гаргаха, тангариг үргэхэ, зураг зураха, бөөгэй хэрэг эрхилхэ, замда гараха, тараг бэрхихэ, айраг халааха мэтын үйлэнүүдые сээрлэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, бэзын юрэнхы тамир һайжарха.

Гарагай 4-дэ шэнын 12 (январин 15).

Шара хулгана, 7 улаан мэнгын, галда һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, Наранда, нарада, бусад юртэмсэнүүдтэ шүтэхэ, бурхан, сахюуса, тэнгэри гал тахиха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, олзын хэрэг эдэхитэйгээр ябуулха, эм найруулха, наһа утадхалгын ном уншуулха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бодхоохо, тушаал эзэлхэ, тараг бэрхихэ, айраг халааха, хэшэг дуудаха, далага абаха, нүүхэ, тангаригаа болуулха, дайсаниие номгодоохо, гэр байра андалдаха, шэнэ гэр бариха, үзэгтэ, зурхайда һураха эд хуряаха номой үгэлгэ үгэхэ мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Харин эд зөөри хүндэ үгэхэ, үри зээлиез бусааха, тоого нэрэхэ, мал үрсэлхэ, замда гараха, хоорондоо хэрэлдэхэ, хөморолдоохо, хүншүү хэрбоһо гаргаха мэтын үйлэнүүдые сээрлэхээр. Бэри тухай, наһа бараһан хүн тухай дасанһаа асууха хэрэгтэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 5-да шэнын 13 (январин 16).

Шарагшан үхэр, 6 сагаан мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, тэнгэри тахиха, номнол хэхэ, дасан (дуган), субарга, бурхан арамнайла, бисалгал хэхэ, ута наһанай ном уншуулха, хэшэг дуудаха, далага абаха, гоёлой хубсаһа оёхо, шэмэг гоёолтонуудыень хэхэ, тангаригаа

болуулха, эльбэ, ада шүдхэр, һаад тодхор дараха, аршаанаар угааха, нүгэлөө наманшалха, эм найруулха, хүнэй шуһа ханаха, төөнэхэ, бэри буулгаха (үхэр үдэр заһал хүүлээд) мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Харин юумэ бузарлаха, хүниие үзэн ядаха, хээрэ нүхэ малтаха, тушаал дааха, дарсаг үлгэхэ, замда гараха, ном оршуулха, үхэр худалдаха мэтын үйлэнүүдые хорихоор.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, зол ушарха.

Гарагай 6-да шэнын 14 (январин 17).

Сагаан бар, 5 шара мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр. Ехэ хара үдэр. Иимэ үдэр алибаа һайн үйлэ үүсхээгүй һаа һайн. Илангаяа замда гараха, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, хадаг тахиха, үхибүү хүлдэ оруулха, бага хүүгэдые гэрһээ холо эльгэхэ, хубүүдые сэрэгтэ үдэхэхэ мэтын үйлэнүүдые нарилхаар.

Энэ үдэр хүнэй үһэшье абаагүй һаа дээрэ гэрэ ехын зурхайшаг тодорхойлон байна.

Гарагай 7-до шэнын 15 (январин 18).

Дүйсэн үдэр. Аюуша бурханай үдэр.

Сагаагшан туулай, 4 ногоон мэнгын, огторгойдо һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, дасан (дуган), субарга, бурхан арамнайла, бүлынгөө амгалан байдалай түлөө үргэл мүргэл хэхэ, далага абаха, номнол хэхэ, тэрэниие шагнаха, тараг бэрхихэ, айраг халааха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха гүрэм уншуулха, эльбэ зайсуулха, ехэ хүниие барааллаха, шуһа ханаха, төөнэхэ, эм найруулха хулгай дээрэ, ада шүдхэр дараха, дайсаниие номгодоохо мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Гэхэтэй хамта сэржэм үргэхэ, нүүхэ, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, наһа барагшые хүдөө тахиха, ном оршуулха, заргалдаха, үхибүү хүлдэ оруулха, бага хүүгэдые гэрһээ холо ябуулха мэтын үйлэнүүдэ сэрэтэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, амгалан байдалай түлөө һайн.

Гарагай 1-дэ хуушанай 16 (январин 19).

Хара луу, 3 хүхэ мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, эдэй тэнгэри тахиха, бурханай шэрээдэ Мандал тахиха, эм найруулха, эм залаха, абаһанаа бусааха, буян үйлэхэхэ, дайсадые болон ада шүдхэр номгодоохо, хии бараа сараха, түмэрөөр уранай зүйл бүтээхэ, эд бараа худалдаха, худалдажа абаха, андалдаха, амгалан байдалай түлөө үргэл мүргэл хэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Зүгөөр замда гараха, хариин нютаг руу нүүхэ, дасан (дуган), субарга, бурхан арамнайла, засаг баргалдажа хөморолдоохо, тэмсэхэ, заргалдаха, гэрһээ хэрэглэл гаргаха, хээрэ ажаллаха, шуһа ханаха, төөнэхэ, загаһаалдаха, тангариг үргэхэ мэтын үйлэнүүдэ сэрэтэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

КТО Я?

Зачем стою на этом месте?

Кто ты?

Кто вы?

Зачем мы вместе?

Зачем несем свой крест,

Кто весело, легко и вольно?

А кто - и слышно все окрест, -

Стеная, плача недовольно?

Зачем луна из месяца родится в небе?

Зачем мерцают ночью звезды?

Зачем есть был, а есть и небыль?

Зачем бывает рано и бывает поздно?

Какие песни мы поем?

Что в сердце, в разуме несем?

Со всей ли силой мы живем?..

Давай не тлеть!

Давай гореть!

Тогда с тобой ответ найдем -

Зачем живем?

...

Стучимся в двери - нам откроют.

Поем ли песнь - нам подпоют.

Коль сами верим - нам поверят.

Зовем усердно - к нам придут.

Мы ждаты должны - ведь нас же

ждали.

Принять любого - как он принял нас.

Они не знают - ведь и мы не знали,

Когда для них настанет час.

Час покаянья, час молитвы,

Час искупления грехов,

Час благодати, очищенья,

Час разрушения оков!

Ты представляешь, раньше звезды

пели!

Ты представляешь, раньше не было

греха!

Ты представляешь, через столетья

К тебе протянута Его рука!

Ты представляешь, если рано встанешь,

Господь тебя благословит,

Он манною небесною тебя одарит,

Ты только верь, пока хватает сил.

Ты представляешь, Божье слово

Подобно посоху в твоей руке,

С которым в этой жизни снова

Идешь вперед, где брезжит свет тебе!

Знаешь, однажды с неба упала звезда,

И в самое сердце мое попала.

И сразу открылись мои глаза,

Как будто с них пелена упала.

Ты знаешь, сразу стало легко, Как будто тяжкая ноша пропала, И мне даже ночью стало светло, А раньше и днем я света не знала.

И сразу все стало просто и ясно, И мне хотелось петь круглые сутки. О том, что жить хорошо и прекрасно, Что даже зимой расцветают и розы, и незабудки.

Ты знаешь, мне в сердце упала звезда, Та, что была в Вифлееме, И мне улыбнулся Христос тогда, И в жизни мой путь освятил по вере.

По вере теперь я иду за Ним, По вере я жизнь научилась мерить, По вере жду встречи с Богом моим, По вере Христовой, по вере.

Люди, люди, Куда вы бредете? Люди, люди, Чего вы ждете? Люди, люди, В чем смысл жизни? Люди, люди, Счастливы ли в своей Отчизне?

Люди, люди, О чем поете? Люди, люди, К чему придете? Люди, люди, Вы зрячи иль слепы? Люди, люди, Красивы ли вы? Непелы?

Люди, люди, Кому вы служите? Люди, люди, В чьих руках вы оружие? Люди, люди, Кто создал вас, люди? Люди, люди, Кто Отцом вашим будет?

Люди, люди, Христос вас спас! Люди, люди, Настал ваш час! Люди, люди, Отбросьте сомненья! Люди, люди, Просите прозренья! Люди, люди, Глаза откройте!

Олоороо захил хэе!

«Спорт-Тамир» соной шэнэ шарай

Хүндэт уншагшад!

Нэн түрүүн шэнэ жэлэй һайндэрнүүдээр бултыетнай амаршалаад, гэр бүлэдэтнай зол жаргал, ажал хэрэгтэтнай аза талаан, бэе махабадатнай элүүр энхые хүсэнэбди.

Энэ жэл «Буряад үнэн» соноймнай субботын хабсаргалта болохо «Спорт-Тамир» газетэмнай гаража эхилхээр 4 жэл болохонь. Энэ хугасаа соо газетэмнай өөрын шоуртай, өөһэдэн уншагшадтай, хараа шэглэлтэй үни болонхой. Республика дотор үнгэргэгдэдэг мүрысөөн бүхэн манай соной хабаалгалтайгаар үнгэргэгдэнэ.

Росси болон бүхы дэлхэй дээрэшье үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөнүүд манай соной шоурнууд дээрэ мун лэ баһа тэмдэглэгдэдэг бишуу.

Тингээд байхада, гаража ерэнэн жэлдэ таанадтаа, хүндэтэ уншагшад, ехэ һонирхолтой һайн һонин дуулгахаа яаранабди. Ушар юуб гэхэдэ, «Спорт-Тамирнай» шэнэ шоуртай болоо гэхэдэ, алдуу болохогүй. Хэрбэе урда жэлүүдтэ газетэмнай жэжэ А-4 формалаар редакцингаа ризографоор (мини-типографи) хэблэгдэн гарадаг байһан һаа, харин энэ жэлһээ томо А-3 («Дүхэрнэ» шэнги) формалаар республиканска типографида хэблэгдэдэг болобо. Энэ ушарта газетымнай хэблэлэй хуудалан (объем) ехэ болобо. Хэблэлэй шанар хураггүй дээшлэхэ. Мүн тинхэдэ түрүүшыхиеэ телевиденин программа оруулагдаба гэжэ таанадаа урмашуулха шамлаабди.

Гэхэтэй хамта шэнэ һонин рубриканууд нээгдэхэ, Интернетэй һонинууд үргэнөөр хэрэглэгдэхэ, хүдөөгэй спортын һонинууд олошорхо гэжэ пайдуулабди.

Ушар тинмэхэ таанадаа «Спорт-Тамир» сонинсо февралын 1-һээ абахаар захил хэһыетнай уржаллабди.

Мүнөө сагта гүрэн түрүмнай дээдэ зэргын ноёд Президент түрүүтэй спортод тон ехэ анхаралаа хандуулжа байна гэжэ мэдэжэ байна ёһотойт. Тинмэхэ бидэшье баһа анхаралаа хандуулжа, ханаагаа табихые оролдоёбди.

Магад «Спорт-Тамирай» сонинуудые, дуратай спортсменэйнгээ амжалта туйлаһые, мэдэжэ тренерэй захяа заабарине хурагшад, залуушуул уншажа, спортод анхаралаа ехээр хандуулха, архи тамхи хэрэглэхые буруушаха харгыда орохонь лабтай.

Л. ГЕРГЕНОВ,
«Спорт-Тамирай» редактор.

Хайрата эхэ
Анна СЕРГЕЕВНАГАЙ

саһаа урид һаһа бараһан ушараар Буряад Республикын Верховно Соведей болон Россин Федерацин Гүрэнэй Дүүмын депутат байһан Н.Я.Кондаковто Буряад Республикын Арадай Хурал гүнзэги шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

Продолжается цикл лекций по буддийской философии Досточтимого Еши Лодой РИНПОЧЕ в Тибетском культурном центре «Ринпоче-багши».
Очередная лекция состоится 12 января в 15.00 часов.
Лысяя гора. Проезд микроавтобусом №97 до конечной остановки.

АМАРШАЛГА

Хүндэтэ Цыпилма Цыбикжаповна Дугдановае «Бурядай габьяата ветеринари врач» гэжэ нэрэ солодо хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, Шэнэ жэлээр амаршалнабди.

Цыпилма Цыбикжаповна 1957 ондо Ульдэргэ шотагта түрэнэ, ветврач мэргэжэлтэй, шотагайнгаа хүгжэлтэдэ ехэһэн хубитаяа оруулһан юм. Хорёод гаран жэлдэ ахамид ветврачаар, мүнөө кооперативай түрүүлэгшээр хүдэлнэ. Ажалдаа оролдотой, хүн зонгов хүндэлдэг Цыпилма Цыбикжаповнае зоринон хэрэгээ бэелүүлжэ ябахыень хүсөөд, халуухан үрэлээ зориулабди.

Үндэр наһатай баабайгаа
Үргэжэ һайханаар байнаш даа,
Эрхэ тангил Аюуриши
Эрдэм бэлигтэй болог даа.
Олон аша гушанартай боложсо,
Омогорхон нуухаи болтогой!
Энэ юртэмсын жаргалые

Эдлэжэ буйнтай ябын даа,
Уригшаа һанаатай Цыпилма
Үшөөд үндэр нэрэ зэргэдэ
Хүртэжэ ябахаи болтогой!
Сутгаа хүдэлдэг нүхэдэйн
зүгһөө Цырен-Дулма Доржиева блябэ,
Яруунын Ульдэргэ шотаг.

ЗАХАМИНАЙ ЭВЕНК-ХАМНИГАДАЙ ЭРИПТЭНҮҮД

«БАЙГАЛАЙ УРДУУРХИ ГАЗАРНУУДАЙ ХИЛЫН ХАРУУЛДА ЭВЕНК ЗОНИЕ ХАМНИГАН ГЭЖЭ НЭРЛЭЭД БАЙҺАН». ИИМЭ ТОБШОЛОЛ ХАМНИГАДЫЕ ШЭНЖЭЛЭГШЭ ВЕНГР ЭРДЭМТЭ ЭХЭНЭР КАТАЛИНА УРАИ КЕХАЛЬМИ НЭГЭ ШЭНЖЭЛГЭ СООГОО ХЭНЭН ЮМ. ЖЭШЭЭНЬ, ОНОНОЙ ХАМНИГАД, АРМАГАЙ ХАМНИГАД ГЭЭД МЭДЭЭЖЭ. ТИИМЭНЭЭ ЭВЕНК ЗОНИЕ ОНДООГООР ХАМНИГАН, ТҮНГҮҮС ГЭДЭГ БАЙГАА.

Мүнөө үедэ Захаминай аймагай Мэлэ тосхондо хэдэн зуугаад эвенк-хамниган зон ажаһууна. Аймагайнгаа хойто зүгтэ оршодог энэ шотаг болбол суута хүнүүдээрэ мэдэжэ юм: эди шэдитэй Гожон заарин, шулуун нүүрһэнэй хэбтэшые нээлсэһэн Шампин баабай, алдарта ангуушан Мэргэн Шагжа, түүхэшэ эрдэмтэн Галина Галданова, арадай дуушан Дэмбэрэн Ринчинова гэгшэдэй тоонтонь мүн. Үргэл мүргэлтэй Тужын үндэр, Гожон таабай, Баршагар, Шобхо уула гэхэ мэтэ хадануудаар энэ тосхон хүрээлэгдэнхэй. Эдэ хадануудай хормойһоонь Хара уһанай, Пахаашын, Дүүрэй, Улхансагай аршаан булагууд дэлбэрэн-мэлмэрэн гаража байдаг.

1660-аад онһоо энэ дайдада эвенк яһанай сэнтигэн, заягтай зон, монгол гарбалтай тэртэ зонтой хамта эбтэй зетэй ажаһуудаг юм.

Мэлын эвенк-хамниган зоной Зүлхэ мүрэнэй эхинһээ сэржэ, Байгалай эрьсын Больгёо, Хултүүг, Улаан-Шулуун, Табилта гэхэ мэтэ газарнуудаар ажамидаржа байтарнь, 1650-яад онуудта ород хасагуудай байрлан газартань ерэхэдэнь, тэдэ тэртэ зонтой хамта урагшаа нүүжэ, Захаминай Мэлэ-Жалга, Мэлэхэй, Шэрэнги, Сагаан-Нуга, Удалха, Хара-Хужар, Дүүрэй-Боймолто, Уһан Хамни, Армаг гэхэ мэтэ газарнуудаар хуурижаһан домогтой.

1727 ондо ород-монгол хилэ табигдахадань, Захаминай эвенк болон тэртэ зонһоо бүридэһэн нэгэ полк байгуулагдажа, хилэ хараха даабарнтай болоһон түүхэтэй. Гүрэнэй хилэ табилганда ехэ туһа хүргэлсэһэнэйнь түлөө, мүн хилын харуудла ябажа эхилһэн ушараарнь хатан хаан I Екатеринын зарлигаар, захаминай эвенк-хамнигадта тусхай үнэмшлэгэ үгтэһэн байна. Бугын элдэмэл арһан дээрэ барлагдаһан энэ үнэмшэлгын ёһоор, шотагай эвенк-хамнигадта Хамар-Дабаанай болон Удалхын хадануудаар хэтэ мүнхын сагуудта агнуури хэхэ зүбшэлгэ үгтэһэн юм. Тингэжэ захаминай эвенк-хамнигад 200 жэл соо хилын харуудла ябажа, Эсэгэ оройнгоо урда ехэ габьяатай болоһон байна. 1920-ёод онуудта энэ «улаһан даанна» гэгдэдэг үнэмшэлгэ олохоёо болишохон гэдэг. Совет засаг

энэ шухала үнэмшэлгын хуулита хүсые болоулаагүй юм.

Мүн Эсэгэ оройнгоо хамгаалгын Агууехэ дайнда захаминай эвенк-хамнигад хабаалсаһан байна, жэшэнь, сэнтигэн угай ажалай ветеран, олон медаль, орденоор шагнагдаһан Шагжиев Сэсэрэн Сосоровичай нэрые омогорхон дурдая.

Россин гүрэн болон Буряад Республикын хэбтэшон тоото үндэһэн арадуудай эблэл захаминай эвенк-хамнигадта хабаатай удаадахи шухала эрилтэнүүдые бэелүүлхэ зэргэтэй.

1. Захаминай Мэлын хамнигадые уг гарбалаараа эвенк яһатан гэжэ мэлэрхэ.

2. 200 жэл соо хилын харуудла ябажа, Эсэгэ оройнгоо урда ехэ габьяатай байһанайнь түлөө эдэ эвенк-хамнигад мэдэлдэ үгтэһэн Удалхын хадануудые бусаажа үгэхэ, бусаагдаһан газарнуудтаа эзэн байха эрхэ гэлэндэ олгохо.

3. Мэлын дунда хургуулида эвенк-хамнигадта уг гарбал, түүхэ, ёһо заншал ажал хүдэлмэринин дүй дүршэл тухай үзэжэ эхилхэ.

4. Буряад Республикын үсөөн тоото үндэһэн арадуудай эрхээр Захаминай аймагай эвенк-хамнигадта залуунууд дээдэ болон дунда хургуулинуудай оюутан болохо тусхай хүнгэлэлтэй байха.

5. Хатан хаан I Екатеринын зарлигаар захаминай эвенк-хамнигадта үгтэһэн «улаһан даанна» гэдэг үнэмшэлгые Армагай болон Мэлын эвенк-хамнигадтаа хурагшалан бэлдэрхэ, мүн Эрхүү хотын архивуудта эхэ бэшэгэйнь бэлдэрхэ хэхэ.

6. Уран зохёолшо Владимир Данжаловой бэшээд дүүргэжэ байһан «Мэргэн Шагжа» гэхэн повестие ном болгожо хэблүүлхэ хэрэгтэ мүнгэ һомолхо, мүн энэ номтой танилсалгануудые эмхилхэхэ.

Захаминай Мэлын эвенк-хамнигадта эдэ эрилтэнүүдые Росси гүрэн болон Буряад Республикын үсөөн тоото үндэһэн арадуудай эблэл анхаралдаа абажа, саашадаа заатагүй бэелүүлхэ бээ гэжэ бата найдагдана.

Сергей БАБУЕВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директор - ахамад редактор А.Л.АНГАРХАЕВ.

Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Н.М.ЕГОРОВ, И.Б.ДАГБАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ф.П.БОТОВЕВА, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (генеральна директорэй иргэдэхи орлого-ахамад редакторай орлого), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (секретариалдые хүтэлбэрилэгшэ-генеральна директорэй орлого), Д.Д.ЭРДЫНЬИЕВА (харюусалгата секретарь), таһагуудые даагшад: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Л.Л.П.ГЕРГЕНОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, Н.А.ГОПЧИКОВА, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ хото,
Каландаршивилиин үйсэ,
23, Хэблэлэй байшан
"Буряад үнэн".
E-mail:
unen@buriatia.ru

Газетэ хэблэлэй 4
хуудалан хэмжээтэй.
Индекс 73877.
Хамтын хэлэг - 54160.
Хэблэлдэ
тушаагдаһан саг - 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн
АО-до газетэ 11000
хэйхээр хэблэгдэ.
Директорэйнь телефон: 21-40-45.

Б-0165-дэхэ номертойгоор
бүридхэлдэ абтанхай.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорэй 1-дхи орлого - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-50-52; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-60-21; «Морин хуур», «Вершинны» журналнуудай, «Буряад Республикын Хуулита шиндхэбэрнүүдэй суглуулбарин» редакци - 21-55-97; залуушуулай, оюутандай ажабайдалай болон олонинтын хүдэлмэрини, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээлэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламн - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерини - 21-23-67.

Редакцида ороһон материалууд
шуу мэлэжэ гэдэггүй, мүн авторуудтайнь
бусаададаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, шотагай нэрнүүдэй бэилэһые
хазгайруулаһан ушарта авторуудын харюусалгатай. Редакцин ханамжа
авторайхитай ади бэйзэ байжа магад.